

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ROMANTİK İLİŞKİ
KALİTESİNİN EVLİLİK İNANÇLARINA ETKİSİ: SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nur SEVEN

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN

Haziran 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

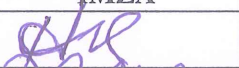

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ROMANTİK İLİŞKİ
KALİTESİNİN EVLİLİK İNANÇLARINA ETKİSİ: SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nur SEVEN

Enstitü Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet

“Bu tez 21/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN	Başarılı	
Doç. Dr. Yusuf GENÇ	Başarılı	
Dr. Öğr. Üyesi İslam CAN	Başarılı	

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı : NUR SEVEN

Öğrenci Numarası : Y176059006

Enstitü Anabilim Dalı : SOSYAL HİZMET

Enstitü Bilim Dalı :

Programı : YÜKSEK LİSANS

DOKTORA

Tezin Başlığı : ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ROMANTİK İLİŞKİ KALİTESİNİN EVLİLİK İNANÇLARINA ETKİSİ: SELÇUK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Benzerlik Oranı : %13

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

10.05.2019
Öğrenci İmza
[Signature]

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere .....@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

.././20..
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Doç.Dr. HASAN HÜSEYİN TAYLAN

Tarih: 10.05.2019

İmza: *[Signature]*

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

00

00.ENS.FR.72

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmamın her aşamasında mesleki gelişimime katkıda bulunan, yardımlarını, zamanını, yakın ilgi ve desteğini esirgemeyen çok sevdiğim Değerli Danışman Hocam Sayın Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN'a,

Araştırmamın istatistiksel analizlerinde yardım aldığım Sayın Arş. Gör. Müjdat YEŞİLDAL ve Sayın Arş. Gör. Ramazan KIRAÇ'a,

Hayatımın her aşamasında büyük bir emek, anlayış ve sabırla yetiştirerek bugünlere getiren, maddi manevi benden hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen bu hayattaki en büyük şansım olan aileme,

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nur Seven

21.06.2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
1.1. Romantik İlişki	8
1.1.1.Kavramsal Olarak Aşk.....	10
1.1.2.Aşk Çeşitleri	13
1.1.3. Romantik İlişkiler İle İlgili Kuramlar	13
1.1.3.1. Aşk Stilleri Kuramı	13
1.1.3.2.Üçgen Aşk Kuramı.....	16
1.1.3.3.Bağlanma Kuramı	19
1.2. Evlilik	23
1.2.1. Evlilik Kavramı.....	23
1.2.2.Gençlik Döneminde Evlilik İnançları	26
1.2.3.Eş Seçimi	28
1.2.4.Eş Seçimini Etkileyen Faktörler	34
1.2.5.Eş Seçim Kuramları	36
1.2.5.1.Evrım Yaklaşımı	36
1.2.5.2.Sosyal Yaklaşım.....	37
1.2.5.3.Gelişimsel Yaklaşımlar	38
1.2.6.Evlilikte İletişim ve Çatışma.....	40

İKİNCİ BÖLÜM: METODOLOJİ	49
2.1.Araştırmanın Modeli	49
2.2.Araştırma Soruları	49
2.3.Evren ve Örneklem.....	50
2.4.Veriler Toplama Araçları.....	51
2.4.1.Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği (ARİKÖ)	51
2.4.2.Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği.....	52
2.4.3.Sosyo-Demografik Anket Formu.....	52
2.5.Veriler Analizi	53
2.6.Araştırmanın Sınırlılıkları	53
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	55
3.1. Öğrencilerin Genel Özellikleri	55
3.2. Öğrencilerin Romantik İlişki Durumları	57
3.3. Öğrencilerin Medya Kullanım Eğilimleri	58
3.4. Öğrencilerin Algılanan Romantik İlişki Kalitesi.....	59
3.5. Öğrencilerin Evlilik İlişkisi İnançları	60
3.6. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ile Evliliğe İlişkisi İnançları Korelasyonu....	62
3.7. Demografik Özelliklere Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ile Evlilik İlişkisi İnançları Karşılaştırması.....	63
3.8. Romantik İlişki Durumlarına Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ile Evlilik İlişkisi İnançları Karşılaştırması.....	71
3.9. Medya Kullanım Sürelerine Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ile Evlilik İlişkisi İnançları Karşılaştırması.....	76
3.10. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ve Evlilik İlişkisi İnançlarına İlişkin Regresyon Analizi	79
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
Sonuç	83
Öneriler.....	86

KAYNAKÇA	89
EKLER.....	100
ÖZGEÇMİŞ.....	104

KISALTMALAR

ARİKÖ	: Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği
EİİÖ	: Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. İki Boyut Üzerinde Tanımlanan Yetişkin Bağlanma Modeli: Benlik Modeli ve Başkaları Modeli.	23
Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyet, Yaş, Eğitim Özellikleri.....	55
Tablo 3. Öğrencilerin Aile Özellikleri	55
Tablo 4. Öğrencilerin Romantik İlişki Durumları.....	57
Tablo 5. Öğrencilerin Medya Kullanım Süreleri	58
Tablo 6. Öğrencilerin Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeğinin Değerleri	59
Tablo 7. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçek Ortalamaları	60
Tablo 8. Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Değerleri.....	61
Tablo 9. Öğrencilerin Evlilik İlişkisi İnançları Ortalamaları	62
Tablo 10. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evliliğe İlişkisi İnançları Ölçeğinin Korelasyon Analizi.....	63
Tablo 11. Cinsiyet, Yaş, Eğitime Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Karşılaştırması.....	64
Tablo 12. Aile Özelliklerine Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Karşılaştırması.....	66
Tablo 13. Öğrencilerin Romantik İlişki Durumuna Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Karşılaştırması.....	73
Tablo 14. Sosyal Medya Kullanım Sürelerine Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Karşılaştırması	78
Tablo 15. Farklı Değişkenlere Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ve Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğini Korelasyon Analizi Bulguları.....	80
Tablo 16. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ve Evlilik İlişkisi İnançlarına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları	81

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Lee'nin Altı Aşk Biçemi.....	16
Şekil 2. Aşkın Üç Bileşeni ve Dengesiz Üçgenler.....	17
Şekil 3. Aşkın Üç Bileşeni ve Aşk Çeşitleri.....	19

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: Üniversite Öğrencilerinde Romantik İlişki Kalitesinin Evlilik İnançlarına Etkisi: Selçuk Üniversitesi Örneği			
Tezin Yazarı: Nur Seven		Danışman: Doç. Dr. Hasan H. Taylan	
Kabul Tarihi: 21.06.2019		Sayfa Sayısı: viii + 104	
Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet		Bilim Dalı:	
<p>Bu araştırmanın amacı romantik ilişki yaşayan ya da daha önce yaşamış olan son sınıf öğrencilerin, algıladıkları romantik ilişki kalitesinin evliliğe olan inançlarına etkisinin değerlendirilmesidir. Araştırma örnekleme, 2018-2019 eğitim öğretim yılı Selçuk Üniversitesinde öğrenim görmekte olan üniversite son sınıf öğrencileri arasından toplam 415 kişiyle tabakalı seçkisiz örnekleme yoluyla seçilmiştir. Çalışma “Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği” ve “Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği”, sosyo-demografik özellikleri içeren anket formuyla birlikte uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere; ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerler, yüzde, korelasyon analizi, regresyon analizi testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin; Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile öğrenim gördüğü fakülte, ailenin gelir durumu arasında anlamlı farklılık saptanırken; cinsiyet, aile tipi, anne-baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu, kullanılan medya araç süreleri arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği ile cinsiyet, baba öğrenim durumu arasında anlamlı farklılık saptanırken; öğrenim görülen fakülte, aile tipi, anne öğrenim durumu, annenin çalışma durumu, ailenin gelir durumu, kullanılan medya araç süreleri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Araştırmada kullanılan iki ölçek arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir. Bu araştırmadan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra SPSS 25.0 paket bilgisayar programına aktarılarak gerekli analizler bu programda yapılmıştır.</p>			
Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Romantik İlişki, Evlilik İnançları			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	☒	Ph.D.	☐
Title of Thesis: The Effect of Romantic Relationship Quality on Marriage Beliefs on University Students: The Case of Sakarya University			
Author of Thesis: Nur Seven		Supervisor: Assoc.Prof. Hasan H. Taylan	
Accepted Date: 21.06.2019		Number of Pages: viii + 104	
Department: Social Work		Subfield:	
<p>The aim of this study is to evaluate the effects of the quality of the perceived romantic relationship on marriage relationship belief of the senior students currently having a romantic relation or have experienced a romantic relation before evaluation. The samples of the study consist of randomly selected a total of 415 students including senior students studying at Selçuk University in 2018-2019 academic year. Relationship Quality Scale-and "Marriage Relationship Belief Scale" were applied with the questionnaire including socio-demographic features in the study. Average, standard deviation, median, minimum and maximum values, percent, correlation analysis and regression analysis tests were used on the data obtained from the research. While there was significant difference between perceived romantic relationship quality scale and the faculty they attend and income status of the family, there was no significant difference between gender, family type, parent education status, working status of mother, family income status, duration of using media tools. While there was significant relationship between marriage relationship belief scale and gender, and father learning status, there was no significant difference between the faculty attended, family type, education status of mother, working status of mother, family income status and duration of using media tools. No statistically significant difference was found between e between two scales used in the study. The data obtained from this study were coded by the researcher and was transferred to SPSS 25.0 package computer program and the required analysis was performed in this program.</p>			
Keywords: University Students, Romantic Relationships, Marriage Beliefs			

GİRİŞ

Aile, kişilerin hayatında oldukça önemli yeri olan beslenme, barınma, bakım, eğitim, kültürel değerleri kazanma, sosyalleşme gibi gereksinimlerini karşılayan asıl çevreyi oluşturmaktadır. Dolayısıyla toplumun en küçük parçası olmasının yanı sıra sosyal hizmetin de temel taşlarını oluşturmaktadır. Aile bireyleri arasındaki sağlıklı ilişkiler kişinin kendine güvenmesini, kimlik oluşturmasını ve sosyal beceriler geliştirmesini sağlar.

Ailenin temeli ise evliliğe dayanmaktadır. Aile sadece fitri olan, fiziki bir gereksinimden dolayı oluşturulan bir kurum olmadığı gibi, hayatın maddi ihtiyaçlarını birlikte karşılamak için oluşturulan bir şirket de değildir. Aile, kutsal bir müessese olup toplumun huzurunu sağlamaya yardımcıdır. Evliliğin iyi amaçlarla kurularak ömür boyu devam ettirilmesi planlanır. Bunun için, evlilik kurumunun korunmasında eşlere önemli görevler düşmektedir (Çoraklı, 2008, 75). Bu nedenle ailede her birey, kendine düşen görev ve sorumluluklarının ne olduğunu bilerek yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmelidir. Henüz aile sorumluluğu hakkında bilgi ve bilinci oturmamış bir evlilik, gerçek anlamda bir evlilik olarak nitelenemez. Böyle kurulan aileler ‘yuva’ niteliği kazanamaz. Yuva demek eşler arasında saygılı olmayı, karşılıklı paylaşım, fikir alışverişi, dayanışmayı, kişisel olumsuz duyguları bastırmayı gerektirmektedir (Doğan, 2013, 26-27). Her ne kadar olumsuz duygular bastırılsa da bu durum eşlerin kendi kişiliğinden ödün verip kendinden vazgeçecek fedakârlık boyutunda olmamalıdır.

Evlenme düşüncesinde olan birey, kendisini tanımaya yeterli vakit ayırarak partnerini seçmekte aceleci davranmamalıdır. Bir kişinin evlenmek için kendisini çok iyi tanıyor olması, kuvvetli ve çekinik açılardan bilmesi, kendi düşünce yapısında gerçekçi davranan, psikolojik olarak ailesinden bağımsızlaşmaya hazır, ekonomik özgürlüğünü kazanmış olması gerekmektedir. Bireyler kendi yapıları ve seçimleri yönünden evleneceği kişinin hangi özelliklerde olmasını veya olmamasını istediğini tanımlayarak partner tercihini de bu kriterlere göre gerçekleştirmelidir (Çankırlı, 2013, 55-56). Cüceloğlu’na (2017, 32) göre aile ilişkileri diğer toplumlara göre, Türkiye’de ön planda olup ait olma kavramı daha baskıdır ve evlilikte sıkça yer almaktadır. Kişi sadece bir ‘birey’ erkek ya da ‘birey’ kadın ile değil; müstakbel eşin toplumsal ilişkileri ile de- yani ailesi, kültürü, gelenek görenekleri, arkadaşları, çevresi, yöresi- evlenmektedir.

Evlenmeden önce ilişkinin geleceği açısından mutlaka yapılması gereken, müstakbel eşin ailesini tanımak ve ailelerle ilişki konusunu açık bir şekilde konuşmaktır.

Sağlam bir aile yapısının temelinde eşlerin birbiriyle aile yaşantısına ilişkin konuları düzenleme ve yapmada fikir birliğinde olmaları, aile içi ilişkilerde işbirliği göstermeleri gerekmektedir. Uyumsuz ilişkilerden oluşan evlilikler, nesilden nesile aktararak mutsuz evliliklere neden olabilir; çünkü evlilikle alakalı negatif his ve düşünceler eşlerin çocuklarına da aktarılabilmekte, sonucunda ise başarısız evliliklerin sürekli devam etmesine sebep olabilmektedir. İleride oluşacak ailelerin, toplumun yapısını ve gelişmesini olumsuz açıdan tesir etmesine neden olur (Bilen, 1983).

Günindi Ersöz'e (1999) göre günümüz çağın şartlarının değişmesiyle birlikte ailelerin toplumsal rolleri de değişiklik göstermiştir. Şartlar gereği kadınların çalışma hayatında daha fazla yer almasıyla birlikte, çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinin yanında, ev işlerinin eşler arasında paylaşılması gerekmiş; eşlere geleneksel rollerinin yanı sıra yeni sorumluluklar yüklemiştir. Tüm bu gelişmelerin sonucunda, bireylerin evlilikten beklentileri de değişerek geç evliliklerin yapılmasına sebep olmaktadır. Taylan'a (2009, 129) aile yapısını oluşturan bireyler, birbirleriyle ilişki içinde bulunurlar. Bireylerin aile içindeki statüleri bu ilişkileri belirler ve şekillendirir. Aile üyelerine statülerine uygun roller verilir ve üyelerinden bu rolleri yerine getirmeleri beklenir. Roller ilk olarak ailede sosyalizasyon sürecinde verilir. Ancak rollerin dağılım biçimi aile biçimlerine ve yerleşim alanlarına göre değişmektedir. Türkiye'de aile içi roller çoğunlukla yaş ve cinsiyet temelinde belirleyicilik gösterir.

Kadınların çalışma hayatına atılmasıyla birlikte partnerler arasında ilişkileri değiştirip geleneksel rol kavramları olan kadınsı ve erkeksi modeller anlamlarını yitirerek değişmesine neden olmuştur. Buna rağmen yapılan araştırmalara göre evle ilgili işlerin çoğunun hala kadınlar tarafından yapıldığı ortaya çıkmıştır. Bu haksız iş dağılımı sonucunda, çalışan kadınlar açısından aile ve iş sorumlulukları taşınması zor bir hal almaktadır. Ama birçok evlilikte kadınların partnerlerinden iş yükünü paylaşmasını istemesi, genellikle çiftler arasında gerginlik ve tartışma oluşturduğu için bu gibi durumları yaşamak istemeyen çoğu kadın, hoşnut olmasa da görev dağılımında haksız olan bu durumu kabullenmek zorunda kalmaktadır. Evle ilgili yapılan paylaşımlardan hissedilen memnuniyet fazla olduğu takdirde, eşler için evlilikte ahenk ve sevinç artmakta, anlaşmazlık azalmaktadır (Sayın, 1990). Bireyler ailesinde gördüğü rol paylaşımlarını ilişkilerinde de uygulamaktadır. Dolayısıyla üniversite öğrencilerine

yapılan bu çalışmadaki bulgular, öğrencilerin kendi ailelerinden getirdikleri sorumluluk ve davranışları göstermektedir.

Honeycutt-Cantrill, (2001) ise rol farklılıklarının asıl sebeplerini; çift ilişkilerinde gözlemlenen geleneksel görevlere göre beklentilerin, saygınlıkların, davranışların farklı olmasından ve bireylerin belirlenen tutumlara göre sosyalleşmelerinden kaynaklandığını öne sürmektedir. Romantik ilişkilerdeki kontrol veya kuvvet üzerine yapılan araştırmalarda, son zamanlarda hak temelli yöntemler denenmiş, romantik ilişkilerden çoğunlukla bahsedilmesine rağmen cinsiyet farklılıklarının olması, kontrol odaklı erkek egemenliğiyle çokça özdeşleştirilmektedir.

Erkek egemenliğinin ağır bastığı günümüz Türkiye'sinde evlilik hayatından beklentilerin de değişmesine sebep olmuştur. Can'ın (2013, 235) da belirttiği gibi evlilikten beklentilerin farklılaşmasından dolayı toplumsal problemler meydana gelmektedir. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de giderek evliliğin temelini aşk, sevgi ve romantizm idealleri oluşturmaktadır. Görsel medyada evlilik programlarının yaygınlaşması, sinema ve dizilerin böyle temalarla bunu topluma aktarması, evlilik ilişkilerinin boyutunu değiştirmektedir. Modern dünyanın bir geleneği olan tüketim kültürü, kuşkusuz aşk, sevgi idealleri, romantizm gibi bu tür duyguları da çabucak tüketmektedir.

Evlilik ilişkisinde eşlerin üstlendikleri rollerden memnun olup olmamaları evliliklerinden aldıkları doyumunu da etkilemektedir. Evlilikte gerçekleştirilmesi gereken çeşitli sorumluluklar ve roller bulunmaktadır. Evlilikten evliliğe farklılık göstermekle birlikte, eve para getirmekten kimin sorumlu olacağı, ev işlerini eşlerden hangisinin yapacağı, çocukların bakımını eşlerden kimin üstleneceği gibi konular eşler arasında problem oluşturabilir. Birçok evlilikte kimin ev işlerini yapmaktan sorumlu olduğu ya da kimin dışarıda parayı kazanmakla yükümlü olduğu gibi roller belirgindir ve bu konuda eşler arasında belirli bir ayırım bulunmaktadır. Evliliklerin bazılarında ise eşler rollerde eşit dağılım yapmayı tercih ederler. Eşlerin her ikisini de üstlendikleri görevlerden mutlu olmaları, bu konuda aynı fikirde olmaları önemlidir. Eşlerin rol paylaşımı konusunda sorun yaşamamalarının temelinde birbiriyle iş birliği içinde davranabilmeleri, birbirlerinin rollerine karşı destekleyici tavırlar içerisinde olmaları, gereken koşullarda (hastalık, lohusalık gibi) anlayış ve hoşgörü göstermeyi başarabilmeleri ön görülmektedir (Canel, 2012, 43).

Çift ilişkisinin temelini oluşturan evlilik, aile kavramına göre sınırları daha belirgin bir kavramdır. ‘Evlilik’ eşlerin birlikte yaşamak, hayatlarını iyisiyle ve kötüsüyle paylaşmak, çocuk büyütme gibi amaçlarla yaptıkları yasal birleşmeyle oluşan kurum olmakla birlikte ‘aile’ bir grup veya örgüttür. Evlilik, resmi olarak kurumsallaşmış kadınla erkeği karı-koca olarak birbirine bağladığı bir yol, düzenli bir ilişkiler sistemi, doğacak çocuklara belli bir standart sağlayan, devletin toplumsal açıdan denetim yetkisi olan hukuki bir ilişki şeklidir. Çiftlerin ve çocukların hakları, yükümlülükleri kanunlarla olduğu kadar toplumsal değerler, gelenekler ya da kurallarla oluşturulmuştur (Özgüven, 2009, 19). Evlilikte eşler, beraber güvende ve karşılıklı bağlarını duyumsama, gelecekte emin olabilme, toplumda bir yer kazanabilme, korunma, birbirlerinden saygı ve sevgi duyabilme, gibi sosyal gereksinimlerini de doyurma olanağı bulurlar. Kişinin yalnız olmadıklarını bilmesi, sevdikleriyle ortak amaca yönelebilmesi yaşama bağlılığını artırarak evlilik sayesinde doyurulan sosyal gereksinim haline gelir. Evlilikte birçok psikolojik gereksinimler de doyurulmaktadır. İnsan için en önemli ihtiyaçlarından biri olan sevgi sayesinde taraflar kendilerini eşlerine adamakta, özellikle evlilik ilişkisinde mutlu olma, tüm olumlu veya olumsuz yaşantılarını paylaşabilmektedir (Özgüven, 2014, 20).

Bireylerin evlilik kararını verme yaşı ile ilgili görüşlerini incelemek amacıyla yapılan araştırmalara göre; Ondaş’ın (2007) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, bireylerin %52’si en uygun evlenme yaş aralığının 26-29 olduğunu belirtmişlerdir. Türkaslan ve Suleymanov (2010) ise yapmış olduğu araştırmasında, üniversite öğrencilerinin en uygun evlenme yaş aralığının 22-25 olarak gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Ekşi (2005) tarafından yapılan çalışmada da evliliğe hazırlık aşamasındaki evlenmek üzere olan katılımcıların %40’ının 25-29 yaş aralığında ve %42’sinin yaşlarının 20-24 aralığında olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlama göre değerlendirildiğinde yapılan araştırmalar ve kuramsal görüşler bireylerin özellikle üniversite yıllarında evlilik kararını verme aşamasında oldukları sonucu çıkarılabilir (Karabacak-Çiftçi, 2016, 27).

Evlenme yaşı tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de evlenme yaşı yükselmiştir. TÜİK verileri ortalama olarak ilk evlenme yaşı erkeklerde 27, kadınlarda 24’tür (TÜİK, 2016). 2017 yılında ise erkekler 29,9 kadınlar için 26,2 dir (TÜİK, 2017). Yılda yılda bu oranların arttığı görülmektedir (Kul, 2019,15). Zira evlilik şartları medeni hukuk kurallarına göre belirlenmiştir. 1 Ocak 2002 de yayınlanan Yeni Türk Medeni

Kanununda (madde 124) evlenmeye ilişkin hükümler yer almış, evlilik yaşı 18 olarak belirtilmiş ve karşı cinsler arasında olacağı hususu aktarılmıştır. Küçük yaşlarda evlilikler için (17 yaş grubu) hâkim iznine bağlanmıştır (Türk Medeni Kanunu, 2001).

Evlilik ilişkisinde eş tercihinin doğru yapılmasıyla alakalı olan faktörler ilişkinin uyumlu ve doyumlu olmasıdır. Eşler öncelikle kendilerini sonra da diğer tarafı iyi değerlendirip tanımalı; birbirlerinin gelecekte ve evlilikten beklediklerinin ne olduğunu bilmeli ve sorunları evlenmeden önce çözmelidir. Ülkemizde ve Dünyadaki evlilik sorunları ve boşanma nedenlerinin temel faktörü eşlerin evlilik öncesi birbirlerini yeterince iyi tanımamalarıdır.

Çankırılı'ya (2013, 12) göre insanlar bir meslek edinebilmek ya da bir sanat öğrenmek için yıllarca öğrenim görmektedir. Ancak birçok insan evlenmek, evliliğin devamlılığını sağlamak ve ebeveyn olmak için hiçbir eğitim almamaktadırlar. Müstakbel eşi tam anlamıyla tanımadan, hissel düşüncelerle evleniyor, kendi ebeveynlerinden gördükleri gibi çocuk büyütüyorlar. Bu nedenle çocuklarını büyütürken istemsiz olarak kendi ebeveynlerinin yaptıkları hataları tekrar etmektedirler.

Kendi ailesinden gördüğü davranışları evlilik hayatına aktaran birey, aile içinde görüp bilinçaltına yerleştirdiği hataları sürdürmemesi için profesyonel destek alması gerekmektedir. Yavuzer'e (2009, 174) göre Bireylerin aralarında gelişen ilişkiyi daha detaylı değerlendirebilmeleri ve ele alabilmeleri için evlilik ve evlilik öncesi danışmanlık hizmetleri, gönüllü olarak katılabilecekleri bir etkinliktir. Aralarında gelişen ilişkinin güçlü ve zayıf yönlerini bulabilmek için bu etkinlikten yararlanan kişiler, alandaki uzmanın desteğiyle sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmekte, ilişkilerini daha iyi anlayabilmekte, ilişkilerini güçlendirebilmekte ve onu sağlamlaştırabilirler. Ayrıca bu tür danışmanlık hizmetleriyle bireyler, ilişkilerini değişik açılardan ele alarak ilişkilerinde yaşadıkları farklılıkları anlamlandırabilmekte ve ilişkilerinin gidişatı hakkında faydalı bilgiler edinmekten memnun olmaktadır. Mavili Aktaş'a (2013, 64) göre evlenmeden önce istediği eğitimi kazanan, mesleki eğitime yönelerek kendi seçim ve kararlarının desteklendiği bir ailede yaşamak, kadının da erkeğin de yaşam doyumunu ve aidiyet duygusunu olumlu yönden etkileyen bir durum olduğuna göre; gençlik dönemindeki özerkleşmeyi ve bireyselleşmeyi, abartılı bir bağımsızlaşma ya da yabancılaşmış, aidiyet bağlarından kopmuş, bir bağımsızlaşma olarak sunmak sakıncalı görünmektedir.

Üniversite dönemine kadar öğrencinin yaşadığı ilişki tecrübesi ve yaşının getirdiği zihinsel olgunluk romantik ilişkilere ve evliliğe olan bakış açılarını etkileyebilmektedir. Yapılan bu araştırmada birbirine yakın yaşta olan öğrencilerin algıladıkları romantik ilişkilerin ve bu ilişkilerin evliliğe olan bakış açısı; cinsiyet, okudukları fakülte, öğrencinin anne babasının birliktelik ve eğitim durumları, annenin çalışma durumu, ilişki durumları, ilişkinin nasıl başladığı, öğrencinin toplam yaşadığı romantik ilişki süresi, öğrencinin ilk romantik ilişki yaşı, öğrencinin daha önceki ilişkisinin bitme durumu, sosyal medya kullanım süreleri gibi etmenlerin bu konudaki görüşleri etkileyebileceği öngörülmüştür. Buna göre öğrencilerden kadınların erkeklere göre, sözlü/nişanlı ilişki durumunda olan bireylerin sevgili/flört ilişki durumunda olan bireylere göre romantik ilişki kalitesinin daha fazla algılanması; öğrencilerin ilişki süresi uzadıkça ilişkiye verdikleri değerin artması beklenmektedir. Ayrıca kadınların gözünde yüksek eğitim seviyesi, yüksek yaşam standartlarına sahip olmayı çağrıştırdığı için eş seçimi yaparken kadınların erkeklere göre yüksek eğitilmiş kişileri tercih edecekleri varsayılabilir. Eğitim süreçleri ise kişileri farklı şekillerde etkilemektedir. Çünkü eğitim süreci sonsuz sayıda değişkenin rol oynamadığı, bazı ortak standart tutum ve davranışlar meydana getirmektedir.

Araştırmanın Konusu

Selçuk Üniversitesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında öğrenim gören daha önce ya da şuan ilişkisi olan son sınıf öğrencilerin algıladıkları romantik ilişki kalitesinin evliliğe olan inançlarına etkisinin değerlendirilmesi, araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Yapılan araştırmada üniversite son sınıf öğrencilerde, çeşitli etmenlerin (cinsiyet, yaş, öğrencinin okuduğu fakülte, öğrencinin anne babasının birliktelik ve eğitim durumları, annenin çalışma durumu, ilişki durumu, ilişkisi olan kişilerin tanışma yolu, kaç yıllık birliktelik süresinin olduğu, ilk romantik ilişkinin yaşı, daha önceki birlikteliğin bitme durumu, medya araçlarının günlük kullanım süresi) romantik düşüncelerin evlilik üzerindeki etkisinin nasıl olduğu değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada romantik ilişki yaşayan ya da daha önce yaşamış olan üniversite öğrencilerinin algıladıkları ilişki kalitesinin; evliliğe olan yaklaşımlarını, bakış açılarını, evlilikten beklentilerini nasıl etkilediğini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Sosyal hizmet kapsamında evlenmeden önce genç bireylerin kendilerini tanımaları ve evlilikle

ilgili bakış açısının geliştirilmesi, ileride oluşabilecek olan sorunların önüne geçilmesini sağlayacaktır. Yapılan bu çalışmayla bu alandaki eksiklikler azaltılmaya ve literatüre katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Üniversite dönemi, hissi belirgin yetişkinlik olarak adlandırılan ergenlik ile yetişkinlik arasındaki yıllarını (18-25 yaş) kapsamaktadır. Bu dönemde romantik ilişkiler yaşamın merkezine yerleşmekte ve bireyin kimlik keşfinde önemli bir rol oynamaktadır. Romantik ilişkilerle ilgili kazanılan bilgiler ve beceriler yetişkinliğe taşınıp uygulamaya konmaktadır. Erken ilişkilerin potansiyel uzun vadeli etkileri göz önüne alındığında beliren yetişkinlikteki romantik ilişkileri anlamak önemlidir. (Kızıllı – Nazlı, 2018)

Yapılan bu çalışma, romantik ilişki yaşayan ya da daha önce yaşamış olan üniversite öğrencilerinin önce kendilerini tanımaları (yaşamdan beklentiler, öncelikler, kişilik özellikleri gibi sorulara cevap bularak) sonra aynı şekilde karşısındaki kişiyi tanımaları; böylece eş seçimi yaparken doğru yol izlemeleri, ilişkilerinin sağlıklı yürümesi açısından önem taşımaktadır. Çalışma, ilişkilerin sağlam temele dayandırılması, evlilikte meydana gelebilecek muhtemel sorunların önüne geçilmesi bakımından evlilik kurumuna, aile hayatına ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Romantik ilişki yaşayan ya da daha önce yaşamış olan üniversite son sınıf öğrencilerinin algıladıkları romantik ilişki kalitesinin evliliğe olan inançlarına etkisinin değerlendirildiği bu çalışma, amacına uygun ölçekler aracılığıyla araştırma soruları hazırlanarak uygulanmıştır. Çalışma, tabakalı seçkisiz örnekleme ile “Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği” ve “Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği”, sosyo-demografik özellikleri içeren anket formuyla birlikte uygulanan nicel bir araştırmadır. Söz konusu öğrencilerle görüşülüp çalışmanın amacı anlatılarak gönüllü olan kişilerle çalışma yapılmıştır. Veriler, SPSS programında ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerler, yüzde, ANOVA, t testi, korelasyon analizi, regresyon analizi istatistik teknikleriyle analiz edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Romantik İlişki

Bugüne kadar romantik ilişkilerin yapısı birçok araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Ancak bu konuyla ilgili en kapsamlı tanımlayan kişi Collins'e göre (2003); ilişkide her iki tarafın da birbiriyle ilgili kabul ettiği romantik ilişki yapısının ayırt edici beş özelliği bulunmaktadır. Bunlardan birincisi katılım olup, gençlerin flörtün hangi yaşta başladığını, flört edip etmediğini ve sıklığını ifade eder. İkincisi eş seçimi olup, gençlerin kimlerle romantik ilişkiler yaşadığını açıklar. Üçüncü özellik ilişki içeriği olup, romantik ilişki süresince paylaşılan değerler ve sosyallikleri ifade eder. Dördüncü özellik ise ilişki kalitesi olup, ilişkiden faydalı yaşam tecrübeleri edinebilmeyi ifade eder. Son özellik olarak ilişkinin bilişsel ve duygusal ilerlemesi olarak ifade edilerek ilişkiyi diğer ilişki türlerinden farklılaştıran duygusal tepkiler, algılar, şemalar, beklentiler, partnere ve ilişkiye yapılan göndermelerdir (Saraç, v.dğr., 2015, 69-70). Romantik aşk, bir kişiyle sağlam bir ilişki kurarak bu bağın farklı özelliklerinin bütünleşmesini sağlamaktadır. Saf ilişkiyle karşıtlık içeren bir ilişki olmasına rağmen, romantik aşk saf ilişkinin habercisi olarak görülmektedir (Giddens, 2010, 8). Romantik aşk, ideallerin yayılmasını, evlilik bağına daha da genişleterek akrabalık ilişkilerinden ayırıp ona özel bir anlam katan bir etkidir (Giddens, 2010, 30).

Romantik ilişkilerin kurulması ve geliştirilmesi açısından birçok kademelerden meydana gelmektedir; bunlar, iki tarafın da içlerinde bir uyarılma ve çekim duyumsamaları ile kendini belli etmektedir. İlk aşamada karşı tarafın fizyolojik özellikleri, yaşanan çekim ve uyarılmaya neden olabilir. İlişki bir sonraki kademeye ulaştığında ise fiziksel yapıların yanında kişilerin hisleri, fikir ve saygınlıklarının ortak noktalarını bulmaları çiftler için daha fazla önem kazanacaktır. Kişilerin yaşadıkları bu kademelerin zamanları birbirinden farklılık göstermekle beraber, bu zamanının uzunluğu ne kadar olursa olsun romantik ilişkiye dönüşebilmektedir. Ancak bu aşamalarda her zaman romantik ilişki yaşanmayabilmektedir (Ömüriş, 2007). Kurulan romantik ilişkilerde genellikle uzun süreli olması ve mutlu bir birliktelik beklentisi yaşanmaktadır. Ayrıca her romantik ilişkide sürenin uzun olmasının, ilişkide mutluluğun kaynağı olarak bahsedilmektedir (Beştav, 2007).

Geç ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde, duygusal ilişkilerin gelişimi önemli faktör olduğu söylenebilir (Bahadır, 2006). Gençler, romantik bağlantılar yoluyla üç asıl

gelişim özelliklerini yerine getirebilirler: a) kendine has bir kimlik oluşturmak, b) ilişkide karşı cinsle yakınlık kurarak kendini geliştirmek c) cinsel istek ve dürtüleriyle kontrollü ve sağlıklı olarak başa çıkmak. (Feldman ve Gowen, 1998) Üstelik üniversitede yaşanan romantik ilişkiler, ‘yakınlığa karşı yalıtılmışlık’ olarak tanımlanmakta ve gelişimsel krizin atlatılması dönemine denk gelmektedir. Yakınlıkla anlatılmak istenen genç bireyin kimliğini kaybetme korkusu yaşamadan destekleyici olarak romantik bir ilişkiyi devam ettirebilmesidir. (Erikson, 1968) Diğer taraftan üniversite zamanı gençlerin sosyal hayata ayak uydurmaya çalıştığı yıllar olduğu için, bu dönemde oluşturulan romantik ilişkilerin gençlerin faaliyetlere katılımlarını artırdığı ve sosyal ilerlemelerine yardımcı olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir (Hamamcı ve Esen-Çoban, 2010). Değerlendirmelere göre, romantik ilişkilerin gençlerin kişilik yapılarının yanı sıra psiko-sosyal ilerlemeleri üzerinde de tesirli olduğu anlaşılabilir (Saraç, v.dğr., 2015, 70).

İlişkilerde yaşanan tüm problemler, gençlerin yaşamlarının diğer kısımlarını da olumsuz olarak tesir etmektedir. Mesela; pozitif yöndeki ilişkilerin bireyin ders çalışma isteğini artırdığı ancak duygusal ilişkideki olumsuzluğun, akademik çalışma azmini negatif yönde etkilediği belirtilmektedir. Yapılan başka bir araştırmada çatışma çözme davranışları ile ilişki doyumu arasında bir anlamlı ilişkinin olduğu belirtilmiştir. Segrin, Powell, Givertz ve Brackin (2003) yaptıkları araştırmalara göre depresyon belirtilerinin ve yalnızlığın, üniversite öğrencilerinin duygusal açıdan kazandıkları uyumlarıyla olumsuz yönde ilişki olduğunu; Flora ve Segrin (2000) de ilişki doyumu ile yalnızlık arasında olumsuz olarak bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Shollenberger, 2001).

Türkiye’de romantik ilişki algısında yaygın bir görüş olan ‘Seven insan kıskanır.’ tabiri sıklıkla günlük dilde kullanılmaktadır. Bu algı bireylerde sevilmemenin ancak kıskanıldığı zaman karşı tarafa belli edebileceği ya da bu şekilde karşısındaki kişiyi sevdiğini anlayabileceği yanılgısına sebep olmaktadır. Knox ve arkadaşlarına (1999) göre kıskançlığın genel tanımı, önem verilen bir ilişkide tehlikeli olarak görülen bir duruma verilen hissel tepkidir. Üniversite öğrencilerinde, romantik partnerlerinin kendilerini bir başkası için terk edebileceği yönünde bir düşüncesi olduğunda, kıskançlık duygusunun da bununla beraber ortaya çıktığı araştırmalar sonucunda belirlenmiştir. Üstelik birçok çalışma, romantik ilişkisinden yüksek doyum alan bireylerin partnerlerini daha çok kıskandıklarını, sahiplenici duygularının daha yoğun olduklarını göstermektedir. Buna göre, romantik ilişkilerinde yakınlık ve duygusal destek ihtiyacını giderme yöneliminde

olan genç erkeklerin; romantik partnerlerini kaybetme korkusuyla kıskançlık göstermeleri muhtemel olup her şeyi eşi beraber yapma ve birbirlerinin bütün ihtiyaçlarını karşılamaları gerektiği yönünde inanç geliştirmeleri normal karşılanmaktadır.

1.1.1.Kavramsal Olarak Aşk

Aşkın tanımı kişiden kişiye, kültürden kültüre değişiklik göstermektedir. Çalışmacıların aşkı değerlendirme şekilleri de, bakış açılarına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların birkaçı evrimsel geçmişe, bireysel ya da toplumsal özelliklere, bir kısmı da nöro-psikoloji alanındaki verilere dayanmaktadır. İnsanların toplumsal ilişkilerinin bütünlüğü bir ögesi olarak nitelendirilen karışık bir duygu, düşünce ve davranışların bütünü aşkın yapısını belirtmektedir. Aşka ilişkin birçok kuramcı farklı tanımlamalarda bulunmuşlardır. Moss ve Schwebel'in belirttiklerine göre, Harlow bağlanma davranışı olarak ve Fromm ilgi, sorumluluk, saygı ve anlayış olarak, Freud'un aşkını cinselliğin yüceltilmesi olarak belirtmişlerdir. Maslow ise, aşkı ikiye ayırmıştır (Moss-Schwebel, 1993): birincisi, kişinin düşük düzeyde güvensizliğiyle gelişen duygusal ihtiyaçlarını belirtir yani 'yetersizlik aşkı (deficiency love)'; diğeri ise, yoğun seviyede duygusal gereklilikleri barındıran ve hatta kendini gerçekleştirme isteğini belirten 'aşık olma'. Tennov ise aşkı, geçici bağımlılık yapan, bilişsel aktifliği devre dışı bırakarak sevilen bireye karşı vücudun verdiği bilinç dışı reaksiyon olarak değerlendirmektedir (Hojjat, 2000).

Bauman'a (2012, 40) göre aşk, soru sormaktan kaçınmak ya da cevabı ertelemek anlamına gelmektedir. Bir başkasını kafasında kurduğu tanımlı kişiye uyarlamak, geleceği belirsizleştirmek, geleceğin neler getireceğini kabul etmek manasına gelir. Yaşamın başlangıcından, sonuna kadar kabul etmek, insanlara verilen tek yer üzerinde bunu gerçekleştirmek demektir. Amaç ve sonuçlarının farklı etmenleri arasında bulunup eylemlerin sonuçları arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir.

Aşk, sözcüğüne gerçek anlamına bakıldığında, sadece cinsiyetler arasındaki ilişkileri ya da tüm ilişkileri belirtmez, aynı zamanda insanı heyecanlandıran bedensel olduğu kadar ruhsal da olan duygu ve düşünceleri dile getirir. Bazı toplumlarda belirlenen aşk, toplumun insanlarıyla ilgi olmamakla birlikte gelenek ve kurumlarından kaynaklandığı için değerler toplumlardan çok daha yaygındır (Russell, 1983, 82). Aşk, yalnız kalmak ya da bireylerin ayrı değerlendirilmesi konusunda bildiğimiz, bunun için uğraştığımız

şeylerin tamamını oluşturur; ancak bütün bunlar için akıllaştırma, ilişkilerde tutarlı bir düzenleme yapma, bağdaşıklık ve eksiksizlik ölçütlerine uygun yapılması için çok zaman gerekmektedir (Bauman, 2012, 16-17).

Gökner'a (2011, 16) göre her kişinin kendine özgü değerleri ve farklılıkları bulunmaktadır. Kişinin aradığı nitelikler, karşı tarafinkiyle uyuşması durumunda, o insanla kendi kişiliği arasında bir bütün olduğunu hisseder ve ona daha çok yaklaşır. Yani aslında kişi benliğinde uzun zamandır aradığı gizli nitelikleri zamanla karşı tarafta bulmakta ve ona bu şekilde bağlanmaktadır. Aşk duygusu da pek çok duyguda olduğu gibi bilinçaltında yer aldığından kişi karşısındakini çok sever ama neden onu bu kadar sevdiğini kendi de anlayamaz.

Öte yandan insan âşık olduğu kişiye kendine benzediği için değil daha çok kendinden farklı olduğu için bağlanır. Tıpkı birbirini çeken zıt kutuplar gibi, farklı niteliklere sahip kişiler de birbirini çekerler. İki kişi birbirinin tamamlayıcı niteliğine kapıldığı zaman aralarında kimyasal bir bağ oluşur. Birbirlerini tamamlayan bu farklılık, çiftlerin arasındaki kimyasal bağlar ve çekicilik etkeni böylelikle gittikçe artar. Farklılıkların olması uyumlu ilişkilere daha başka bir boyut katar. Benzerlikler ise iki kişinin birbiriyle bütünleşmesini sağlar. Uyumlu olan bu insanlar, genellikle birbirini tamamlayan farklılıklarını ve benzerliklerini benliklerinde taşımaktadırlar (Gökner, 2011, 16-17).

Eşler arasındaki aşk duygusunun zamanla değişmesi beklenen bir olaydır. Fakat istenilen bu farklılık, eşlerin her yaşta yaşaması olağan olan mutlu, huzurlu, sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte devam edip gelişen bir aşk ilişkisi yaşamalarıdır. Kişinin partnerine duyduğu aşk, aslında ilişkisini korumaya ve geliştirmeye gösterdiği çabayla aynı oranda ilerlemektedir. Çiftlerin oluşturdukları aile bağları kuvvetlenip birlik duyguları huzur ve güven içinde sürdürüldükçe aralarındaki bu bağ, sadece eşlere özel bir olay oluşturmakta ve ilişkilerinin değerini artırmaktadır (Canel, 2012, 9).

Yavuzer'e (2009, 55) göre aşkın yapısı ne kadar kolay anlaşılabilir olmasa da tanımlanabilir, öğrenilebilir ve geliştirilebilir. Kişi, âşık olduğu kişinin kusurlarını görmez. Aksine partneri kendisine her şeyi ile mükemmel olarak görünür. Aslında olan durum, bireyin aklında hayal ettiği ideal insanı, karşısındaki kişiye aktarım yaparak onda görmesi ve ona âşık olmasıdır. İnsanın yaşamdaki belirli yönlerinde olduğu gibi aşkın da çeşitli kademelerden geçerek olgunlaşıp buna bağlı evliliği de geliştirmek için

gerekli adımları atması gerekmektedir. Gelişme göstermeyen duygular, zamanla körelir ve kişide durgunluk, sıkıntı ve mutsuzluk kaynağı oluşturabilir. Aşk, insan hayatı ile birlikte başlayan ve ömür boyu yavaş bir şekilde gelişerek bizlerle yaşayan güçlü bir duygudur. Ancak ilginçtir ki bazı durumlarda bir insan herhangi bir kişiyi sevmesine rağmen bu kişiye karşı aşk duyguları hissetmeyebilir.

Birden çok kişiye farklı veya aynı zamanda âşık olunabilmekte; kolaylıkla âşık olmaktan ya da aşkı kaybetmekten -bu kapsamda karşılaştıkları başka bireyler gibi- gurur duymakta ya da şikâyet etmektedirler. ‘Aşka âşık’ ya da ‘aşk yarası olan’ bu tarz bireylerden bahsedildiği çokça duyulmuştur. Aşkla ilgili becerilerin deneyimlerin sayısına göre arttığına; bir sonraki aşkın şimdi yaşadığı ilişkiden daha güzel bir tecrübe olacağına, ancak daha sonra yaşanacak olan ilişkideki kadar heyecan vermeyeceğine de inanlar olabilmektedir (Bauman, 2012, 19-20). Atak – Taştan’a (2012, 521-522) göre aşkın çiftler arasında paylaşılan içtenlik, açıklık, var olan olayların değişmeyerek her zaman beraber olma isteği oluşturarak; partnerlerin birbirine ‘Seni daima seveceğim’, ‘Seni hiç terk etmeyeceğim’ gibi sözler ve vaatler vermesi gibi durumlar içermektedir. Aşkta asıl olan bir özellik de, aşkın her zaman sona ermesi ya da başka duygulara evrilmesidir.

Toplumsal çevrenin mutluluk ve evlilik ilişkileri üzerinde etkisi bulunmaktadır. Evli olan bireylerin kendi ailesi öncelikli olmak üzere sonrasında başka ailelerle ilişkilerini yürütmesi gerekmektedir. Yuvanın mutluluğu, huzuru ve devam etmesinde aile içi bağlar etkili olduğu gibi farklı ortamların toplumsal değerleriyle de ilişkilidir (Sezai, 1992). Toplumsal değerleri belirleyen bireyler de kişinin sosyal çevresini oluşturmaktadır. Furman-Buhrmester’e (1992) göre insanlar yaşamlarını sosyal ilişkiler çerçevesinde şekillendirmektedir. Gelişim süreci içerisinde insanlar sosyal ilişkiler ağı içerisinde; anne baba, kardeş, akraba, arkadaş ve romantik ilişkilerden oluşan çeşitli kişilerarası ilişkiler kurmaktadır. Bu ilişki türlerinden biri olan romantik ilişkiler kapsamında flört etme, birlikte yaşama, evlilik ve diğer uzun süreli beraberliklerin olduğu ilişki şeklidir (Hendrick–Hendrick, 2006). Gençlerin yaşamında romantik ilişkiler oldukça önemli bir konumdadır; çünkü zamanlarının çoğunu, romantik ilişkilere odaklı halde geçirmektedirler (Berger–McMakin–Furman, 2005). Buna dayanarak, kişilerin gelişimlerinde romantik ilişkilerin yapısı, oluşumu ve gelişimi üzerine birçok teori ortaya atılarak çalışmalar uygulanmıştır (Yalçın – Ersever, 2015, 185-186).

1.1.2.Aşk Çeşitleri

Aşkın çeşitleri kavramı kişiden kişiye, toplumdaki topluma değişmektedir. Romantik ilişkilerde kişileri birbirine yakınlaştıran farklı etkenler olduğunu öne süren Hortaçsu (1997); bu olaylara örnek olarak aşk, sevgi, hoşlanma, çekicilik, karşılaştırma, beraber olma isteği, fiziksel yakınlık, bakım ve koruma bahsedilebilir. Bu olaylarda aşkın yeri farklıdır (Açikel, 2013, 3). 1970 yılında Rubin'in aşk ve hoşlanmayı birbirinden ayırarak farklı tanımlama yapması aşk konusunda çalışan araştırmacıları önemli ölçüde etkilemiştir. Aşkın çeşitlerini ayırtan araştırmacılar bu durumu kişilerin farklı özelliklerinden yola çıkarak, aşkın farklı bireyler için farklı anlamlar ifade ediyor olması düşüncesiyle belirtmektedir. John Alan Lee'nin (1977) aşk biçimleri kuramı, Robert J. Sternberg'in (1986) üçgen aşk kuramı, Hazan ve Shavers'in (1987) bağlanma kuramı aşkın yapısı konusunda başlıca kuramlar olarak gösterilmektedir (Paludi, 2012).

1.1.3. Romantik İlişkiler İle İlgili Kuramlar

1.1.3.1. Aşk Stilleri Kuramı

Kimi araştırmacılar aşk çeşidinin olmadığını savunmuştur. Hâlbuki Sosyolog John Alan Lee (1973), aşkın bir tek çeşidi olmadığını belirterek aşkı çok yönlü olarak düşünmüştür. Lee'nin belirttiği altı aşk biçimine bakıldığında hepsinin kendine has bir biçimi olduğu anlaşılmaktadır. Bu kategorilendirmede tutkulu aşk (eros), oyun gibi aşk (ludus) ve arkadaşça aşk (storge) olmak üzere üç asıl birincil aşk biçimi bulunmaktadır. Lee, bu üç aşk yapısını toparlayarak ikincil bir aşk şekli oluşturulabileceğini de düşünmüştür. Bunlardan, mantıklı aşk (pragma) 'arkadaşça aşk' ve 'oyun gibi aşk' çeşitlerinin karışımıdır. Sahiplenici aşk (mania) 'tutkulu aşk' ve 'oyun gibi aşk'; özgeci aşk (agape) ise 'tutkulu aşk' ve 'arkadaşça aşk' çeşitlerinin birleşimiyle oluşan kombinasyon çeşididir (Hovardaoğlu – Büyüksahin, 2004).

Aşk biçimleri kuramı John Lee'nin (1974, 1988) yaptığı bu araştırmalarda tespit edilmiştir. Bu kuramda aşk doğadaki üç temel renk (kırmızı, sarı, mavi) betimlemesiyle belirtilmektedir. Lee'nin tanımına göre aynı renklerde olduğu gibi üç asıl aşk şekli (tutkulu, oyun gibi ve arkadaşça) bulunmaktadır. Tutkulu aşk "ideal fizik-ideal güzellik" isteklerinin öne çıktığı bir aşk biçimi olduğu için gücünü fiziksel görünüm ve tensel çekim almaktadır. Ayrıca kişilerin ilişkide birbirlerine karşı sevecen olmaları, birbirleriyle iletişime açık olmaları, kuvvetli bir bağlılık hissetmeleri ve ilişkinin sağlam olması için tehlikeyi göze almaya da gönüllü olmaları, tutkulu aşk şeklinin asıl

gerekliliklerindedir. Bu nedenle tutkulu aşk şeklinin temelini ilişki içerisindeki tutarlılık ve güvenli bağlanma kapsamaktadır. Oyun gibi aşk ise tutkulu aşktan değişiklik göstererek, asıl davranışı bağlanma ve yakınlık değil de eğlencenin olduğu bir biçem olarak görülerek fazla duygusallıktan ziyade heyecan arayışı ve cinsel hazzın baskın olduğu bu ilişkiler muhtemelen kısa sürer. Hoşlanmanın asıl noktası oyunun kendisidir. Birden fazla eşlilik söz konusu olduğu için aldatma oyununun aslında ‘dürüst’ bir parçası olarak sayılmaktadır. Son aşk şekli olan temel biçem, arkadaşça aşk ise bir süre sonra kendini gösteren bir türdür. Bu bakımdan hem oyun gibi aşktan hem de tutkulu aşktan farklılık göstermektedir. Arkadaşça aşkın asıl kaynağı tutku, alaka, ortaklaşa değerler oluşturmaktır. Bu aşk şekli görülen kişiler, ilgilerde ortaklaşmayı, eş özellikler barındırmayı, eşleriyle birbirlerini korumalarını ve değişen tutkuya odaklanırlar (Türk– Demirli Yıldız, 2017, 2).

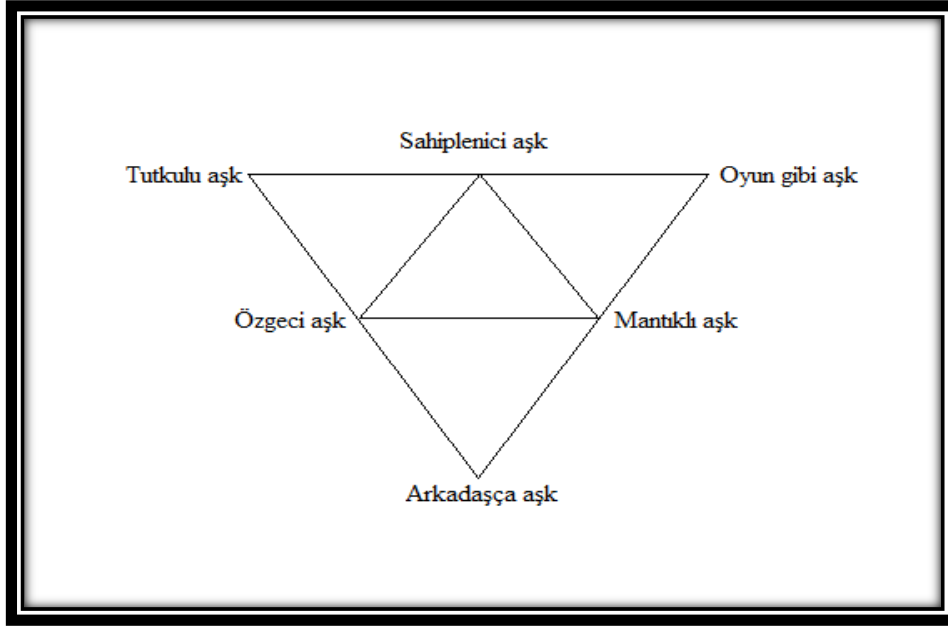
Üç temel aşk biçemlerinin birbiri ile kombinasyonu sonucunda ara ya da ikincil şekilleri oluşmaktadır. Bakıldığında mantıklı aşk, oyun gibi aşk ile arkadaşça aşkın karışımıdır. Bu komplekste, arkadaşça aşkta var olan ortak ruh, ortak ilgi beklentisinin yerini denklik aramaya bırakır. Mantıklı âşıklar eğitim, sınıf, ırk, gelecek güvencesi gibi sınıflandırmalarda belirli kurallar oluşturarak bunlar doğrultusunda eşleriyle eşit olmak isterler. Sahiplenici aşk, hem oyun gibi aşk yapısını hem de tutkulu aşk yapısını birlikte içeren bu sebeple de bozuk olarak görülen bir biçemdir. Sahiplenici aşkta yoğun bir güvensizlik, kaybetme korkusu ve kıskançlık yaşanmaktadır. Bu yüzden birey eşine baskı yapmaktadır. Sahiplenici aşk biçemindeki bu bireyler sevgiye ve alakaya doyumsuz olmalarının yanı sıra ilişkiyi bitirmeye çabalamayan ancak ilişkiyi kendi ilerleyişinde de bırakamayan bir davranış göstermektedirler. Bu sebeple meydana gelen ayrılığın etkisinden uzun süre kurtulamazlar. Son olarak, özgeci aşk olarak adlandırılan aşkın şefkatli ve sevgi dolu bir şekli, tutkulu aşk ve arkadaşça aşkın karışımıdır. Bu aşk şeklinde ilişkinin olumsuz yönleri ve partnerin hataları göze batmaz. Bu biçemdeki âşık, affedici ve destekleyicidir (Lee, 1973; 1988). İlişkinin tanımında bireyin kendinden fedakârlıklar göstermesi, ödün vermesi, ayrıca gerekli olduğunda kendinden vazgeçmesi bulunmaktadır. Burada meydana gelen ikili ilişkideki ‘biz’ kavramındaki birey kavramı özelliğini yitirmektedir.

Büyükşahin (2006) yaptığı çalışmada, tutkulu aşk şekli kapsamında, sözlü/nişanlı olanların flört ilişkisi bulunanlardan anlamlı olarak daha fazla puanlar aldıkları; özgeci aşk alt kapsamında ise flört ilişkisi olanların, hem sözlü/nişanlılardan hem de evlilerden

anlamli seviyede daha düşük sonuqlar aldıkları sonucuna ulaşmıştır. Yani flört durumu olan grup, ilişkilerinde en az özgeci aşk şekliyle bağlanan grubu göstermektedir. Tüm sonuqlara bakıldığında, ilişki çeşidinin şekli değişim gösterdikçe yani 'İlişkilerin resmileştirilme seviyesi fazlaştıkça ilişkiye ve partnere yönelik özverileri de artmaktadır.' şeklinde değerlendirme yapılabilir. Yapılan araştırmalarda erkeklerin kadınlara nazaran ilişkilerinde daha fazla özverili ve kendilerini karşısındaki kişiye adadıkları bulgusu saptanmıştır. Günümüz çağında kadınların ilişkiye çok fazla anlam yüklememeleri, ilişkilerinde kendilerini güvende hissetmemeleri ve erkeklerin partnerini kaybetme kaygısı duymalarıyla bağlantılı olabileceği düşünülmektedir. Erkekler karşısındaki kişiyi kaybetme korkusuyla ilişkilerinde daha çok bağlanabilir ve fedakârlık yapabilirler (Tüfekçi, 2008, 108-109).

Büyükşahin ve Hovardaoğlu'n (2004) flört eden ve sözlü-nişanlı ya da evli olan çiftlerle yürüttükleri bir araştırmada; çiftlerin rapor ettikleri özgeci ve tutkulu aşk biçimleri ile mutluluk arasında pozitif, oyun gibi aşk biçimi ile mutluluk arasında negatif bir ilişki görülmüştür. Beştav (2007) tarafından yapılan çalışmadaki sonuqlarda ilişki doyumu ile arkadaşça aşk arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Diğer elde edilen sonuqlarda ise, oyun gibi aşk ve sahiplenici aşkın ilişki doyumu ile olumlu yönde olduğu, özgeci ve tutkulu aşkın ise ilişkide sorun yaşama ile olumsuz yönde olduğunu göstermiştir (Doğaner, 2014, 23-24).

Tüfekçi (2008) tarafından yapılan araştırma sonuqlarına göre, erkekler ile kızlar arasındaki aşk tutumlarının anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Araştırma sonuqlarına göre erkeklerde, oyun gibi aşk ve özgeci aşk kızlardan daha çok görülürken; kızlarda, tutkulu aşka yatkınlık daha çok görülmüştür. Ayrıca cinsiyetler arasında; arkadaşça, mantıklı ve sahiplenici aşk tutumlarında anlamlı değişiklik saptanmamıştır. Aşk tutumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığını öne süren araştırmalar da bulunmaktadır. Watson (1996) tarafından yapılan araştırmaya göre; bekâr genç yetişkinlerde ego durumları ve aşk tutumları arasındaki ilişki incelediğinde, ego durumları ve başlıca üç aşk yaklaşımı (eros, ludus ve storge) arasında farklılık olup olmadığını değerlendirilmiştir. Ayrıca, cinsiyetler arasındaki bu ilişkilerin aşk tutumları açısından anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Hausmann (1991) ise önceki çalışmaların aksine aşk tutumlarının cinsiyete göre farklılaştığı bulmuştur. Bu sonuqlar kadın ve erkeklerin aşk tutumları arasında yapılan diğer çalışmalarla tutarlıdır (Tüfekçi, 2008, 108).

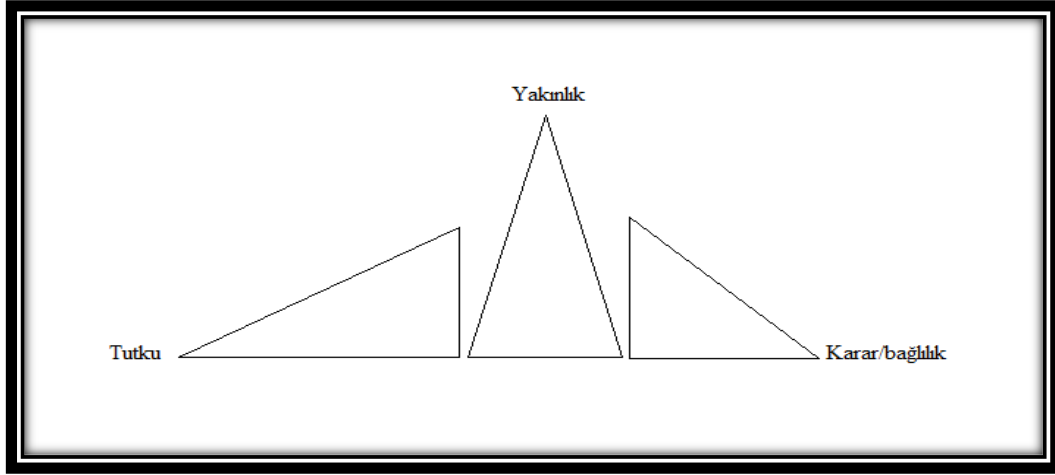

Şekil 1. Lee'nin Altı Aşk Biçemi.

Kaynak: Lee, John Alan (ed.). *Love Styles. The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press, 1988, 54.

1.1.3.2. Üçgen Aşk Kuramı

Aşkla ilgili üçgen teorisi aşka, bir üçgenin köşelerini oluşturduğu düşünülerek üç unsur olarak bakılabileceğini ileri sürmektedir: yakınlık (üçgenin tepe noktası), tutku (üçgenin sol tarafı), ve karar/bağlılık (üçgenin sağ tarafı). Yakınlık (intimacy) unsuru, aşk ilişkilerinde bağlı olma ve yakın olma duyguların temsil etmektedir. Bu nedenle de, konu dâhilinde, esas olarak bir aşk ilişkisinde sıcaklık deneyimine yol açan duyguları içerir. Tutku unsuru ise, aşk ilişkilerindeki fiziksel çekim, sevgi, cinsel mükemmeliyet ve beraberindeki olgulara neden olan dürtüleri temsil etmektedir. Bu nedenle de, konu dâhilinde, sevgi ilişkilerinde tutku deneyimine yol açan güdüleme ve diğer uyarılma biçimlerini içerir. Karar/bağlılık unsuru ise, kısa vadede, bir kimsenin bir başkasını sevdiğine karar vermesini, uzun vadede ise o sevgiyi sürdürme konusundaki bağlılığı temsil etmektedir. Böylece karar/bağlılık unsuru dâhilinde, bir sevgi ilişkisinin varlığı ve ona olan uzun vadeli bağlılık konusundaki kararlar hakkındaki bilişsel öğeleri içermektedir (Büyükbayraktar, 2015, 43).

Şekil 2. Aşkın Üç Bileşeni ve Dengesiz Üçgenler.

Kaynak: Sternberg, Robert J. *Cupid's Arrow*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998, 26.

Robert J. Sternberg'in aşk ilişkilerine ilişki kuramında, bu üç karışımında hangisinden ne kadar olduğuna bağlı kategorileştirilmiş ve sekiz farklı aşk şeklinden bahsetmiştir. Bunlardan aşağıda kısaca bahsedilmiştir (Sternberg, 1988).

Hoşlanma (Liking): Karar/bağlılık ve tutku kavramları olmadan yakınlık etmeninin yoğun olduğu ilişkilerdir. Birey, karşı tarafa yakınlık duymaktadır. Ancak olağan bir tutku ya da uzun zamanlı bir sadakat hissetmez. Bu olay aynen arkadaşlık tanımlarında bulunan deneyim ve duyguları göstermektedir.

Romantik Aşk (Romantic Love): Karar/bağlılık kavramları olmadan yakınlık ve tutku ikilisinin olduğu ilişkilerdir. Partnerler fiziksel veya duygusal olarak karşılıklı bağlılık duysalar da gelecekte beraber olmayabilirler. Romantik aşkta çiftler karşılıklı tutku duygularının yanında yakınlık hislerinin de olması, delicesine aşk ile olan farklılığını göstermektedir.

Delicesine Aşk (Infatuation): Karar/bağlılık ve yakınlık kavramları olmadan sadece tutku faktörünün olduğu ilişkilerdir. 'İlk görüşte aşk' olarak da adlandırılan bu aşk türünde, daha çok fiziki çekim belirgin ve genellikle kısa zamanlı olmaktadır. Birey aslında karşısındaki kişiye değil, hayalinde kurduğu mükemmel kişiye âşıktır ve bu olay onda saplantı oluşturmuştur.

Dostça Aşk (Companionate): Tutku kavramı olmadan karar/bağlılık ve yakınlık unsurlarının baskın olduğu ilişkilerdir. Bu aşk türü genel olarak uzun zaman süren

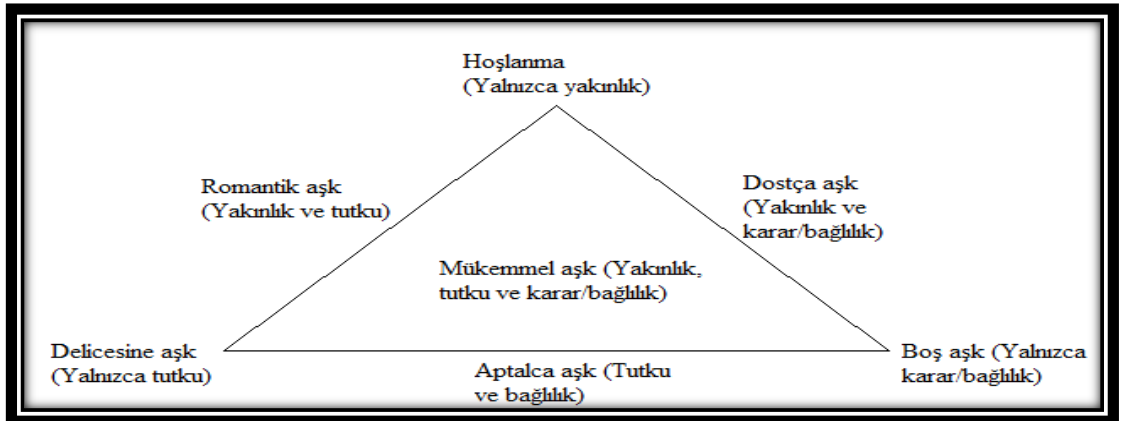
ilişkilerde ve evlilikte ileri yıllarda görülmektedir. Aslında ilk başta tutku olsa bile bir süre sonra kaybolur. Bu durumun kabullenmesi kimi zaman bazı kişiler için kolay, diğer bireyler içinse zor olabilmektedir. Kabullenilmediğinde ise bazı kişiler yeni aşk arayışlarına girebilmektedir. Her ne kadar bu durum kabullenilmese de ilişkilerin zaman içinde oluşacağı durum yine arkadaşlığa dönüşeceği olağan bir durumdur.

Aptalca Aşk (Fatuous Love): Yakınlık kavramı olmadan karar/bağlılık ve tutku unsurlarının baskın olduğu ilişkilerdir. Hollywood tarzı bir aşk olduğu için bireyler tanıştıktan kısa zaman sonra hemen evlenirler. Burada yakınlık geri plana atılır ve tutku odaklı bir ilişki söz konusudur. Bir süre sonra tutkunun ortadan kalkması sonucunda partnerler arasında geriye sadece bağlılık kalır ve bu da sorunların oluşmasına uygun bir yer oluşturur.

Boş Aşk (Emty Love): Tutku ve yakınlık kavramları olmadan karar/bağlılık derecesinin fazla olduğu ilişkilerdir. Yıllarca süren durgun ilişkide karşılıklı duygusal çekimin de azaldığı görülür ve bu duruma genellikle heyecanın kaybetmiş evlilikler örnek gösterilebilir.

Mükemmel Aşk (Consummate Love): Her üç kavramın yani karar/bağlılık, yakınlık ve tutkunun birlikte olduğu ve üçünün arasında uyumun sağlandığı ilişkilerdir. Özellikle romantik ilişkilerdeki çiftlerin en çok istediği aşk çeşididir. Fakat bu çeşit bir aşkı deneyimlemek kadar devam ettirmek de bir o kadar zordur.

Aşksızlık (Nonlove): Bahsedilen yedi tür aşk ilişkisinin dışında Sternberg aşkın üç bileşeninin de olmadığı aşksızlık olayından da söz etmektedir. Kişiler arası örutülerin birçoğunu oluşturmakta olup bu türdeki ilişkilerin daha çok sebepsel karşılıklı birbirine bağlı olduğu, ayrıca genel olarak arkadaşlığın bile söz konusu olmadığı ilişkileri kapsamaktadır.

Şekil 3. Aşkın Üç Bileşeni ve Aşk Çeşitleri.

Kaynak: Sternberg, Robert J. (ed.). *Triangulating Love. The Psychology of Love.* New Haven: Yale University Press, 1988, 122.

1.1.3.3. Bağlanma Kuramı

Gelişim sürecinde ilk olarak ortaya çıkan ve diğer sistemlerin oluşumuna zemin hazırlayan en önemli sisteme bağlanma sistemi denilmektedir. Bu sistem birbiriyle ilişkili ve insanın yaşamsallığının devam ettirmesi için hizmet ederek davranışsal sistemler (bağlanma, cinsel eşleşme, bakım sağlama) içinde kabul edilmektedir. John Bowlby'nin öncülüğünde oluşturulan bağlanma kuramı, aslında canlıların davranışlarını ve psikoanalitik düşünce yapılarına dayanarak oluşturulan bir benlik kuramıdır. Kuramın temel amacı, insanların kendileri için değerli kişilerle kuvvetli duygusal ilişki oluşturma eğilimini tek kavramla bütünleştirmeye çalışmıştır. Bowlby'nin araştırmalarında uyum sorunu olan çocuklarla yürüttüğü çalışmalar sırasında gözlemlediği ve sonucunda bağlanma kuramına ilişkin çalışmaların başlangıcını oluşturan nokta bu olmuştur. Bowlby yaptığı bu gözlemleri daha sonra sistemli olarak incelemesi sonucunda, anneyle olan ilişkinin çocuk için çok önem taşıdığına ve anne-çocuk ilişkisinde yaşanan önemli kopmaların gelecekteki psikopatolojinin habercisi olduğuna inanmıştır. Yakınlık arama Bowlby'ye göre, bireyi çevresindeki stresini azaltmak, fiziksel ve psikolojik tehlikelerden korumak için düzenlenmiş olan doğuştan var olan bir duygu düzenleme aracıdır. Bowlby'ye göre, yakınlığı sürdürme (ayrılığa karşı koymayı ve yakınlık arayışı içermektedir), güvenli üs ve güvenli sığınak olarak adlandırdığı bu üç özelliğin bağlanma ilişkisinin işlevlerini tanımlamaktadır (Bahadır, 2006, 3-6).

Yapılan birçok çalışmada; kendilerini güvenli olarak tanımlayan yetişkinlerin, çocukluktaki bağlanma figürlerini karşılık veren, sıcak ve duyarlı olarak tanımladıklarını; güvensiz olarak tanımlayan yetişkinlerin ise çocukluktaki bağlanma figürlerini daha az karşılık veren, sıcak ve duyarlı olarak tanımladıklarını göstermektedir (Rothbard-Shaver, 1994, 31-72). Sümer ve Güngör'ün (1999) yaptığı araştırmada bağlanma stillerinin Türk ve Amerikalı bireyler arasında benzer biçimlerde gösterdiği, her iki kültürde de güvenli bağlanmanın en yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir; ancak güvensiz stiller arasında Türkiye'de kaygılı bağlanmanın görülme

oranı fazlayken, Amerika’da kaçınan bağlanmanın daha fazla olduğu araştırmanın bulguları arasındadır (Yavuzer, 2009, 98).

Bahadır’a (2006) göre günümüze kadar gelişimi devam eden bireylerin bağlanma hiyerarşisinin yapısında ve içeriğinde pek çok değişiklik meydana gelmiştir. Ebeveyn figürleri hiyerarşinin değişmez üyelerini kapsar; ancak çocuk olgunlaştıkça hayatlarındaki konumları da değişiklik gösterir. Diğer taraftan farklı bağlanma figürleri, hiyerarşiye eklenebilir veya hiyerarşiden çıkarılabilir. Yetişkinlikte çift ilişkisinin kurulmasıyla birlikte akran–genellikle ilişkideki partner-birincil bağlanma figürü konumuna gelir ve hiyerarşinin en üstünde yer alır. Colin (1996), bağlanma ölçüleri dikkate alındığında pek çok romantik ilişkinin veya evliliğin, akraba, kardeş ilişkisinin ya da yakın arkadaşların bağlanma ilişkisi olarak kabul edileceğini belirtmiştir. Görüşme tekniği ile yüzden fazla yetişkinin katılımı doğrultusunda gerçekleştirilmiş olan bir çalışmada, en az iki yıldır bir romantik ilişki yaşamakta olan deneklerin %80’nin birincil bağlanma figürlerinin ilişkide oldukları eşleri, kalan %20’sinin çoğunluğununsa ebeveynleri olduğu tespit edilmiştir.

İlk başta bebeklik ve çocukluk yıllarına odaklanan bağlanma çalışmaları, son zamanlarda yetişkinlikteki bağlanma şekillerine odaklı araştırmalara bırakmış, hala günümüzde çoğalarak sürmektedir. Az sayıda çalışmanın olmasıyla beraber bağlanma kuramını savunanlar, bağlanmanın ömür boyu devam etmesinden mantık yürüterek son zamanlarda yaşlılık dönemleriyle de ilgili bağlanma şekillerini incelemeye geçmişlerdir. Yetişkin bağlanma şekilleri ilk olarak, Main, Kaplan ve Cassidy tarafından ortalama 20 sene önce değerlendirmeye yönelik çalışmalar yapmıştır. Main ve arkadaşları, yetişkinlerin, kendi çocukluklarına yönelik yapıların şimdiki yaşantılarında etkili bir faktör olabileceğini düşünerek araştırma yapmışlardır. Buna göre yakın bağlarının genel bir tanım yapılarak bireylerin çocukluklarına ve ebeveynlerinin çocukluklarındaki yapılarına ait bazı durumlar bağdaştırılmıştır. Bireylere ebeveynleriyle şundaki iletişimlerini sorularak özenli düzenlenmiş bir görüşme olan ve bağlanmaya yönelik bilinçaltında bulunan zihinsel yapıları oluşturduğu düşünülen Yetişkin Bağlanma Görüşmesi (YBG, Adult Attachment Interview) ismini verdikleri bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçek Mary Ainsworth’un kategorisiyle da bağlantılı olan, kayıtsız, güvenli, saplantılı ve çözümlenmemiş-dezorganize olmak üzere 4 yetişkin bağlanma modeli oluşturmuşlardır (Çalışır, 2009, 242).

Dörtlü Bağlanma Modeli'ne göre güvenli bağlanan yetişkinler benliklerini önemli ve albenili olarak değerlendirirken başka kişilere de saygılıdır. Güvenli bağlanan bireylerin benlik değerleri fazladır, yakınlık göstermekten çekinmezler ve özerklikleri bulunur. Diğer üç bağlanma şekillerindeyse kişinin kendi veya başkasıyla ilgili olumsuz bir iç çatışan durum olmaktadır ve her üçü de güvensiz bağlanma başlığı içinde bulunmaktadır. Saplantılı bağlanan yetişkinler, benliklerini önemsiz görmekteyken başkalarını oldukça değerli kabul etmektedirler; bu yüzden diğer bireylerin onayını kazanmaya çalışarak kendilerini kaybetmekte, zamanlarının çoğunu buldukları ilişkilere harcamaktadırlar. Bu insanlar başkalarıyla yakın bağlar kurmayı istemekle beraber, onlarla her zaman bitişik türde birliktelik oluşturmak istedikleri için, başkalarını kendilerinden uzaklaştırabilmektedirler. Korkulu bağlanma şeklinde kişinin özü önemsiz olarak olduğu gibi, başkaları da olumsuz olarak görülür. Birey, hem kendisinin sevilmeye uygun olmadığını hem de diğerlerinin reddedici olduğuna kendisini inandırmıştır. Bu nedenle korkulu bağlanan bireyler ilişkilerinde oldukça fazla sorun yaşamaktadırlar veya yakın ilişkiler kurmaktan kaçınmaktadırlar. Kayıtsız bağlanan yetişkinlerde ise kişiliklerinin önemli ve sevilbilir olarak görmenin yanında, başkalarına karşı negatif değerlendirmelerde bulunurlar. Kayıtsız bağlanma şekline sahip olan kişiler reddedilmemek ve düş kırıklığı yaşamamak için yakın bağlantılardan uzak durmakta, bu sayede güçlü ve bağımsız olmaya çalışarak olumlu kişilik değerlerini sürdürmek istemektedirler (Çalışır, 2009, 243-244).

Bağlanma stilleri ile romantik ilişkiden alınan doyum arasında ilişki vardır. Örneğin güvenli bağlanan bireyler kendini açma davranışını, diğer bir ifadeyle olumlu ve olumsuz duygularını açıkça ifade edebilmeyi kolaylıkla başarabilen olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, romantik ilişkilerde bireylerin birbirinden hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları yönleri, ilişkinin geliştirilmesi ve değiştirilmesi gereken yanlarını anlamalarına ve tanımlamalarına yardımcı olmakta, bu da ilişkiden elde edilen doyumunu arttırmaktadır. Benzer biçimde, Türkiye'de evlilik doyumu ve uyumu ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkileri araştıran çalışmalar da, güvenli bağlanan bireylerin güvensizlere oranla daha doyumlu ve uyumlu evlilikler yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Schachner-Shaver-Mikulincer, 2003).

Rapoza ve Yalçınkaya'nın (1998) Amerikalı ve Türk kadınlar üzerinde yaptıkları araştırmalarda, Türk kadınların birçoğunda diğerlerine yakın olmaktan ve terk edilmekten duyulan korkunun bulunduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar, bu

bakış açısının Türk kültüründe güvenli bağlanmayı gösterebileceğini öne sürmüşlerdir. Onlara göre Türk Kültürü, özellikle kadınlar için uymayı, itaat etmeyi ve yakın ilişkilerde duygusal bağımlılığın göstergesidir. Onlara göre, bu kültürel özellikleri nedeniyle, ilişkileri kaybetme korkusu ve yakın ilişkiler kurma, uyum sağlayıcı bir kişilerarası ilişkinin etkileşim parçası olabilmektedir (Yavuzer, 2009, 98-99).

Tolmacz, Goldzweig ve Guttman'ın yaptığı çalışmalarda, bağlanma çeşitleri ile ideal benlik, ideal eş ve anne simgesi arasında bir bağ olup olmadığı gözlemlenmiştir. Çalışmaların sonucunda, bağlanma çeşidi ile ideal eş simgesi arasında anlamlı bir bağ olduğu ortaya çıkmıştır. Bireylerin ideal eş simgesi ile ideal kişilik ve anne simgesi arasındaki bağın bulunmasında yoğun olduğu tespit edilmiştir. Yani yapılan bu çalışmada bağlanma türlerinin, romantik ilişkilerinin niteliğini belirlediği ve bireyin kişilik oluşumunu etkilediği yönündeki düşünce desteklemiştir. Farklı bağlanma türlerine sahip bireylerin, kişiler arası ilişkilerinde kullandıkları başa çıkma yöntemlerinin de farklılık gösterdiği saptanmıştır. Güvenli bağlanma çeşidine sahip erkeklerin, diğer iki (güvensiz) bağlanma çeşidine sahip erkeklerden ideal benlik ve anne simgesi ilişkisiyle ideal eş simgesinde farklılıklar saptanmıştır. Güvensiz bağlanma çeşidine sahip erkeklerin, ideal eş simgeleriyle ideal kişilik ve anne simgeleri arasındaki bağa göre seçim yaptıkları görülürken; güvenli bağlanan erkelerin seçimlerinde böyle bir ilişkinin tesirli olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, güvenli bağlanan kişilerin yaşantılarında, kişisel ve toplumsal seçimler yaparken yeni düşüncelere esneklik göstermesi ve açık görüşlü olması gibi özelliklerinin olmasıyla bağdaştırılmıştır. Bu çalışmada, güvenli ve güvensiz (kaçınma ve kaygılı), bağlanma çeşidi olan erkekler arasında görülen fark, güvensiz bağlanma çeşidine sahip erkeklerin, değerli buldukları hükümleri verirken daha az zararlı kurtulmalarını sağlayacak araçlar yapmış olmaları ile değerlendirilmiştir (Efe, 2013, 28-29).

Tablo 1. İki Boyut Üzerinde Tanımlanan Yetişkin Bağlanma Modeli: Benlik Modeli ve Başkaları Modeli.

BAŞKALARI MODELİ	BENLİK MODELİ	
	Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
Olumlu (Düşük)	GÜVENLİ Yakın ilişki kurma konusunda rahat ve özerk	SAPLANTILI İlişkilere takıntılı
Olumsuz (Yüksek)	KAYITSIZ Yakınlığa karşı kayıtsız ve bağımlılık karşıtı	KORKULU Yatkınlıktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan

Kaynak: Çalışır, Manolya. “Yetişkin Bağlanma Kuramı Ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1 (2009): 244.

1.2. Evlilik

1.2.1. Evlilik Kavramı

Evlilik, karşılıklı cinslerdeki iki kişinin yazılı ve yazısız gelenek göreneklerle bir ilişkiyi devam ettirme sürecidir. İlgileri, düşünceleri vb. birbirinden farklı olan çiftlerin gösterdikleri kişilik yapısı ve benlik değerleri o ilişkinin yapısını oluşturmada önemli etkenlerdir. Bu ilişki şeklinde evlilik yaşamında çiftlerin biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılaması amaçlanmaktadır (Özden, 2013, 3). Evlilik sadece bir evi değil, hayatın paylaşılması olduğu için eşler ilişkilerinde karşısındaki kişinin benlik yapısına saygılı olması, düşüncelerine önem vermesi bu kurumun gerekliliğini oluşturur. Ailede yaşanan her konuda beraber karar vermek, dürüstlükten ve samimiyetten taviz vermemek, eşler arası ilişkiyi güven çerçevesinde devam ettirmek ailenin birliği için oldukça önem taşımaktadır (Martı, 2018, 54).

Evlilikte sevgi, hem verme hem alma yönünden çaba göstermeyi gerektirmektedir. Sevgiyi sadece almamız gerektiğini zannederiz; ancak almak gibi vermek de emek gerektirir. Bu konuda hem sevgi alırken hem de sevgi verirken bireyler eylemlerine dikkat etmelidir. Bireyin hayatındaki ilk günlerinden itibaren başına gelen olay ve durumlar onun sevmeye uygun olmadığı düşüncesine zemin hazırlamaktadır. Diğer bir deyişle karşısındaki kişinin verdiği sevgiyi alıp kabul etmekte zorluk çekmesinin farklı nedenleri olabilir. Kendimize şu soruları sormalıyız: ‘Ben bu değerleri karşı tarafa nasıl yansıtıyorum? Karşımdaki insandan bunların ne kadarını alıyorum? Bunu algılamam

için kendimi hangi açılardan değerlendirmem, hangi durumlara dikkat etmem lazım?' (Baruch-Miller, 1996, 18).

Gökmar'a (2011, 71) göre evlilik kurumu sosyal, ekonomik, psikolojik bakımdan hem eşler hem de çocuklar için bir güvencedir. Diğer taraftan yapılan istatistiklerde evli insanların, bekârlardan uzun yaşadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Çünkü bekar kişilere göre evli insanların hayatları daha düzenli ve daha rahat olmaktadır. Ayrıca evli insanlar sosyal bakımdan daha itibarlı sayılmaktadır. Bu nedenle ki evlilik kurumunun kutsal sayılıp çok önemli olması; ancak bu güzel ortamın ve sıcaklığın yaratılmasıyla eşlerin birbiriyle anlaşmalarına, bağlılık ve uyum içinde birlikteliklerini sürdürmelerine bağlıdır.

Evlilik, farklı cinsler arasında kurulan bir birlikteliktir. Bunun için evlenmeyi düşünenlerin bazı temel ilkelerin bilincinde olması gerekmektedir. Söz konusu ilkelerden bazılarını şöyle özetleyebiliriz:

- Evlenmeyi gerçekten düşünmek ve zihnen buna hazır olmak.
- Evlilik ile ilgili temel bilgileri elde etmek.
- Evliliğin ağır yükünü kaldırmaya ve ne olursa olsun onu devam ettirmeye kararlı olmak.
- Evlenilecek kişiyi iyi tespit edip onu tanıyabilmek.
- Evlenilecek kişide karar kılmak.
- Evlenilecek kişinin, duyguları, tutumu, düşüncesi ve davranışıyla bir bütünlük oluşturup oluşturmadığını tespit etmek.
- Evlenilecek kişinin tutarlılık içinde olup olmadığını öğrenmek.
- Açık ve doğru olmak.

Bu ve benzer ilkelerle kurulan ve temeline sevgi harcı katılan ailelerin mutlu ve huzurlu olmaması için hiçbir engel yoktur (Çoraklı, 2008, 75-76).

Mavili Aktaş'a (2009, 36-37) göre evliliğin en tanımlayıcı yanları, karşılıklı bağlılığın en kuvvetli olduğu, çokça görülen ve uzun zaman devan eden ilişkinin olmasıdır. Sağlıklı ve mutlu evlilik ilişkilerinde, kadın ve erkek birbirlerinin ihtiyaçlarını önemser ve birbirlerini düşünürler. İlişkide eşin yapıları ve benliği kendisinininki kadar değerlidir. Karşı tarafı olduğu gibi kabul etmek, onu değiştirmemeye çalışmak beraber yaşamı kalitesini yükseltir. Eşlerin birbirlerini düşünüyor olmaları onları birbirlerinin ihtiyaçlarına ilgisiz olmayı engeller. Çiftler arası birbirleriyle devamlı ve uzun süreli bir

beraberlik kurma ihtiyacı evrensel bir değer taşımaktadır. Evlilik kurumu; toplumda kişinin partneriyle birlikte kendi var oluşunu ve soylarının devamlılığını sürdürebilmesi sayesinde neslini ileriye aktarmakta ve devam ettirebilmektedir. Böylece psikolojik, sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayabilmektedir.

Evlilik, bireyin gereksinimlerini en doğal biçimde karşılayabileceği, bir aile kurabilmek ve gelecek nesilleri yetiştirmek için oluşturulan ilişki şeklidir. Kişinin evliliğinden doyum alması, yaşamda mutluluğu yakalayabilmesi ve umutlarını gerçekleştirebilmesi yönünden değerlidir. Farklı açılardan bakıldığında çoğunlukla evliliğin doyumlu olması ilişkileri pozitif yönde etkilerken, doyumsuz evliliğin etkisi kişilerde negatif hislere sebep olmaktadır (Cihan-Güngör, 2007; Çınar, 2008). Curun'un (2006) yaptığı çalışmalar neticesinde evliliğinde mutsuzluk olan kişilerin, evliliklerini devam ettirmelerinin genel mutluluk, sağlık ve yaşam doyumu, benlik saygısıyla negatif açıdan etkilediği belirlenmiştir.

Evlilik doyumu; kişinin, evliliğine yönelik bakış açısı, evliliği hakkındaki duyguları ve algısıdır. Partnerlerin ilişkilerinden duyduğu tatmin ve mutluluk derecesidir. Burada söz konusu olan kişinin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinimlerini karşılama derecesine ilişkin bakış açısıdır (Özden, 2013, 9). Kişilerin, ilişkilerinin tamamında hissettikleri bireysel mutluluk ve hoşnutluk duygularıdır. Evlilik uyumunda ise, evlilik doyumundaki gibi kişilerin bireysel düşünceler değil aralarındaki bağın niteliğe bakılmaktadır. Burada çiftlerden birisinin iyi bir birliktelik devam ettirebilme potansiyeli de ortaya çıkmaktadır. Birbiriyle etkili iletişim oluşturabilen, evlilik ve aile hakkındaki her konuda fikir uyumu sağlayabilen ve problemlerini olumlu olarak çözebilen eşlerin evliliği uyumlu olarak belirtilmektedir (Erbek, v.dğr., 2005, 40).

Çiftler evliliğe sevgi, mutluluk, huzur bulacaklarını ümit ederek adım atmaktalar. İster görücü usulüyle olsun ister anlaşarak olsun, evlilikten asıl beklenti, sevdiğiyle birlikte mutlu olmak gibi manevi alana yöneliktir. Ancak günümüzde daha iyi bir yaşam isteği ve değişen maddi yaşam standartları kadın ve erkeğin beklentilerini de değiştirmiştir. Aslında bu şekilde maddi kazanç isteminin olumlu yanları da olabilir. Ailenin daha iyi yaşam koşullarında oluşması toplumsal olarak refaha da katkı sağlamaktadır. Kentli, üniversite eğitimi görmüş pek çok erkek, eğitilmiş çalışan kadınla evlenme isteğinin nedeni bu gerekçelere dayanmaktadır (Mavili Aktaş, 2009, 51).

Mavili Aktaş'ın (2013, 43) yaptığı çalışmalara göre gençlerin % 30 gibi bir bölümünün, Türkiye'de kendi aralarında anlaşarak ve uzun süren arkadaşlıklardan sonra evlendikleri görülmektedir. Üniversite eğitimlerini bitiren ya da gelir getiren bir işte çalışan bireyler evlenecekleri eşleri kendileri seçmektedir. Bunun tercih edilmesinde de pek çok faktör etkili olabilir. Bazı gençler bir aile içinde yaşasa da evleneceği eşin seçimini kendisinin yapmasını ve bunun kendi beklentilerine uygun olmasını önemsemektedirler. Gencin bu konudaki tercihlerine saygı gösteren uyumlu aile ilişkilerinde, çoğunlukla kabul edilen ve benimsenen bir yoldur. Bazı gençlerin evliliklerini kendi birikimleri ve olanaklarıyla yapmaya başlamaları bazen yeterli gelmeyebilir. Çiftlerin daha fazla bireysel aktivitelere katılmak istemeleri (gezme, eğlenme vb.) evliliğin tarihini ileriye alınmasına sebep olmakta, bu doğrultuda da bazen ailenin seçtiği törensel usullerle, bazen de çiftlerin kendi seçimlerini daha sade (oda nikâhı gibi) usullerle yapmaya yönlendirmektedir. Bu noktada aile bütünlüğü ve değerleri, sosyo-ekonomik düzey, bazen geleneklerde de kendi yorumlarıyla değişim ve dönüşümlere neden olduğu görülmektedir. Her ne olursa olsun üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda, kız ve erkek öğrencilerin tamamı için, aileleri yaşamlarındaki en önemli birinci unsur olduğu tespit edilmiştir.

Romantik bağlanmaya verilen önem, romantik ilişkilerde sağlanan doyumunu genel yaşam doyumunun önemli bir öngörüsü haline getirmektedir. Üniversite yıllarında beliren yetişkinlik döneminin önemli bir kısmında olan öğrencilerin, üniversitede psikolojik danışma merkezlerine başvurma nedenleri arasında romantik ilişkilere bağlı sorunların önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Creasey- Kershaw- Boston, 1999; Creasey-Ladd, 2004; Doğan, 2012; Küçükarslan, 2011; Türküm- Kızıldaş-Sarıyer, 2004). Bireye bu yıllarda sunulan gelişimsel ve önleyici hizmetler kapsamında evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançların belirlenmesinin ve yeniden yapılandırılmasının, ileri dönemlerde kurulacak aile ilişkilerinin niteliğini ve eş seçim sürecini büyük ölçüde etkileyeceği düşünülmektedir (Kızıl-Nazlı, 2018, 207).

1.2.2.Gençlik Döneminde Evlilik İnançları

Günümüzde genellikle kimliğin kültürel, tarihsel ve sosyal bir yapı olduğu konusunda sosyal bilimler alanında fikir ortaklığından söz edilebilmektedir. Kimlik oluşturma sürecinde kişiler içinde yaşadığı toplumun kültüründen, tarihsel geçmişinden ve diğer insanlarla kurduğu ilişkilerden etkilenecek kimliğini oluşturmaktadır. Geleneksel toplumlarda benlik idealinin yapısını büyük ölçüde geçiş törenleri yönlendirmektedir.

Buna karşılık modern toplumlarda benlik idealinin kurulması, ergenin kendini bireysel ve sosyal hedeflerine göre, geçmiş ve geleceğe ait bulunulan konuma göre oldukça zor olduğu için çatışmalı bir niteliğe bürünmektedir. Ergen birey, topluma katılma ile karşı çıkma, uyma ile değiştirme arasında gidip gelmektedir. Böylece yetişkinlerde olduğu gibi ergenler de kimlik kazanmak için çeşitli engellerden oluşan bir sosyal bulmacayı başarıyla çözmeye çalışmaktadır. Ergen bireyler, mevcut durumu değiştirmeye yönelik projeler oluşturarak kurmaya çalıştıkları kişisel değerlerin yapısını ve bireysel bir kimlik inşa etmek için itici güç kurmaktadırlar. Kimliğin kazanılmış olması, olayları ölçen ve değerlendiren bir düzenek olarak işlemektedir. Bu bireyin güdülenmesinin, tutumlarının ve tepkilerinin belirlenmesinde önemli bir işlev görmektedir (Bilgin 2007, 91).

Eğitim kurumlarından gençlerin, değerlerin aktarılmasının ve mesleğe hazırlanmasının son basamağını üniversite oluşturmaktadır. Bu nedenle, bireylerin ergenlik döneminden yetişkinlik dönemine geçiş yaptıkları bir dönem olan üniversite, eğitim ve toplumsallaşma kurumu olarak özel bir niteliğe sahiptir. Çünkü kişilik ve kimlik oluşumu, aileden bağımsızlaşma çabaları ve geleceğe dair ümitlerin yoğun olarak yaşandığı üniversite döneminde gerçekleşmektedir. Gençlik dönemine yönelik yapılan sınıflandırmalarda okuyan gençlik içinde üniversite gençliği ayrı bir kategori olarak ele alınmaktadır. Bu dönemde sosyal inançların, tutumların ve değerlerin gelişmesinin karmaşıklık düzeyi de artmaktadır. Bireyler gençlik döneminde sosyal, çevresel, politik ve ekonomik konularda olgun ve bağımsız düşünme şekillerine ulaşmaktadır. Geleceğin yetişkinleri olacak gençlerin yeniliklere daha açık olması aynı zamanda kendilerinden sonra gelecek kuşaklara mevcut kültürü aktarması da beklenilmektedir. Bu da gençlerin gelecek ve geçmişe ait değerler arasında bocalamalarına, geleceğe yönelik kaygılar geliştirmelerine neden olmaktadır (Günindi Ersöz, 2016, 29).

Kasatura'ya (2014, 17) göre gençler, evlilik beklentilerinden ve yaşama dair elde etmek istediklerine erişmek için konuyla ilgili gerçekçi hedefler ve amaçlar oluşturmalıdır. Bağımsızlığını ve bireyselliğini kazanmamış olmak genci tüm bu girişimlerden alıkoyar. Batı ülkelerinde bağımsızlığını kazanan birçok genç, evden ayrılarak yalnız yaşamayı seçmektedir. Bunun nedeni aslında aileye bağımlılık yerine 'aileye bağlılığı' yaşamak istemeleridir. Ancak hem ekonomik hem sosyal hem de psikolojik olarak böyle bir ayrılış yaşamak, hazır olmayı gerektirir. Ülkemizde ise genelde gençlerin ayrılışı 'evlenerek gitme' şeklinde olmaktadır. Ama bireyselliğini ve bağımsızlığını

kazanamamış bireylerin hazır olmadan evliliğe adım atmaları, mutluluk değil aksine zamanla ilişkide çatışmalar çıkardığı; hatta boşanmayla son bulan evliliklere neden olduğu görülmektedir. Genç bireyin evlilik öncesi başarması gereken asıl görevi bu yüzden 'bağımsız düşünebilen bir kişi' olmasıdır. Ardından da bu bağımsızlığı, aklına uygun olarak bulacağı eşiyle beraber, evlilikteki rollerini, birbirinden beklentilerini rahatça konuşabildiği bir bağ oluşturarak yapabilmeleridir. Ayrıca Çoraklı'ya (2008, 80) göre evlenen çiftler bekârlıktan çıktıklarını ve artık evli olduklarını idrak ederek duygu ve düşüncelerine kabul ettirmeleri gerekmektedir. Çünkü bir insanın bekarken üstlendiği roller ile evlendikten sonra üstleneceği roller arasında oldukça farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılığın bilinmesi, evliliğin sağlıklı yürütmesinde önemli bir faktör oluşturur.

1.2.3.Eş Seçimi

Evlilik sistemi içinde, farklı ailelerden gelen iki kişi bir araya geldikleri andan itibaren birbirinden farklı kişilik özelliklerine, tutum, ilgi, değer ve yargılara sahip, daha önceki yaşam biçimlerini değiştirerek yeni etkileşim şekilleri denemeye başlamaktadır. Bunun nedeni de aynı zamanda kişilerin kendi iç dünyalarının, sosyal dünyalarının, mizaç özelliklerinin, yetiştikleri aile tarzlarının birbiriyle etkileşim içinde yeniden yapılanmasını ifade etmektedir (Aktaş, 2009).

Evlilik kararı verirken dikkat edilmesi gereken hususlar:

- Çabuk ve birden verilen evlilik kararları,
- Bireyin evlilik yapamama korkusuyla çok düşünmeden davranması,
- Çiftlerin birbirini iyice tanımadan evlenmesi,
- Birbirine uymayan düşünce yapıları, hayat felsefeleri, değerleri ve aile yapıları,
- Sadece mantık evliliği veya sadece aşk evliliği yapmaya çalışmak,
- Eşlerden birinin tehlike unsuru olan bazı davranışlar (şiddete yönelimli olması zararlı alışkanlıklarının olması vb.) göstermesi,
- Çiftlerden birinin ruh sağlığının bozuk olması,
- Bireyin, evliliğin yükümlülüklerini taşıyabilecek kadar olgun olmaması,
- Müstakbel eşin ailesiyle iyi geçinememektir (Canel, 2012, 21).

Kadın ve erkek, uygun bir eş seçimi yapabilmek ve başarılı bir evliliğe yönelebilmek için, önce kendilerini daha sonra da eş adaylarını iyi tanımak zorundadırlar. Düşünceleri ve cevaplamaları gereken sorular aşağıdaki gibidir:

- Yaşamda benim için neler önemli?
- Nasıl bir yaşam sürmek beni mutlu edebilir?
- Yaşamdaki önceliklerim neler?
- Onun hangi özellikleri bana cazip geliyor?
- Karar vermekte duygusal mı yoksa akılcı mı davranıyorum?
- Onun sahip olması gereken kişilik özelliklerini değerlendirememiş olabilir miyim?
- Benlik imajımın, sosyal imaj olarak topluma yansımaları nasıl?
- Sosyo-kültürel ve ekonomik beklentilerim neler?
- Aileme ne ölçüde bağlı veya bağımlıyım?
- Onun dini yönelimlerimde, siyasi görüşlerinde ne ölçüde görüş birliğimiz olmalı?
- Onun eğitimi, bu eğitimi yaşama geçirebilmesi, ailesinden ekonomik destek alıp almaması benim için ne kadar önemli? (Kasatura, 2014, 18-19).

Bu soruların sağlıklı bir şekilde cevaplanabilmesi için, evlilik öncesi arkadaşlık ilişkilerinin kurulmasıyla mümkün olabilir. Kasatura'ya (2014, 19) göre gençler, arkadaşlarıyla yardımlaşarak, paylaşımında bulunarak, duygusal ve düşünsel bir alışverişe girerek, kendi kişiliğini geliştirir. Değişik özelliklerde birçok arkadaşına sahip olmak ya da arkadaş seçeneklerinin fazlalığı, bireylerin hem kendini hem de karşısındaki kişileri daha iyi tanımalarını sağlar ve seçim yapma şanslarını çoğaltır. Ayrıca arkadaşlık, karşı cinsin özelliklerini de daha iyi tanıma fırsatı vererek gencin toplumsal becerilerini geliştirir, insanlarla bir arda yaşamayı öğrenir. Kendi cinsiyetindeki arkadaşlarıyla iyi ilişkiler içinde olan gençler, karşı cinsle arkadaşlıkları da daha kolay oluşturabilmektedir. Arkadaşsızlığın neden olduğu yalnızlık ve yetersizlik duygusuna ise, aileden gelen destek çoğu zaman yeterli olmamaktadır.

Çankırılı'ya (2013, 59) göre eş adayını tanımada kişinin özellikle ailesi ve arkadaşlarıyla olan iletişimleri, onlara nasıl davrandıkları da önemlidir. Çünkü kişinin arkadaşlarına ve aile üyelerine gösterdiği davranışlar gelecekteki aile yaşantısında eşine ve eşinin ailesine göstereceği davranışlarla hemen hemen aynı olacaktır. Her iki taraf için de geçerli olan bu durumda; erkeğin karşı cinsteki aile bireylerine karşı destekleyici, yardım edici, sevgisini belli eden ve paylaşımcı olması, eşine karşı da aynı tavır içinde olacağını göstermektedir. Kızın karşı cinsteki aile bireylerine karşı

gösterdiği tutum ve davranışlar, evlendiğinde eşine göstereceği davranışları göstermektedir.

Gençlik çağına gelen bireylerin ebeveynleri de orta yaş veya orta yaştan yaşlılığa doğru gidişat göstermekte olan kişilerdir. Orta yaşta ortaya çıkma olasılığı çok yüksek olan fiziki değişmeler, sağlıksızlık, emeklilik gibi sorunları olumlu karşılamak, abartısız bir kaygıyla değerlendirmek de anne babanın dünya görüş biçimlerine bağlıdır. Kişinin o güne kadar benimsedikleri yaşam ölçüleri, yaşlarına ait sorunları sağlıklı bir şekilde karşılayıp karşılayamamaları geniş ölçüde buna bağlıdır. Genç birey bu çağa özgü sorunlar yaşarken anne babanın kendi fikirleri çerçevesinde yaşamaları ya da abartılı kaygılarını çocuklarına yansıtmaları, onları çok olumsuz etkilemektedir (Kasatura, 1990).

Evliliklerin bir kısmı toplumsal yapımız gereği halen görücü yoluyla; aile büyüklerinin izni ve değerlendirilmesiyle yapılırken, bir kısmı da kadın ve erkeğin aralarındaki arkadaşlıkları zamanla aşka dönüşerek birbirleriyle anlaşmalarıyla olmaktadır. Bazı bölgelerde küçük yaştaki kız çocuklarının rızası bulunmadan zorla evlendirildiği yöreler de bulunmaktadır. Hatta bu bölgelerde kız çocuklarının, yaşça büyük kişilere veya aşirete mal karşılığı satıldığı bir kültürün de var olduğu bilinmektedir. Bu alandaki yasal düzenlemeler sayesinde eğitiminin 8 yıla çıkarılması, evlenme yaşının 17'yi bitirdikten sonraya yükseltilmesi bazı olumlu gelişmeler ortaya çıkarsa da, halen bazı yörelerde nüfus kaydı yapılmamış kişilere tanık olunmaktadır. İmam nikâhı olan kadınların bir kısmı da toplumsal ve hukuki yönlerden 'yok' hükmünde sayılarak evliliği sürdürmekte veya kendisine dayatılan rollerin görevlerini yerine getirmektedir. Bu noktada birçok kadının, kişisel önem ve saygınlığını fark etmemiş olup evlilikten ne istediklerini bilemedikleri görülmektedir (Mavili Aktaş, 2009, 49). Ülkemizde genelde, hem dini hem de resmi nikâh yapılmaktadır. Günümüz değişen şartları gereği kadının sonradan bazı durumlarda mağdur olmaması için önce resmi nikâh sonrasında dini nikah kıydırması uygun görülmektedir.

Çankırılı'ya (2013, 22-56) göre genç bireyler günümüzde, karşılaştığı eş adayının kendisine göre olup olmadığını ölçmeden sadece evlenmiş olmak için, koşulları uygun bir aday olduğunu düşündüğü için veya kısmetini değerlendirmek için anne babasının iznini almaya gerek duymadan evlenmeyi planlamaktadır. Gençler adına anne babaların karar verdiği, sadece anne baba hatırına yapılan evliliklerin mutlulukla devam etmesi ve

uzun ömürlü olması çok zordur. Gençler eş seçerken elbette anne babanın da görüşünü almalıdır; ancak eşini seçme hakkı mutlaka gençlerde olmalıdır.

Güngör (2000) tarafında yapılan çalışmada, gençlik döneminde kişilerin ebeveynlerle kurdukları ilişkilerin ve örnek aldıkları ebeveynlik tarzlarının, bireyin bağlanma davranışlarında etkili olduğu görülmüştür. Hatta ailede babaların çocuk büyütmeye yoğun bir şekilde denetime yönelmeleri, kişilerde hem bağlanma kaygısı hem de kaçınma tavırlarını fazlalaştırdığı saptanmıştır. Güvenli bağlanan bireylerin, güvensiz bağlanma gösterenlere göre kişilik değerleri yüksek, psikolojik sorunlarının olma düzeyleri oldukça az, problemleri davranış belirtileri az ve akademik başarı açısından en avantajlı grubu oluşturduğu bulunmuştur (Yavuzer, 2009, 99).

İnsanların çoğu, eş seçiminde ideal birini ararken hayatın karşısına ne çıkaracağını pek bilemez. Gereğinden fazla boş hayallerle beklenti içinde olan bireyler, zamanla bu beklentileri gerçekleşmediğinde ilişkideki partneriyle karşılıklı çatışma içine girebilirler; hatta bu durum, her iki tarafı gittikçe mutsuz etmeye ve yıpratmaya başlar. (Çoraklı, 2008, 84-85). Bu nedenle eş seçiminde karşıdaki kişiden gerçekçi davranışlar beklenmelidir. Diğer taraftan Çoraklı'ya (2008, 88-90) göre evlilikte eş seçiminde dikkat edilecek konulardan biri de kültür benzerliğidir. Adayların diğer önemli konularda birbirine ne kadar uygun ve karşılıklı uyumlu olsalar da kültür farklılığı eşlerin ilişkisini birçok açıdan etkilemektedir. Eş seçiminde kültür uyumsuzluklarına dikkat etmek sorunların azalmasına büyük ölçüde yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte illaki belli bir kültür farklılığı olması muhtemeldir. Farklı kültürlerden olan kişilerin anlaşabilmesi için, bireylerin farklı bakış açılarına saygılı ve etkileşime, değişime açık olmaları gerekir. Bunun için önce eşlerin sevgilerinin çok kuvvetli ve birbirlerine gerçekten saygılı davranması, evlilikte kararlık göstermesi gerekmektedir. Balaman'a (2002, 27-29) göre farklı yollarla yapılan evlenmeler sonucunda aile, kültürün bir parçasını oluşturarak toplumsal yapının aslını inşa eder, böylece toplumun oluşmasında fonksiyonlar üstlenir. Geleneksel toplumsal yapılarda evlenme, evlenecek kişilerden fazla aileleri birbirine ilişkilendirir. Bu sebeplerden ötürü evlenmede asıl kararı veren kişi aile büyükleridir.

Geçmişten günümüze evlilikle ilgili usul ve esasların büyük oranda değişiklikler geçirmiştir. Söz gelimi geçmişte toplumumuzda erkeklerin büyük bir kısmı askerden (18 veya 20 yaş) döndükten sonra evlendirilmeleri için çabalayan ebeveynler, günümüzde kızların çokça eğitim sisteminin içinde yer alması, istihdamda yaşanan

zorluklar nedeniyle evliliklerin çiftlerin her ikisi için de işte çalışmaya başladıktan sonra yapmalarına daha sıcak bakmaktadırlar. Bu durum hala kır ve kent ortamlarında farklılıklar göstermektedir (Mavili Aktaş, 2013, 41-42).

Türk kültüründe cinsiyete göre eş seçim ölçütlerini değerlendiren araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, Bacanlı'nın (2002, 174-203) üniversite öğrencilerinde yaptığı bir araştırmalara göre erkek öğrencilerin kızlara kıyasla 'iyi yemek yapması, bekaret, aile oluşturma ve çocuk isteği, görünüm, dini değer benzerliği'; kızların ise erkeklere kıyasla 'sosyal olması, aynı yaşama ve güvenilir bir benliğe sahip olması, iyi sosyal mevkide olması, öğrenim ve zeka seviyesinin yüksek olması' özelliklerini daha fazla önemsedikleri ortaya çıkmıştır. Özgüven (1994, 203-213) tarafından Ankara'da bulunan üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre ise, cinsiyetler arası öğrencilerin eş seçme tercihlerinde bir paralellik görülmüştür.

Keklik'in (2011) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin eş tercihleri konusunda, son sınıfta olan öğrencilerinin evlenmek için eşlerinde ne çeşit özellikler doğrultusunda seçim yapacaklarını cinsiyet, dini değerler ve siyasi görüşler yönünden değerlendirmiştir. Bulgular sonucunda öğrencilerin eş seçmede, ailedeki bağları ve aynılık, geleneksellik kapsamında, siyasi görüşlere göre anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Pınar'ın (2008) üniversite öğrencilerinin evliliğe bakışlarını incelemek üzere yaptığı araştırmalarda, son sınıfta öğrenim gören ve flörtü olan öğrencilerin, eş seçiminde önemli olarak gördükleri maddeler yüksek orandan düşük orana doğru sıralandığında; eşinin eğitilmiş olması, iyi huylu olması, dünya görüşlerine uyumlu olması, güzel/yakışıklı olması ve aynı kültürden olmasıdır (Efe, 2013, 31-33).

Yapılan çalışmalara göre batı toplumlarında her iki cinsiyetin de seçtikleri eşte yakın kıstaslar aradıkları saptanmıştır. Hatta bu çalışmalar, partner seçmede kadınlarla erkekler arasında iki unsur (fiziksel albeni ve sosyo-ekonomik durum) olduğu görülmektedir. Partner seçimiyle ilgili kaynaklar tarandığında, kadınların eş seçiminde erkeklerin maddi ve çevre olanaklarına, erkeklerin ise kadınların fiziksel albenisine daha çok önem verdikleri görülmektedir (Buss, 1989; Townsend ve Levy, 1990; Buss ve Schmitt, 1993; Buss, 1998; Todosijevic, Ljubinkovic ve Arancic, 2003). Fakat, kadınlarla erkeklerin her ikisi de gelirin yüksek olmasına ve fiziksel özelliklere dikkat etmesine rağmen her cinsiyetin bu olgulara yükledikleri anlam değişiklik oluşturmaktadır. Değişik kültürlerde gerçekleştirilen araştırmalarda da partner seçim kriterlerinin cinsiyete göre değişiklik gösterdiği saptanmıştır (Buss, 1989, 1994).

Knox, Zusman ve Nieves, (1997) tarafından üniversite öğrencileri ile flört ve partner seçiminde tercih yapma hakkında yakın yapıların düşüncelerde farklılık oluşturup oluşturmayacağını değerlendirmek için çalışma yapmıştır. Öğrencilerden karşı tarafın yapısına ilişkin değerlerin partner seçiminde önem seviyesini puanlamaları istenmiştir. Bu verilere göre genel itibariyle partner tercihi yakın yapıların oldukça çok önemsendiği belirlenmiştir. Flört ilişkisinde kızlar, erkelere göre sayısal veriler yönünden anlamlı bir farklılıkla partnerlerinin eğitimi yüksek olmasını istemişlerdir. Kızlar hatta partnerlerinin geliri fazla olan bir işe sahip olmasını erkeklerden daha çok vurgulamışlardır. Öbür taraftan erkekler, fiziksel albenili yapıyı kızlardan daha çok önemsemişlerdir. Partner tercihi yönünden bakıldığında, kızlar yakın dini yönelimleri olan erkekleri daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Hatta aile standartları, çocuk yetiştirme isteği, partnerin eğitimi olması, yüksek gelirli olması kızlar açısından daha çok istenen yapılar iken, erkekler flört ilişkisinde olduğu gibi partner tercihin de fiziksel albenileri, kızlardan daha fazla istedikleri görülmüştür (Efe, 2013, 25).

Türkarıslan ve Süleymanov'un (2010), Türkiye'de ve Azerbaycan'da üniversite son sınıf öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, öğrencilerin evlilik hakkındaki fikirleri iki ülke karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Türkiye'deki erkeklerin partner seçmede istedikleri özelliklerin oranları yüksekten düşüğe doğru; eşinin iyi karakterli olması, güzel olması, aynı bakış açısına sahip olması, iyi bir aileden gelmesi, eğitimi olması, dindar olması, iyi bir mesleğe sahip olması, zengin olması, işinin olmasını istemişlerdir. Türkiye'deki kızların ise partner seçmede istedikleri özelliklerin oranları yüksekten düşüğe doğru; eşinin iyi karakterli olması, aynı bakış açısına sahip olması, eğitimi olması, iyi bir mesleğe sahip olması, iyi bir aileden gelmesi, işinin olması, yakışıklı olması, dindar olması, zengin olmasını istemişlerdir. Türkiye'deki her iki cinsiyette de öğrenciler açısından potansiyel eş adayında ilk sırayı iyi karakterli olma, ikinci olarak ise aynı bakış açısına sahip olması yapıları seçilmiştir. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, erkeklerin partner seçiminde manevi özelliklerle eşin güzel olmasını daha yüksek oranda değer verdikleri bulunmuştur. Kızlarınsa evlilikte huzurun ve mutluluğun temeli olarak gördükleri iyi karakter yapısıyla beraber partnerin maddi kazanç yeterliğine bakarak tercihte buldukları saptanmıştır. Bu iki ülkenin öğrencileri karşılaştırıldığında ise, erkeklerin müstakbel partnerlerinde aradıkları yapıların yakın olduğu; kızların ise ailevi yapılarının ve iyi karakterli olmasının sonrasında, eşinin iyi

bir mesleği ve işe sahip olması gibi ekonomik ögelere de yakın oranda önem verdikleri tespit edilmiştir (Efe, 2013, 31-31).

Ceylan (1994) tarafından yapılan çalışmalarda, üniversite öğrencilerin eş tercihlerinin, cinsiyet, aile şekli, sınıf, sosyal çevre ve ailenin ekonomik seviyesini değerlendirip değerlendirmedini tespit etmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin, evlenecekleri kişiyi kendilerine göre seçim yapmak istedikleri tespit edilmiştir. Hayatı, sevgi ve duygusallığı ömür boyu partneriyle geçirmek, çocuk yetiştirme, evliliği isteme sebeplerini oluşturmaktadır. Hatta öğrenciler evleneceği bireylerde, erkeğin yaşının kızdan büyük olması gerektiğini veya partnerlerin yaşlarının yakın olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bekaret ise çoğu öğrenciler açısından önemli görülmüştür. Öğrenciler evleneceği bireylerde eğitim farkının olmasını istememiş, düşünce yapılarının birbirine yakın ya da aynı olmasını, dini değerlerinin ve yaşlarının aynı olmasını isterken, gelir farklılıklarının ve fiziksel albeniliğin kayda değer olmadığını belirtmişlerdir. Öğrenciler kadının aile yaşantısındaki en önemli sorumluluklarının partnerine ve çocuklarına manevi yönden desteklemek, aile içi birlikteliği ve mutluluğu sağlamak, annelik görevini yapmak olarak değerlendirirken, erkeğin en önemli sorumluluklarının da, ailenin geçimini ve güvenini sağlamak olarak belirtmektedirler (Efe, 2013, 24-25).

Çankırılı'nın (2013, 11) yaptığı araştırmalara göre, Amerika' da ve Avrupa ülkelerinde sayıları gittikçe artan boşanmaları önlemek ve aileyi korumak amacıyla başlatılan 'evlilik okulu' projeleri yerel yönetimlerin ve devletin de desteğiyle yaygınlaşmış ve kurumlaşmıştır. Türkiye'de boşanmaların artması, parçalanmış ailelerde kadınların ve çocukların maddi ve manevi zarara uğraması üzerine boşanmaları önlemek ve aileyi korumak amacıyla 'Evlilik Okulu' adıyla ilk ciddi çalışma 1998 yılında İstanbul Üniversitesi bünyesinde Eğitim Bilimleri Bölümü tarafından düzenlenmiştir. Daha sonra bazı özel eğitim kurumları ve belediyeler evlilik okulu adıyla evlenmeye hazırlanan çiftlere birkaç günlük bilgilendirme kursları düzenlemiştir.

1.2.4.Eş Seçimini Etkileyen Faktörler

Günümüzde evlilik ve flört ilişkisi sıklıkla karıştırılmaktadır. Evlilik uzun süreli bir beraberlik niyeti ile oluşturulan birliktelik olup, flört ilişkisi bunu hedeflemek durumunda değildir. Bu nedenle uzun süreli bir birliktelik kurma niyetiyle hareket eden bireylerin eş seçiminde çeşitli faktörler devreye girebilmektedir. Literatürde eş seçimini

etkileyen pek çok faktör Bilen, 2009; Kalkan, 2012; Özgüven, 2000; Tarhan, 2008; Yavuzer, 2009 tarafından aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- **Sosyo-ekonomik Özellikler:** Eşlerin birbirine yakın sosyal konumda ve ekonomik düzeylerde olması, ilişki dengesinin değişmesine sebep olmuştur. Benzerlikler, çiftlerin birbirine alakası, kıymet vermesi, davranışları, yaşam gayesi, hedefleri, ümitleri vb. açılardan uyumlu olmasına katkı sağlamaktadır. Uzun süreli beraberliklerde benzerliklerin bağlılığı arttırıcı rolü vardır. Farklı sosyo-ekonomik düzeyden evliliklerin kısa süreli olduğuna dair yeterli araştırma olmasa da, ekonomik gücün erkekte daha fazla olması günümüz geleneksel toplumunda onaylanmaktadır.
- **Eğitim Düzeyi:** Partnerlerin birbirine yakın eğitim seviyelerinde olması eş seçiminde önemli olan etkenlerden diğeridir. Eğitim düzeyi yönünden çiftler arasındaki ayırım; onların hayat görüşlerini, sorunlara bakış açılarını, sorun çözme yöntemlerini, iletişim kurma şekillerini, tartışma stillerini vb. farklılaştırmaktadır. Ortak eğlence, boş zaman etkinlikleri vb. aktiviteler ilişkileri kısıtlayabilmekte ve eş uyumunun azalmasına neden olabilmektedir. Ülkemizde erkeklerin daha fazla eğitilmiş olması onaylanırken, erkeğin kadından daha alt düzeyde eğitilmiş olması tercih edilmemektedir. Geleneksel cinsiyet rollerinde erkeğin daha eğitilmiş olması önemsenmektedir.
- **Yaş:** Evlilik kurumunda fiziksel, sosyal ve duygusal yetişkinliği göstermede yaş önemli bir etkidir. Çiftlerin fiziksel olarak yetişkinliğe erişmesi, bağlanmaya ve çocuk büyütmeğe hazır olması; sosyal çerçevede yaşamı birlikte paylaşabilmeleri ve duygusal açıdan bu sorumluluğu üstlenebilecek aşamada olmaları ön görülmektedir. Olaya bu yönden bakarsak partnerler için ortalama bir yaş belirlemek güçtür. Bu yüzden her kişinin yetişkin olması kendine özgü ve biriciktir. Fakat sosyal bir müessese olarak görülen evlilikte, toplumun da yaş kriterleri mevcuttur. Her çağın toplumsal özellikleri farklıdır ve buna paralel olarak toplumun evlilik yaşı kriteri birbirinden farklılık göstermektedir. Bunda evlilik öncesi evliliğe hazırlık süreci önemli rol oynamaktadır. Örneğin tarım toplumlarında küçük yaşlarda evlendirilme doğal olarak karşılanırken, sanayi çağında evlilik için hazır olma yaşı yükselmiştir. Günümüz bilgi toplumunda evlilik öncesi hazırlık süreci (eğitim süresi, mesleğini paraya çevirebilme vb) uzamış, hatta '19-24 yaş arası beliren yetişkinlik dönemi' olarak adlandırılmaya ve bu dönemin gelişim özelliklerinden birinin evlilik ve yuva kurmaya hazırlık olması görüşü yaygınlaşmaya başlamıştır.

- **Kişilik Özellikleri:** Çoğunlukla benlik asıl bizi oluşturan değerler toplamı olarak tanımlanır. Kişiliğimizin kapsamında fiziksel yapımız, zihinsel düzey ve türümüz gibi birçok faktörler yer alır ve bunların eş seçiminde rolü büyüktür. Partner seçiminde bireyin kendini tanıması, karşı tarafı tanımasından öncelikli olmalıdır. Kendisini tam anlamıyla tanımayan birey, aslında kendisiyle uyumlu olan eşi de bulamaz (Çankırılı, 2013, 55).
- **Diğer Faktörler:** Literatürde eş ilişkisini etkileyen faktörler arasında dini değerler, ırk, ideolojik görüşler yer almakta ve bu faktörlerde benzerliklerin olmasının eş uyumuna katkı sağladığı görüşü yaygındır.

1.2.5.Eş Seçim Kuramları

Araştırmacılar eş seçimine bilimsel açıklamalar getirmek için farklı perspektiflerden eş seçimi süreci üzerinde durarak kuramsal literatüre katkı sağlamışlardır. Aşağıda eş seçimi kuramları özet olarak aktarılmıştır:

1.2.5.1.Evrım Yaklaşımı

Tercihli eş seçimini, ilk defa Darwin (1871) tarafından cinsiyet içi rekabette galip gelen erkeğin üreme başarısını arttırmak için cinsel seçim kavramının bir bileşeni olarak, bir eşe ulaşma şansı elde etmesi biçiminde tanımlanmıştır. Ayrıca Darwin cinsel seçimdeki ikinci bileşen olarak da cinsiyetler arası seçim kavramın öne sürmüştür. ‘Dişi tercihi’ olarak da adlandırılan cinsiyetler arası eş seçimde, memelilerin neredeyse tümünde seçici tarafı dişi oluşturmaktadır. Darwin eşeyssel seçimi iki boyutta ele almaktadır: cinsiyet içi rekabet ve cinsiyetler arası seçim. Cinsiyet için rekabette aynı cinsin üyeleri, karşı cinsi elde etmek için rekabete girerler. Bu rekabette galip gelenler, kadınlar için eşeyssel seçimde ayrıcalıklıdır ve karşı cinsle eşleşmeyi başarır. Cinsiyet içi rekabet sadece fiziksel mücadeleyi içermez. Bazı türlerde erkekler fiziksel anlam içermeyen, statü ya da baskın hiyerarşi için de birbirleriyle yarışır. Hiyerarşide baskın olmak ve statü sahibi olmak da kişiyi eş seçiminde ayrıcalıklı kılar. Bazı türlerde ise erkekler bölgeye ya da toprağa sahip olmak için yarışır ve toprağa sahip olan eş seçiminde ayrıcalıklı hale gelir (Nazlı, 2014, 388-389).

Evrimsel yaklaşıma göre, eş seçiminin kurulması insanın üretkenlik (cinsel) kapasitesi üzerine oluşturulmuştur. Eşin sağlık durumu, fiziksel özellikleri üretkenliğin önemli göstergeleridir. Bu göstergeler cinsiyetlere göre farklılık göstermektedir. Kadınların gelecek kuşaklar yetiştirme kapasitesi, erkeklere göre sağlıklı olmak ve fiziksel yapıyla

ilişkilidir. Dış görünüş, sağlığa ilişkin en güçlü ipuçlarını vermektedir. Bunlara göre düzgün ve lekesiz bir cilt, berrak gözler, canlı saçlar, gülüş, güzel bir beden denebilir (Symons, 1979; Buss, 1987, 41). Bu nedenle, eş tercihlerini kadınların dış görünüş güzelliğine dayanarak yapan erkekler doğal seçme (natural selection) sürecinde haklı çıkmışlardır. Erkeklerde ise tam tersine üreme kapasiteleriyle değil, yavrusuna bırakabileceği sosyal ve ekonomik avantajlara ilişkin olduğu için; kadınlar eş seçim tercihlerini fiziksel özelliklere göre değil, para kazanma kapasitesi yüksek olan erkeklerden yana kullanmışlardır. Bu nedenlerle, Buss (1987, 1994) tarafından cinsiyetlerin eş seçerken farklı ölçütlere göre evrimsel yaklaşıma uygun yöntemler uyguladıklarını öne sürmüştür (Yıldırım, 2007, 17).

1.2.5.2.Sosyal Yaklaşım

Eş seçiminde sosyal yaklaşım içinde ele alınan çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bu başlıkta sosyal yapı kuramı ve mübadele kuramı kısaca özetlenmiştir.

Sosyal yapı/rol kuramı, bireylerin eş seçimlerinde önem verdikleri özelliklerin, onların içinde yaşadıkları sosyal yapının etkisiyle belirlendiğini söyleyen kuramdır. Eş seçiminde, toplumda kadın ve erkeğin rolleri, çocukluktan itibaren nasıl eğitildikleri, ataerkil ideoloji, kategori ve cinsiyetler arasındaki ayrımlar, kadınla erkekten beklentiler, sosyal çevre edinme süresi, toplumda cinsiyete dayalı işbölümü belirleyici bir rol oynamaktadır. Toplumlara, kültürlere ve tarihi dönemlere göre kadınların ve erkeklerin karşı karşıya kaldığı durumlar farklıdır. Kişiler cinsiyete özgü davranışlar ve sorumluluklar hakkındaki inanışlarını temel alarak hem kendilerinin hem de diğer insanların davranışlarıyla ilgili beklentiler geliştirirler. Mübadele kuramına göre ise yüksek yaşam standartları ve çok kazanan erkekler fiziksel olarak çekici kadınlarla evlenmelidir. Bu iki birey arasındaki evlilik, kadının güzelliği ve çekiciliği ile erkeğin ekonomik kaynaklarının mübadelesini temsil eder. Yüksek çalışma becerilerine sahip bir erkek ile ev yaşamına ilişkin güçlü becerilere sahip bir kadının evlenmesi de geleneksel çekirdek ailenin özelliklerini korumasına yardımcı olur (Nazlı, 2014, 389-390).

Psikologlar, kişilerin aile, çevre ve başka sosyal çevre unsurlarını belirleyerek insanın gelişimi, tutumları üstünde kayda değer etkilerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Evrimin oluşumuna yönelik yoğun ilgiye rağmen, tarihsel açıdan bakıldığında birçok sosyalleşme kuramı tespit edilmiştir (Pinker, 2002). Bununla beraber şu anki evrimsel

psikologlar, insan hareketleri hakkında çevrenin etkisinin geldiği yeri dikkate almadan kabul ederek, sosyalleşme kuramlarının evrimsel psikoloji yapısıyla beraber kuvvetli biçime geleceğini belirtmektedirler (Ellis, Jackson ve Boyce, 2006). Örneğin, aileler çocuklarını yaşadıkları evrimsel düzenekleriyle ilişkili olarak cinsiyet rollerinin aktarımıyla uyumlu bir şekilde büyümeleri sonucunda, kızlar erkeklere göre bedenlerini daha fazla sakladıkları görülmüştür (Perilloux, v.dğr., 2008).

Cinsiyet, toplumun oluşturduğu rollerle tutarlı bir şekilde sosyalleştirilmektedir. Sosyalleştirme sonucunda fiziksel çekicilik ve aile terbiyesi kadınlarla özdeşleştirilirken; kazanç kapasitesi, fiziksel kuvvet, yaşam standartları ve öz güven ise geleneksel olarak erkeklerle özdeşleştirilen faktörlerdir. Özellikle, erkeklerden iyi bir aile reisi olmalarını beklemek, onları toplumsal alanda rekabet etmesine ve başarılı olmasına teşvik eder. Diğer taraftan kadınların fiziksel açıdan çekici ve terbiyeli olması beklenir. Bu nedenle, erkek, potansiyel eşinde fiziksel çekicilik ve aile terbiyesi ararken; kadın, potansiyel eşinde yüksek yaşam şartları, fiziksel kuvvet ve öz güven arayacaktır. Toplumda ne kadar demokrasi olursa, kadınlar ve erkekler arasındaki sosyal ve ekonomik eşitlik artarsa, toplumsal rollerde de o ölçüde bireylerin eş seçimi tercihleri birbirine benzer hale gelir. Bu sayede eş seçiminde geleneksel özelliklerin aranmasının da önemi bir o kadar azalır (Yıldırım, 2007, 17-18).

1.2.5.3.Gelişimsel Yaklaşımlar

Eş seçiminde gelişimsel yaklaşımlar içinde ele alınan çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bu kuramlardan filtre kuramı, uyaran-değer-rol kuramı, evlilik öncesi ikili oluşum kuramı ve çember kuramı kısaca aşağıda açıklanmaktadır.

Filtre kuramına göre, kur yapma döneminin değişik evrelerinde belirli filtreler (ilk filtre sosyal nitelikler, ikinci filtre değerler, üçüncü filtre ihtiyaç tamamlama) kullanılmakta, potansiyel eşin kişilik özellikleri ve sosyal nitelikleri ilişki süresince süzgeçten geçirilmektedir. Filtre kuramında başlangıçtaki çekicilik önemlidir. Eğer olası partner filtreden geçerse, ilişkinin ileri evreleri için hareket beklenir (Nazlı, 2014, 390).

Uyaran-değer-rol kuramına göre, eş seçimi etkin bir süreçtir ve üç aşamada gerçekleşir. Birinci aşama 'uyaran' aşamasıdır. Potansiyel eşler birbirlerinin fiziksel görünüm, dışsal özellikler ve davranışlarına bakarlar. İlişkinin başında karşıdaki bireyden alınan uyaranlar önemlidir ve fiziksel çekicilik, yüksek sosyal standartlar, gelir düzeyinin fazla olması gibi değişkenlerin hepsi uyaran özelliği taşımaktadır. 'Değer' aşamasında

partnerler çeşitli değerler ve tutumlardaki uyumlarını değerlendirirler. Sözel iletişimin daha çok olduğu bu aşamada bir önceki safhanın uyaran değerinin etkisi azalır. Değerleri tanımlamak ve karşı tarafı anlamak daha önemli hale gelir. Değerlerdeki benzerlik ilişkinin 'rol' safhasına geçmesine neden olur. Bireyler kendilerinin ve partnerlerinin beklenen davranışlarını gözlemler ve hem kendilerinin hem de partnerlerinin çeşitli rollerdeki uygunluklarını değerlendirirler. Rol beklentileri uygunsuzsa ilişki devam eder, değilse ilişki büyük ihtimalle sonlandırılır (Nazlı, 2014, 390).

Evlilik öncesi ikili oluşum kuramı altı kademedir oluşmaktadır:

- 1) Benzerliklerin algılanması: partnerlerin, ilgiler, kişilik, sosyo-kültürel, özgeçmiş, değerler gibi özellikler bakımından birbirlerinin benzerliklerinin neler olduğunu değerlendirirler.
- 2) Karşılıklı ilişkinin kurulması: çiftler birbirlerini olumlu değerlendirme düzeylerine, birbirleriyle rahat bir iletişim kurup kuramadıklarına, çift ilişkisinde sağladıkları doyuma ve partneri tarafından kendisinin değerlendirilmesindeki ihtiyaca dikkat etmektedir.
- 3) Kendini açma: yakın bir birliktelikte yaşantıların ve değerlerin paylaşılması, başkalarıyla paylaşılmayan ayrıntılar aracılığıyla çiftlerin birbirlerine güven duymasını sağlamaktadır.
- 4) Rol alma: partnerlerin birbirleriyle nasıl ilişki kurup devam ettirecekleri ve ilişkinin canlılığını sağlama üzerinde çalışmayı öğrenirler.
- 5) Kişiler arası rol uygunluğunun kazanılması: partnerler birbirlerinin ilişkideki rollerinden doyum ve uyum sağlamayı öğrenirler.
- 6) İkili kristalleşmenin kazanılması: çiftler artık birbirlerini oldukları gibi kabullenmiş ve ilişki devam etmektedir. İlişkinin ikili olarak bir fonksiyonu bulunur, sınırlar oluşmuş, birbirlerine bağlılık gelişmiş ve çift olarak bir kimlik kazanılmıştır (Nazlı, 2014, 390-391).

Çember kuramına göre, eş seçimi dört aşamada gerçekleşmekte olup bu aşamalar birbirleriyle oldukça bağlantılıdır. İlk aşama karşılıklı ilişkinin kurulması aşamasıdır; bu aşamada potansiyel partnerler birbirini anlama, birbirleriyle rahat ilişki kurma ve rahatlıkla konuşma seviyelerini değerlendirirler. Çiftlerin karşılıklı kendini açma aşamasına geçmelerini kolaylaştıran şey karşılıklı ilişkinin kurulmasıdır. Bu aşamada

partnerler değerler ve inanç sistemleri hakkında kendilerini karşı tarafa açarlar. Kişi karşı tarafa yönelik kendini ne kadar rahat hissederse, açması o kadar kolay olacaktır. Kendini açma davranışları karşılıklı bağlılık gelişmesine yardımcı olur; bu aşamada çiftlerin birlikte daha fazla zaman geçirmeleri, birçok hedefleri ve alışkanlıkları paylaşımları birbirlerine bağlanmalarını sağlar. Son aşama ise yakınlık ihtiyacını karşılama olarak isimlendirilen aşk ilişkisinin gelişimindeki son aşamadır. Bu evrede çiftler ilişkilerinin aşk, sıcakkanlılık ve destek içeren temel yakınlık ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadıklarını değerlendirirler (Nazlı, 2014, 391).

Nazlı'nın (2014, 391) yaptığı çalışmalar, yukarıda genel olarak özetlenmiştir. Eş seçim kuramlarına bakıldığında, kadın ve erkeğin kendi kök ailelerinden kopup bir çift olarak yeni bir aile sistemini oluşturma çabasında birçok faktörden etkilendikleri karmaşık bir süreci oluşturmaktadır. Toplulukçu ve geleneksel kültürün baskın olduğu ülkemizde evlilik sadece kadın ve erkeğin değil, sosyal çevrenin ve geniş ailenin de baskın rol oynadığı, adetleri bölgelere göre değişse de kültürel öğelere göre eş seçiminin baskın olduğu gözlemlenmektedir. Taylan'a (2009, 125) eş seçiminde -özellikle kızların- kiminle evleneceğini karar verme noktasında belirleyici olarak ailedir. Taylan'ın (2016, 465) yaptığı araştırmaya göre, geleneksel ve ataerkil ailelerin en temel özelliklerinden olan aile içinde son kararı verme yetkisinin (aile içi otorite ölçütü) erkekte ya da aile büyüklerinde olması durumu, üniversiteli gençlerin ailelerinde özellikle de babanın otorite rolü bakımından halen devam etmektedir. Ancak modern ve eşitlikçi aile içi ilişkilerin belirleyici olduğu ailelerin özelliklerinden olan aile içinde otoritenin tüm aile üyeleri veya eşler arasındaki paylaşımı, üniversiteli gençlerin ailelerinde önemli oranda gözlenmektedir.

1.2.6.Evlilikte İletişim ve Çatışma

İnsanla ilişkili bir birim olan iletişim bilimi başkalarıyla birlikte olmak, bağlantı kurarak bilgi alıp vermektir. İletişim kurama yetisi olmayan insan yalnızlığıyla, iç dünyasındaki sıkıntılarla kendi başına yaşayan insandır. İletişimde iki farklı insan olan kadın ve erkeğin, evlilik akdiyle yaşamlarını birleştirmesi durumunda da etkili bir etmendir. Başarılı iletişim kuramayan eşlerin ilişkisinde etkili iletişim süreci de meydana gelmemektedir. Birbirini karşılıklı olarak etkileme olarak bahsedilen durumlar, eşler arasındaki ilişki bağına geliştirir. Bu durum ya pozitif ya da sorunludur. Ama insanın ihtiyacı olduğu asıl gerekliliği taşımaktadır (Özğür, 1992).

Cüceloğlu'na (2017, 159) göre çiftlerin iyi iletişim becerilerine sahip olması, evlilik ilişkisinin sağlıklı olması için yeterli değildir. Evliliğin temel gereksinimlerinden birisi de eşlerin birbirlerine duydukları güven duygusudur. İnsanlar birbirlerine güven duymadıkları bir ilişkide kendilerini karşı tarafa açmazlar. Bu güven duygusu paylaşılan değerlerden kaynaklanır. Çiftlerin yaşadıkları ve yaşattıkları ortak değerler, ilişkide kendileri olarak var olmalarını ve 'biz' olarak hissetmelerini sağlayan şeydir.

İnsanlar bilgi alışverişi yapmak istiyorlarsa açık ve etkin bir biçimde iletişim kurmalıdır. Günlük hayatta sözel olarak iletişim kurarak sözel olmayan davranışlar gösteririz. Kullanılan iletişim teknikleri aynı zamanda sosyal ortamlardaki kişiliklerinin göstergesi olarak da sayılır. Partnerler arasındaki iletişim kalıplarını ve şekillerini incelemek, sorunların asıl kaynağına ulaşmakta oldukça etkili olacaktır (Satir, 2016, 95-96).

Açık, sağlam ve kaliteli iletişim, evlilikte ilişkileri olumlu olarak etkiler. İletişim evliliğin sağlıklı olmasında birçok etkenle bağlantılı ve problemlerin çözümünde hepsinden daha çok önem taşımaktadır. Örneğin; evlilikte yaşanan parayla ilgili problemlerin temeli aslında paranın yetersiz olması değil, ekonomik sorunlar karşısında çiftlerin bunu nasıl atlattığı ve nasıl çözüme ulaştıklarıyla alakalıdır. Bunu sağlamanın yolu da iletişimin iyi ve başarılı olmasıdır. Yapılan birden çok çalışmada, eşlerin her ikisinin de iletişim kurmada istekli ve becerikli olan evliliklerin genel itibarıyla sağlıklı olacağı, iletişim kurmadaki kopuklukların ise sağlıklı evliliklerde temel kaynak olduğu tespit edilmektedir. Sağlıklı ilişki kuran çiftlerin birbirleriyle değişik konular ve durumlarda daha sık konuştukları, karşılıklı anlaşmazlıklarını az olduğu, sorun çözümedeki uygulamaları ve karar alma zamanlarında başarılı oldukları saptanmaktadır (Burleson-Denton, 1997). Göknar'a (2011, 211) göre her sağlıklı ilişkinin temelini güven duygusu oluşturur. Eşler için karşılanması gereken güven duygusu temel duygusal ihtiyaçlardan doğmaktadır. Eğer eşler arasında güven duygusu bulunuyorsa o ilişkide endişelere, kuşkulara, geleceğe yönelik belirsizliklere yer yoktur. Güven dolu bir yaklaşım eşleri birbirine bağlar ve ilişkiyi kuvvetlendirir.

Aile içinde değişik iletişim yapıları meydana gelebilir. Duygu ve düşüncelerin açıkça belirtilmediği, farklı imalarla mesajların gönderilmeye çalışıldığı, 'kapalı ve dolaylı iletişim' şeklinden bahsedilebilir. Bunun yanı sıra düşüncelerin, istek ve ihtiyaçların rahatça dile getirildiği 'açık ve dolaysız' iletişim biçimleri de aile üyeleri arasında görülebilir. Örneğin, eşinin eve geç saatte gelmesinden rahatsızlık duyan eşin, dolaylı

ve üstü kapalı bir şekilde ‘Bu saatte dışarıda sadece işi olmayan insanlar bulunur.’ cümlesini kurarak kızgınlık ve öfkesini uygunsuz bir şekilde iletişim engelleri oluşturarak dile getirdiği görülebilir. Oysa bunun yerine ‘Eve geç saatte gelmeden huzursuz oluyorum, birlikte daha çok zaman geçirmek istiyorum.’ ifadesinde, açık ve dolaysız bir mesaj yoluyla, duygu ve isteğin uygun şekilde karşı tarafa aktarıldığı görülmektedir (Yavuzer, 2009, 215).

İletişimin, kaynak (verici), amaç (alıcı), mesaj-ileti ve kanal olmak üzere dört temel bölümü bulunmaktadır:

- **Kaynak ve Amaç:** Kişilerarası iletişim sürecinde kaynak ve amaçların birlikte değerlendirilmesi gerekir. Bireyler arasındaki iletişimde kaynak, iletiyi aktarandır. Gönderilen bu ileti karşıya aktarılır ve bu kişi iletiyi aldıktan sonra amaç konumuna geçer. Ama amaç, kaynaktan gelen bu iletiyi aldıktan sonra açıp yorumlayarak kendisi de uygun bir mesaj oluşturur. Oluşturulan bu ileti, daha önce iletiyi gönderen noktaya karşı aktarılır. Böylece iletişimin başında kaynak olan kişi, şimdi amaç konumuna gelmiştir. İletişim sürdükçe bu kaynak -amaç devri devam eder. Özetle kaynak iletiyi aktaran, amaç ise iletiyi alan kişidir. Fakat bireyler arasında iletişimin devamında çokça bir ileti aktarımı mevcuttur ve iletişim kuran bireyler devamlı kaynak ve amaç rollerini değiştirirler.
- **Mesaj-İleti:** İletişimin devamında amaca verilmek istenilen her şey mesaj-iletidir. Mesaj, iletişimde kaynak ve amaç arasında sürekli gidip gelen cevaplardır. Mesaj asıl noktadan amaca aktarılacak olan içindekileri bulundurur. İleti aktarılan bilgi, duygu ve düşünceleri kapsamaktadır. İletiyi oluşturanlar içindekiler ve yapısıdır. İleti, içindekileri anlamayla ilişkiliyken yapısı şifrelerle ve simgelerle ilgilidir. Her mesajı ileten yönünden bir anlam barındırır ve aslında iletiyi aktaran, aktarılan kişiyle bu manayı paylaşmaktadır. Fakat alan kişi, göndericinin aktardığı iletiyi onun bahsettiği şekilde anlamayabilir. Başka bir yönden açıklamak gerekirse, ileti her daim belirtilmek istendiği ve bilinçli bir şekilde aktarılamayabilir.
- **Kanal:** İletişim boyunca bireyler iletilerini karşılıklı olarak birbirlerine farklı yollarla aktarırlar. Bu aktarım yolları bazen sözle, bazen yazıyla, bazen resimle veya bir başka durumla yapılabilmektedir. Kanal, iletişimi boyunca iletilerin gönderildiği vasıtalaradır. Bu vasıtalar yukarıda bahsedilen iletişimde türleri olabilirken, kitle iletişiminde ise bu kanallar televizyon, radyo, dergi, gazete, sinema, internet vb. olarak söylenebilmektedir. Günümüzde iletişim kanalı olarak çokça kullanılan internet hem bir bireyler arası

iletişim kanalı hem de kitle iletişim kanalı olarak görev yapmaktadır. Yapılan karşılıklı iletişim her daim yüz yüze olmayabilir. Birbirini tanıyan bireyler ne kadar uzaklıkta değişik fiziksel yerlerde bulunsalar bile internet aracılığıyla, mektupla ya da telefonla bağlantı oluşturabilmektedirler. Teknolojinin gelişmeyle internetin yapısı da değişmiş buna bağlı olarak insanların uzaklık yakınlık fark etmeden nerede bulunurlarsa bulunsunlar birbirleriyle sesli, yazılı, görüntülü yollarla iletişim kurabilmektedirler. İletişimde iletileri aktaran araçlar olarak, kanalın iletişim yerinin ve iletinin içeriğiyle uyumlu olması beklenir (Kaya, 2014, 7-8).

Evlilik ilişkisinde karşımıza çıkabilecek bazı temel durumlar şunlardır;

- **Yalnızlık/tek başlılık:** Çiftler tek başına birbirinden bağımsız kendi istekleriyle meşguldürler. Bu yalnızlık aynı çatı altında ya da ev dışındaki ortamlarda geçerli olabilir. Bu ilişkinin ya da bu durumun kronikleşmesi, çiftlerde hiçbir ortak yanının kalmamasına dönüşme tehlikesi içermektedir.
- **Sırt sırtalık:** Bu ilişki eşlerin aralarında teğet bir ilişki olması özelliğidir. Daha geleneksel ilişkilerde, çok eski evliliklerde de erkek sadece o çatının erkeğidir. Kadınlara ortak ilişkisi, çocukların geçimi ya da evin masraflarını karşılama gibi bir tek taraflılık vardır. Duygusal açıdan paylaşılanlar yok denecek kadar azdır ya da yoktur.
- **Ortaklık ilişkisi:** Bu ilişki durumunda partnerlerin birbirine, ilişkilerine ayırdıkları ortak bir zaman ve paylaşımlar vardır. Paylaşımın çocuklar olduktan sonra arttığı ve azaldığı zamanlar vardır. Çocuğun doğum zamanlaması eşlerin istediği ve beklediği zamanda olduğunda, birlikte geçirilen zamanlar da görece artma yaşanmaktadır. Eşlikten anne-babalığa geçiş, paylaşımların artmasına neden olur. Bu paylaşımlarla ilgili ortak anlar tarafları birbirine yakınlaştıran ve bağlayan anlardır.
- **Kaynaşma yönünde yakınlık:** Bu ilişkinin düzenli bir bağımlılık boyutunun ön planda olduğunu görürüz. Engelli bağımlılık, hastalık vb. durumlarda gündeme gelmektedir. Bireyselleşmenin sınırları ve bireysel istekler hep bağımlı kişiye göredir. Kaynaşmış ilişkide fiziksel bağımlılık koşulları kadar duygusal bağımlılık izleri de görülür.
- **Kopuk ilişki:** Bu ilişkide yalnız ilişkiden farklı daha büyük ayrılıklar vardır. Tarafların bir bölümü aynı evde bile yaşamamaktadır. Geçmişte, yurtdışına göç eden bireyin ya resmi nikâhlı ya imam nikâhlı karısını anavatanda bırakıp 10 yıl gelmediği ya da yılda bir kez 10 gün gelip eşi ve çocuklarıyla geçirdiği kısıtlı zamanlarla süren ilişkilerdir. Günümüzde ayrı yaşama ya da farklı ortamlarda ve evlerde yaşama; ancak çocuklar, ortak aile geliri, sermaye için birlikteliği bitirmeme yönündeki tercihler bu tür ilişkileri

içerir. Günümüzde genç evliler kadar orta yaşın üzerindeki grubun da kariyer tercihlerine ya da istihdam imkânlarına göre zorunluluktan yaptıkları tercihlerdir. Kopuk ilişkilerin genç grupta uzun sürmediği görülmektedir. Ancak daha eski ve geleneksel evliliklerde kadın, erkek yolu bekleyen, hastasına bakan, ikinci veya üçüncü eşle terk edilen de olabilmektedir (Mavili Aktaş, 2013, 73-75).

Cüceloğlu'na (2017, 154-155) göre evlenmeden önce müstakbel eşlerin iletişim olgunluğu kazanmaları çok önemlidir. İletişim olgunluğunun üç ögesi vardır:

- İletişim kurma amacının farkında olmak ve o amacı nasıl ifade edeceğini bilmek,
- Söyleyeceklerini, iletişim kurduğu kişinin gözünden değerlendirerek konuşmak,
- O an içinde bulunulan sosyal ortamı dikkate alarak, nerede, kimle, ne zaman, nasıl konuşacağını bilmek.

Ailede bütünlük ve beraberliğin devam ettirilebilmesi için evlilik öncesi dönemde;

- ❖ Başlıca insan ilişkileri ve iletişim,
- ❖ İlişkiye verdiği kıymet ve belirlediği hedefler,
- ❖ Farklı sosyo-ekonomik durumlarda kara alma ve ailede denge sağlama,
- ❖ Evle alakalı etkinliklerin devam şekli ve rol dağılımı,
- ❖ Boş zaman faaliyetleri,
- ❖ Maddi ve manevi yönlerden evliliğe uygun olduğunu hissetme,
- ❖ Çocuğu evlilikteki yeri ve önemi,

gibi evlilik oluşumunda temel olan konularda formal ve informel eğitim kapsamında aileleri bilinçlendirici eğitim programlarının hazırlanması; bu programların konferans, seminer gibi teknikler ve film, slayt, kaset, kitap, afiş, broşür, bülten gibi basın yayın organlarıyla katkı sağlanması, informel eğitim hizmeti sunabilecek merkezlerin kurulması, hatta bu hedefle işin uzmanlardan, televizyon ve radyo gibi kitle iletişim organlarından da faydalanarak evlilik ilişkileri ve aile hayatı hakkında farklı programlar oluşturulmalıdır (Şener-Tezioğlu, 2002, 161).

Galvin-Brommel'e (1996) göre çatışma ve iletişim birbiriyle bağlantılı iki önemli unsurdur. İletişim, çatışmaları yumuşatabilir, önleyebilir, çözümleyebilir veya sürdürebilir. Çatışmanın çokluğu, çatışma sırasında kişilerin birbirlerine aktardıkları mesajların çeşidini, bunları alma biçimlerini ve beden dilinin nasıl algılayacağını saptar. Aile bireyleri doğru iletişim yollarını kullanarak, karşılına çıkan sorunları

çözümlemek için oluşturdukları kuralları ve buldukları rolleri aktarırlar. Kişiler kullandıkları iletişim yollarıyla çatışmayı daha fazla çoğaltabilir ya da engelleyebilirler.

Yavuzer'e (2009, 223) göre evlilikte çatışmalardan kaçmak neredeyse imkânsızdır. Çatışmalar kaçınılması gereken, yıkıcı ve olumsuz durumlar olarak algılanmamalıdır. İçinde bulunan sistemi harekete geçirmesi, yenilik ve değişim fırsatı yaratması açısından yararlanması gereken özel durumlar olarak düşünülmelidir. Önemli olan, eşlerin çatışma karşısında takındıkları tavidir. Eğer tarafların birbirine yaklaşımları olumluysa ve amaç sorunu çözmekse, çatışma durumlarından uzlaşma ve işbirliğiyle çıkmak mümkündür.

Canel'in (2012, 56) yaptığı araştırmalara göre, iletişimi en kuvvetli ve başarılı ailelerde dâhil zaman zaman çatışmalar görülebilmektedir. Tüm evlilik bağlarında sorun, atışma ve sonrasında da çözüm oluşturma süreci, ilişkilerinin doğası gereği bulunur ve devam eder. Eşlerin evlilik bağlılığının uzun sürmesini sağlayan etken ise ilişkilerinde çatışma ve tartışmanın bulunmaması değil, aralarındaki atışmaları ve sorunlarını çözüme kavuşturabilecek kabiliyette olmalarıdır. Diğer türlü ailede devamlı sorunların ve çözülemeyen atışmaların bulunması ailenin stres düzeyini artırır, aile ve evlilik işlevlerinde bozulmalara yol açar. Çatışmalı bir evlilik hayatı, depresyon, anksiyete bozulmaları, madde kullanımı, türlü fiziksel hastalıklar (kalp, tansiyon, cilt bozuklukları, mide sorunları vb.) üzere birtakım soruna yol açabileceği gibi, çocuklarda ve ergen bireylerde psikolojik sorunlara da yol açabilmektedir.

Bireyin içinde bulunduğu sistemde üstlendiği rolleri, değerleri, beklentileri ve gerekliliklerine bağlı olarak yaşayacağı gerginlik ve sorunlar, çatışmaların nedenleri arasında yer alabilir. Evlilikte tartışma oluşturan nedenlerin başında temel gereksinimlerin karşılanmasındaki zorluklar, referansların yetersizliği, çeşitli kıymet, inanç ve kültürlerinin olmasının yanında; çiftlerin birbirine yönelik yarış halinde olmaları, güven içermeyen, tolerans tanımayan davranışları, ilgi, iletişimin az oluşu, hislerin elverişli olmayan yöntemlerle belirtilmesi gibi etkenler sayılabilir (Yavuzer, 2009, 221-223).

Moore (1996), kaynaklarına göre çatışma biçimlerini aşağıdaki gibi belirtmiştir:

- **İlişki çatışması:** *Yoğun duygusallık *Yanlış kavrama, peşin hüküm ve varsayılan düşünceler *Kişiler arasındaki bağlantının bozuk veya zayıf olması *Olumsuz tutumların devamlılığı çatışma kaynaklarını oluşturmaktadır.

- **Veri çatışması:** *Verinin yetersiz ve yanlış oluşu *Bilgilerin değişik değerlendirilmesi *Değerlendirme zamanlarının her kişi için farklılık göstermesi çatışma kaynaklarını oluşturmaktadır.
- **Çıkar çatışması:** *Çıkarlar üstünde değerlendirilen ya da aslında var olan yarış *İşle ilgili çıkar değişiklikleri *Psikolojik çıkar değişiklikleri çatışma kaynaklarını oluşturmaktadır.
- **Yapısal çatışma:** *Yıkıcı olan tutum veya iletişim şekli *Verileri dağıtmada ve kontrol edilmesinde haksızlıklar *Hak ve kuvvet eşitsizlikleri *İşi beraber yapmayı önleyen çevresel, fiziksel veya coğrafi faktörler *Süre limitinin olması çatışma kaynaklarını oluşturmaktadır.
- **Değer çatışması:** *Fikir ve tutumları değerlendirmede çeşitlilikler *Manevi yöndeki hedef farklılıkları *Hayat görüş şekli, düşünce yapısı ya da inanç farklılığı çatışma kaynaklarını oluşturmaktadır.

Çatışmaları etkili biçimde yönetebilmek için eşlerin enerji ve zamanlarını, problemin kendisinden çok çözümü üzerine yoğunlaştırmaları gerekmektedir (Karip, 1999). Canel'e (2012, 60) göre eşlerin olaylar karşısında sorun ve kavgaları ne şekilde bitirdikleri de kayda değer bir durumdur. Çatışmaların bitme şekilleri, eşlerin sorunu çözüme kavuşturmalarına ya da problemi uzun zaman devam edeceğini algılamalarına sebep olur. Ailedeki tartışmaların gündemi genel olarak aşağıdaki olaylardan biriyle son bulur:

- Boyun eğme: Bir tarafın diğer tarafın görüşlerini kabul etmesi.
- Bırakma: Herhangi bir görüş birliğine ulaşılamadan tartışmanın çözümsüz bırakılması.
- Geri çekilme: Çatışmaktan uzak durma veya tartışmayı yarıda kesme (başka bir odaya gitme, karşı tarafı dinlemek istememe vb).
- Uzlaşma: Tüm tarafların onaylayacağı ortak bir yerde görüş birliğine ulaşma.

Boyun eğme, bırakma ya da geri çekilme genel itibariyle sorunun aynen devam etmesi anlamına gelmektedir.

Araştırmacılar, çatışmaların etkili bir şekilde çözüme kavuşturulması için gerekli olan ilk adımın kabul dili ve etkili dinleme olduğunu belirtmektedir. Kabul dilinden kastımız savunmaya geçmeden eşini dinlemek ve duygularını kabul etmektir. Dinleme sırasında: 'Evet, seni anlıyorum. Konuyu anlatmaya devam et lütfen. Bak bunu bilmiyordum' gibi

kapı aralayıcılarla eşini dikkatli bir şekilde dinlemeye de etkili dinleme diyoruz. Kişinin etkili dinleme yapabilmesi için kendini kontrol etmesini bilmesi gerekir. Ancak eşler arasında derin görüş farkları ve bunun getirdiği yoğun öfke varsa bu daha da güçleştirmektedir (Çankırlı, 2013, 148). Yavuzer'e (2009, 215) göre aile içinde etkili bir iletişim açık ve dolaysız olmalıdır. Örneğin, 'Yalan söylüyorsun.' ifadesi yerine 'Bana doğruyu söylediğini düşünmüyorum.' ifadesinde olduğu gibi aşağılama, öğüt verme, yargılama, tehdit etme, eleştirme, vb. iletişim engellerini içermeyen mesajlar kullanılmalıdır. Özgüven (2000) tarafından yürütülen bir çalışmada, üniversite öğrencilerine 'evlilikte' meydana gelebilecek problemlerde kimden yardım isteyebileceklerine dair soru sorulmuş ve öğrencilerin yüksek orandan düşük orana doğru 'aile büyüklerinden', 'yakın arkadaşlardan', 'başka kişilerden' ve 'aile danışmanlarından' yardım alabileceklerini ifade etmişlerdir.

Yapılan birçok araştırma, çatışmaları en aza indirmeye ya da çatışmaları çözüme ulaştırmada, kişilerin iletişim yeteneklerini geliştirmek için oluşturulan eğitimin verimli geçtiğini göstermektedir. Fakat araştırmacılar kimi eşlerin iletişim yeteneklerine ilişkin verileri daha hızlı yapabildiğini, kimi eşlerin ise daha çok süreye gereksinim duyduğunu göstermektedir (Dökmen, 1986; Blaine, 2001; Golden, 2002). Ayrıca eşler arasındaki saldırganlığı önlemede de iletişim becerileri eğitiminin önemi vurgulanmaktadır (Burlison-Denton, 1997). Çünkü birçok araştırmanın sonucunda, çiftlerin birbirini ya da her ikisinin etkisiz sözel becerileri kullanmasının (sözel istismara başvurmalarının), ilişkilerdeki saldırganlık oranını belirlediği bulunmuştur (Yelsma, 1995).

Araştırmacılar etkili dinlemenin önündeki engellerden bazılarını şöyle sıralamaktadır:

- Eşine karşı önyargılı olmak,
- Eşinden çekinmek, korkmak,
- Eşinin sözlerini seçerek dinlemek,
- Bir konuya takılıp kalmak,
- Dinlemek yerine ne cevap vereceğini düşünmek,
- Kendi düşüncesinin, eşinin düşüncesinden daha önemli olduğuna inanmak,
- Görünüşte dinlemek, bir başka deyişle sağır dinleme yapmak,
- Yorgun ve üzüntülü olmaktır.

Eşler bu sebepleri ne kadar aza indirmeye gayret ederse çözüm üretmeleri de o kadar kolaylaşacaktır (Çankırlı, 2013, 149).

Çiftlerin evlilikteki beraberliğinde önemli olan ekonomik, psiko-sosyal konularda uyuşmaları ve birlik sağlamalarında, uzlaşma yöntemiyle sorunları azaltmada, çiftlerin çatışan alaka ve durumlarını kesinlikle bırakmaları anlamına gelmez. Aslında sorunların elverişli bir biçimde çözümünü; çiftlerin karşılıklı anlayışları, değişikliklerini kabul edebilmeleri, alakalarını uyumlu hale getirebilmeleri, rastgele bir olayda birlikte değerlendirme yapabilmeleri, etkili ve doğru bağ kurabilmelerini sağlamaktır (Szinovacz, 1979). Mavili Aktaş'ın (2013, 43-63) üniversite öğrencileriyle yaptığı birçok çalışmada kız ve erkek öğrencilerin tamamı için, aileleri yaşamalarındaki en önemli birinci unsur olması çoğunlukla hiç değişmemektedir. Aidiyet duygusunun gelişmesinde aileyle yaşanan anlaşmazlıkların ve çatışmaların bile değerli olduğu görüşü öğrencilerin tamamında saptanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM: METODOLOJİ

2.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, 2018-2019 eğitim öğretim yılı Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinden Sosyal Hizmet, Ebelik, Sağlık Yönetimi Bölümleri; Fen Fakültesinden Kimya Bölümü, Edebiyat Fakültesinden Tarih ve Sosyoloji Bölümleri; Mühendislik Fakültesinden Harita Mühendisliği Bölümü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri olmak üzere 9 bölümden toplam 415 öğrencileriyle yapılmıştır. Araştırma kapsamında bölümler ve fakülteler; sayısal (Ebelik, Sağlık Yönetimi, Kimya, Harita Mühendisliği), sözel (Tarih), eşit ağırlık (Sosyal Hizmet, Sosyoloji, İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi) olmasına göre seçilmiştir. Romantik ilişki yaşayan ya da daha önce yaşamış olan son sınıf öğrencilerinin, algıladıkları romantik ilişki kalitesinin evlilik ilişkisine olan inançları değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma, 11 Mart- 22 Mart 2019 tarihleri arasında tabakalı seçkisiz örnekleme ile “Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği” ve “Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği”, sosyo-demografik özellikleri içeren anket formuyla birlikte uygulanan nicel bir araştırmadır. Söz konusu öğrencilerle görüşülüp çalışmanın amacı anlatılarak gönüllü olan kişilerle çalışma yapılmıştır.

2.2.Araştırma Soruları

S1: Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin algıladıkları romantik ilişki kalitesiyle evliliğe olan inançları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

S2: Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinde, cinsiyetler ile,

a. Algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

b. Evlilik ilişkisi inançları ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

S3: Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik değerleri ile,

a. Algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçeği arasında bir ilişki var mıdır?

b. Evlilik ilişkisi inançları ölçeği arasında bir ilişkisi var mıdır?

S3 (Alt Sorular):

1) Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin, kök ailesinin aile tipleri (çekirdek, geniş) ile uygulama yapılan ölçekler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- 2) Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin, kök ailesinin gelir düzeyleri ile uygulama yapılan ölçekler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 3) Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin, annelerinin çalışma durumu ile uygulama yapılan ölçekler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

S4: Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin, okudukları bölümlere göre,

- a. Algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- b. Evlilik ilişkisi inançları ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

S5: Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin, kullandıkları medya araçlarının süresi ile,

- a. Algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- b. Evlilik ilişkisi inançları ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2.3.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Selçuk Üniversitesi lisans öğrenimi gören son sınıf öğrencileri olup evreni temsilen seçilen Sağlık Bilimleri Fakültesinden Sosyal Hizmet, Ebelik, Sağlık Yönetimi Bölümleri; Fen Fakültesinden Kimya Bölümü; Edebiyat Fakültesinden Tarih ve Sosyoloji Bölümleri; Mühendislik Fakültesinden Harita Mühendisliği Bölümü; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu çalışma için; 49 kişi (%11,8) Sosyal Hizmet, 36 kişi (%8,7) Ebelik, 40 kişi (%9,6) Sağlık Yönetimi; 34 kişi (%8,2) Kimya; 67 kişi (%16,1) Tarih, 49 kişi (%11,8) Sosyoloji; 65 kişi (%15,7) Harita Mühendisliği; 51 kişi (%12,3) İktisat, 24 kişi (%5,8) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi olmak üzere öğrenim gören toplam 415 kişiyle tabakalı seçkisiz örnekleme ile seçilmiştir.

Uygun örnekleme yöntemiyle ulaşılan toplam 415 öğrenci ($n = 287$ kadın, %69,2; $n = 128$ erkek, %30,8) araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Katılımcıların yaşları 20 ile 33 ($ORT = 22,15$) arasında değişmiştir. Romantik ilişki süreleri, katılımcıların 122 kişinin (%31,0) 0-1 yıl arası, 156 kişinin (%39,7) 2-3 yıl arası, 115 kişinin (%29,3) 4-14 yıl arası olarak belirlenmiştir. Katılımcıların ilişki durumlarının 386 kişinin (%93,0) Sevgili/Flört var ya da vardı, 29 kişinin (%7,0) Sözlü/Nişanlı var ya da vardı olarak tespit edilerek tümü romantik ilişkisi olan ancak evli olmayan son sınıf üniversite öğrencilerini kapsamaktadır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri 11 Mart- 22 Mart 2019 tarihleri arasında, kaynaklar gözden geçirilerek oluşturulan soru formu yoluyla ulaşılmıştır. Soru formu; sosyo-demografik özelliklerinin de bulunduğu romantik ilişki yaşayan ya da daha önce yaşamış olan son sınıf öğrencilerinin, algıladıkları romantik ilişkinin evlilik ilişkisine olan inançlarına etkisini değerlendiren 19 sorudan oluşmaktadır.

2.4.1. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği (ARİKÖ)

Sağkal-Özdemir, 2018; Fletcher, Simpson ve Thomas(2000)'ın yaptığı araştırma olan Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Yapıları Envanteri'nin; *Doyum, Adanmışlık, Yakınlık, Güven, Tutku ve Aşk* boyutlarını en iyi temsil eden 6 sorusu, Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği (ARİKÖ) adıyla Türkçeye uyarlayarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmışlardır.

“Fletcher, Simpson ve Thomas (2000), algılanan romantik ilişki kalitesinin ölçümüne yönelik ileri sürdükleri hipotez modeli test etmek için doyum, adanmışlık, güven, yakınlık, tutku ve aşk boyutlarında üçer maddeden oluşan çok boyutlu Algılanan İlişki Kalitesi Yapıları Envanteri (The Perceived Relationship Quality Components [PRQC] Inventory) geliştirmiş ve bu ölçek maddeleri üzerinden tek boyutluluğu ve çok boyutluluğu değerlendiren doğrulayıcı faktör analizleri gerçekleştirmişlerdir. Araştırma bulguları, altı boyutlu ikinci düzey hipotez modelin doğrulandığını göstermiştir. Fletcher ve diğerleri, her biri üçer maddeli altı alt boyutlu Algılanan İlişki Kalitesi Yapıları Envanteri'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak araştırmalarda kullanım avantajları sağlayacağını vurgulamaktadır” (Sağkal-Özdemir, 2018, 23-24).

“Bunun yanı sıra, araştırmalarda katılımcıların genel bir romantik ilişki kalitesi algısı ölçülmek istendiğinde bu envanterin bütünü kullanmak yerine, envanterdeki alt boyutların her birinden o boyutu en iyi bir biçimde temsil eden maddelerden (1, 4, 7, 10, 13 ve 16) birinin alınarak toplam 6 maddeden oluşan tek boyutlu bir algılanan ilişki kalitesi ölçeğinin kullanılabilmesi önerilmiştir” (Fletcher, v.dğr., 2000).

“Katılımcılar, mevcut partnerleri ve ilişkileriyle ilgili maddeleri 7’li Likert ölçek (1=Hiç; 7=Çok) üzerinde yanıtlamaktadırlar. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçek maddelerine verilen yanıtlar üzerinden elde edilen toplam puanlar 6 ile 42 arasında değişmektedir. ARİKÖ’den elde edilen puanların artması, algılanan genel romantik ilişki kalitesinin arttığını göstermektedir” (Sağkal-Özdemir, 2018, 26).

“Fletcher ve diğerkleri (2000) tarafından önerilen altı maddelik formun tek faktörlü yapısının ARİKÖ'nün 6 maddeli ve tek boyutlu yapısına ilişkin Cronbach alfa katsayısı .86, yapı güvenilirliğı ise .87 olarak hesaplanmıştır” (Sağkal-Özdemir, 2018, 30).

2.4.2.Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğı

“Bu çalışmada, beliren yetişkinlerin evliliğe yönelik işlevsel olmayan bazı inançlarını belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Çalışma sonunda ölçeğın 21 madde ve “Kök Aileye Bağımlılık (8 madde; 1, 4, 8, 12, 14, 17, 19, 21 no'lu maddeler)”, “Ben-Biz Dengesi (5 madde; 2, 5, 9, 13, 18 no'lu maddeler)”, “Duygu Yönetimi (4 madde; 6, 10, 15, 20 no'lu maddeler)” ve “Cinsel Hayat (4 madde; 3, 7, 11, 16 no'lu maddeler)” olarak adlandırılan dört alt boyuttan oluştuğı belirlenmiştir. Ölçek maddelerinin her biri evliliğe ilişkin olumsuz inançları yansıtmaktadır. Bazı madde örnekleri şunlardır: “Ailem, eşim ile aldığımız kararlara müdahale etme hakkına sahiptir (Kök aileye bağımlılık)”, “Eşimin istekleri benim için makul olmasa bile yerine getirmeliyim (Ben biz dengesi)”, “Cinsel ilişkiye girmek istemesem de eşime hayır demem yanlıştır (Cinsel hayat)”, “Eşime karşı hissettiğim olumsuz duygularımı eşimle paylaşırsam onu üzerim. (Duygu yönetimi)”. Ölçeğın alt boyutları bağımsız olarak puanlanmamakta, ölçekten toplam puan elde edilmektedir” (Kızıl-Nazlı, 2018, 206-207).

“Güvenirlik çalışmaları sonuçlarına göre EİİÖ'nün alt boyutları için iç tutarlılık katsayılarının 0.48-0.76 arasında değıştiğı, ölçeğın tümü için hesaplanan iç tutarlılık katsayısının ise 0.82 olduğı görülmektedir. 5'li likert tipindeki bu ölçek üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğe olan inançlarını değıerlendirmek amacıyla; ‘hiç katılmıyorum’ 1 puan, ‘katılmıyorum’ 2 puan ‘kararsızım’ 3 puan, ‘katılıyorum’ 4 puan, ‘tamamen katılıyor’ ise 5 puan olacak şekilde puanlandırılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 21, en yüksek puan 105'tir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksekliğı, bireyin evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlarının fazlalığını göstermektedir” (Kızıl-Nazlı, 2018, 206-207).

2.4.3.Sosyo-Demografik Anket Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu anket formu, öğrencilerin sosyo-demografik bilgilerini öğrenmek amacıyla oluşturularak sorular hazırlanmıştır. Sosyo-demografik anket formunda, öğrencilerin cinsiyet gibi kişisel özelliklerine yönelik ve anne-baba eğitim durumu gibi öğrencilerin aile özelliklerine yönelik soruları kapsamaktadır. Ayrıca öğrencilerin ebeveynlerinin beraberlik durumu, 18 yaşına kadar evde birlikte

yaşadığı bireyler, ebeveynlerin evlenme biçimi, kök ailenin aylık ortalama geliri de sorular arasında yer almaktadır.

2.5. Veri Analizi

Araştırma, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinden Sosyal Hizmet, Ebelik, Sağlık Yönetimi Bölümleri; Fen Fakültesinden Kimya Bölümü; Edebiyat Fakültesinden Tarih ve Sosyoloji Bölümleri; Mühendislik Fakültesinden Harita Mühendisliği Bölümü; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri olmak üzere toplamda 9 bölümde; son sınıf öğrencilerine anket tekniğiyle, uygulanan alan taramasından elde edilen bulgular ise istatistik teknikleri yardımıyla çözümlenmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra SPSS 25.0 bilgisayar programına aktarılmış ve gerekli analizler bu programda yapılmıştır. İstatistikler hesaplamaları için; normal dağılım gösteren tutum puanları t-testi (independent samples t-testi), Oneway Anova testi ile değerlendirilerek tutum puanlarının ortalamaları hesaplanmıştır. Ayrıca, araştırmanın bulgularının değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerler, yüzde, korelasyon analizi, regresyon analizi testi kullanılmıştır. Bu çalışmadaki Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeğinin Cronbach α değeri %0,929; Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Cronbach α değeri %0,803 bulunarak güvenilir olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmada öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve yaşadığı romantik ilişkiler bağımsız değişken, Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ve Evliliğe İlişkisi İnançları puanları ise, bağımlı değişkenleri oluşturmaktadır. İstatistiksel testlerin anlamlılık düzeyi için $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir.

2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Üniversite öğrencilerinde algılanan romantik ilişki kalitesi ile evliliğe olan inançlar arasındaki ilişkilerin ele alındığı bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu sınırlılıklar aşağıda ifade edilmiştir:

Araştırmada incelenen algılanan romantik ilişki kalitesi; Ali Serdar Sağkal ve Yalçın Özdemir'in 2018'de yapmış olduğu "Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nin

(ARİKÖ) Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” kapsamındaki niteliklerle sınırlıdır.

Araştırmada incelenen evliliğe olan inançları; Zeynep Kızıl ve Serap Nazlı'nın 2018'de yapmış olduğu “Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” kapsamındaki niteliklerle sınırlıdır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılı Selçuk Üniversitesi Sosyal Hizmet, Ebelik, Sağlık Yönetimi, Kimya, Tarih, Sosyoloji, Harita Mühendisliği, İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümlerinde öğrenim görmekte olan tabakalı seçkisiz örneklem yoluyla katılan öğrencilerle sınırlıdır. Öğrencilerin zihinsel ve duygusal olarak farklılık göstereceği düşünülerek sayısal, sözel ve eşit ağırlık bölümlere göre seçim yapılması, araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Araştırmadaki öğrencilerin ilişki durumunun, daha önce romantik ilişki yaşamış veya halen devam eden romantik ilişkisinin olması araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, daha önceki ilişkilerinden biriktirdikleri deneyim ve evlilik üzerindeki düşüncelerin yaşla birlikte olgunluk kazanması nedeniyle son sınıf öğrencilerin seçilmesi araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Araştırmada elde edilen veriler, araştırmanın yapıldığı 11 Mart- 22 Mart 2019 tarihlerinde öğrencilerin anket sorularına verdiği yanıtlarla sınırlı kalmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Selçuk Üniversitesi 2018-2019 eğitim öğretim yılında, evreni temsilen 11 Mart- 22 Mart 2019 tarihleri arasında 5 fakültenin olduğu toplam 415 son sınıf öğrencisine tabakalı seçkisiz örnekleme ile yapılan araştırma sonuçları aşağıdaki gibidir.

3.1. Öğrencilerin Genel Özellikleri

Öğrencilerin algıladıkları romantik ilişki kalitesinin evliliğe olan inançlarını etkileyen faktörler aşağıda belirtilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, bölüm, ailevi özellikleri, ilişki durumları ve sosyal medya kullanım sürelerine dair frekans bilgileri aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyet, Yaş, Eğitim Özellikleri

	n	%
Cinsiyet	287	69,2
Kadın	128	30,8
Erkek		
Yaş	22,1±1,6	
Ortalama ve altı	270	270
Ortalama üzeri	145	145
Fakülte		
Sağlık Bilimleri	125	30,1
Fen	34	8,2
Edebiyat	116	28,0
Mühendislik	65	15,7
İİBF	75	18,1

Çalışmaya katılan öğrencilerin %69'2 sini kadınlar oluşturmakla birlikte, yaş ortalaması 22,1±1,6 yıl olup %65,1'i ortalama altı yaş grubunda yer almakta ve %30,1'i Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim görmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Aile Özellikleri

	n	%
Aile Tipi		
Çekirdek	347	83,6
Geniş	68	16,4
Anne-Baba Birliktelik Durumu (n=414)		
Birlikte	369	89,1
Boşanmışlar	25	6,0

	Biri ya da her ikisi hayatta değil	20	4,9
Öğrencinin 18 Yaşına Kadar Yaşadığı Yer			
	Anne ve baba ile birlikte	383	92,3
	Sadece anne ile birlikte	18	4,3
	Sadece baba ile birlikte	4	1
	Akrabalarla birlikte	10	2,4
Anne-Baba Eğitim Durumları			
	Okur-yazar değil	25	6,1
	Sadece okur-yazar	21	5,1
Anne (n=413)	İlkokul	160	38,7
	Ortaokul	113	27,4
	Lise	68	16,5
	Lisans	26	6,3
	Okur-yazar değil	2	0,5
Baba (n=413)	Sadece okur-yazar	8	1,9
	İlkokul	118	28,6
	Ortaokul	102	24,7
	Lise	114	27,6
	Lisans	69	16,7
Ailenin Gelir Durumu (n=384)			
	Ortalama	3821,73	2013,78
	900-2019 TL	78	20,3
	2020-4000 TL	197	41,3
	4001-6000 TL	74	19,3
	6001 TL ve üzeri	35	9,1
Annenin Çalışma Durumu (n=412)			
	Çalışmıyor	314	76,2
	Çalışıyor/Emekli	98	23,8
Öğrencinin Gelir Getirici Bir işte Çalışma Durumu (n=408)			
	Evet	40	9,8
	Hayır	368	90,2

Öğrencilerin %83,6'sının çekirdek aile tipine sahip olduğu, %92,3'ünün anne ve baba ile birlikte yaşadığı ve %89,1'inin anne ve babası birlikte yaşadığı, %38,7'sinin annesinin ilkokul mezunu, %28,6'sının babasının ilkokul mezunu, %76,2'sinin annesinin çalışmadığı, %41,3'ünün ailesinin aylık gelirinin 2020-4000 TL arasında

olduğu ve öğrencilerin %90,2'sinin herhangi bir gelir getirici işte çalışmadığı bulunmuştur.

3.2. Öğrencilerin Romantik İlişki Durumları

Yapılan bu çalışmada öğrencilerin geçmişten günümüze kadar yaşadıkları romantik ilişki durumlarının, algıladıkları romantik ilişki kalitesi ve evliliğe olan inançlarını etkileyip etkilemediğini tespit etmek amacıyla öğrencilerin ilişki durumlarının frekansı alınmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin Romantik İlişki Durumları

		n	%
İlişki Durumu	Flört/Sevgili var ya da vardı	386	93
	Sözlü/Nişanlı var ya vardı	29	7
Romantik İlişki Süresi	0-1 yıl arası	122	31,0
	2-3 yıl arası	156	39,7
	4-14 yıl arası	115	29,3
Toplam Birliktelik Yılı (n=393)	Ortalama	2,88	2,03
	Ortalama ve altı	203	51,7
	Ortalama ve üzeri	190	48,3
İlk Romantik İlişki Yaşı (n=404)	Ortalama	17,30	2,43
	Ortalama ve altı	199	49,3
	Ortalama ve üzeri	205	50,7
Tanışma Şekli (n=410)	İnternet/Sosyal medya	76	18,5
	Arkadaş ortamı	227	55,4
	Aile ortamı	19	4,6
	Kendi imkânı	88	21,5
İlişki Bitme Durumu (n=407)	İlişkisi devam eden	120	29,5
	Terk edilen	211	51,8
	Kendisi bitiren	76	18,7
Aile Önem	Çok önemli	394	94,9

Durumu	Biraz önemli	17	4,1
	Pek önemli değil	3	0,7
	Hiç önemi yok	1	0,2

Öğrencilerin %93'ünün flört/sevgilisi var ya da daha önce var olduğu, %39'sinin romantik ilişki süresinin 2-3 yıl arasında olduğu ve %55,4'ünün ilişkilerine arkadaş ortamında başladığı, ortalama birliktelik yılının $2,88 \pm 2,03$ yıl olup %51,7'sinin ortalama altı sürede birliktelik yaşadığı, ilk romantik ilişki yaşı ortalamasının $17,30 \pm 2,43$ yıl olup %50,7'sinin ortalama üzeri yaşta romantik ilişkiye başladığı ve %51,8'inin terk edilerek ilişkisinin son bulduğu, %94,9'unun aile kavramını çok önemli bulmakta olduğu bulunmuştur.

3.3. Öğrencilerin Medya Kullanım Eğilimleri

Yapılan bu çalışmada öğrencilerin sosyal medya kullanım sürelerinin (saat), algıladıkları romantik ilişki kalitesi ve evliliğe olan inançlarını etkileyip etkilemediğini tespit etmek amacıyla öğrencilerin ilişki durumlarının frekansı alınmıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin Medya Kullanım Süreleri

		n	%
Televizyon İzleme Süresi (n=403)	Ortalama	0,71	1,19
	Hiç kullanmayan	235	58,3
	Ortalamanın altında kullanan	99	24,6
	Ortalamanın üstünde kullanan	69	17,1
İnternet Kullanım Süresi (n=396)	Ortalama	3,44	3,04
	Hiç kullanmayan	45	11,4
	Ortalamanın altında kullanan	192	48,5
	Ortalamanın üstünde kullanan	159	40,2
Akıllı Telefon	Ortalama	4,70	3,14

Kullanım Süresi			
	Hiç kullanmayan	9	2,3
	Ortalamanın altında kullanan	199	51,3
	Ortalamanın üstünde kullanan	180	46,4

Televizyon izleme süresi ortalama $0,71\pm 1,19$ saat olup, %58,3'ü ise hiç TV izlemediklerini belirtmişlerdir. İnternet kullanım süresi $3,44\pm 3,04$ saat olup %48,5'i ortalama ve altı süresince internet kullandığını; akıllı telefon kullanım süresi $4,70\pm 3,14$ saat olup %51,3'ü ortalama ve altı sürede akıllı telefon kullandıklarını belirtmişlerdir.

3.4. Öğrencilerin Algılanan Romantik İlişki Kalitesi

Sağkal-Özdemir, 2018; Fletcher, Simpson ve Thomas (2000)'ın yaptığı araştırma olan Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Yapıları Envanteri'nin; *Doyum, Adanmışlık, Yakınlık, Güven, Tutku* ve *Aşk* boyutlarını en iyi temsil eden 6 sorusu (1, 4, 7, 10, 13 ve 16) seçilerek, Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği (ARİKÖ) adıyla Türkçeye uyarlanarak oluşturulmuştur. Sağkal ve Özdemir (2018) ARİKÖ'nün maddelerine ilişkin Cronbach alfa katsayısı .86, yapı güvenirliği ise .87 olarak belirtmişlerdir. Katılımcılar, mevcut partnerleri ve ilişkileriyle ilgili maddeleri 7'li Likert ölçek (1=*Hiç*; 7=*Çok*) üzerinde yanıtlamaktadırlar. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçek maddelerine verilen yanıtlar üzerinden elde edilen toplam puanlar 6 ile 42 arasında değişmektedir. ARİKÖ'den elde edilen puanların artması, algılanan genel romantik ilişki kalitesinin arttığını göstermektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeğinin Değerleri

Ölçek İsmi	Ort±ss	Min	Max	Güvenirlik Katsayısı
Algılanan Romantik İlişki Kalitesi	31,29±9,99	6	42	0,928

Yapılan araştırma sonuçlarına göre, çalışmaya katılan öğrencilerin Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği'nden aldıkları puan ortalaması $31,29\pm 9,99$ olarak bulunmuş, minimum 6 maksimum 42 puan aldıkları bulunmuştur. Yapılan çalışmada öğrencilerin aldıkları puan ortalamasının maksimum puana yakın olduğu görülmektedir. Buna göre

öğrencilerin algıladıkları romantik ilişki kalitesinin yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca bu ölçek için güvenilirlik katsayısı 0,928 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 7. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçek Ortalamaları

İfadeler	Ortalama	SS
1.İlişkinizden ne kadar doyum alıyorsunuz?	4,88	1,97
2.İlişkinize kendinizi ne kadar adadınız?	5,22	1,89
3.İlişkinizde birbirinize karşı ne kadar yakınlık hissediyorsunuz?	5,42	1,83
4.İlişkinizde partnerinize ne kadar güveniyorsunuz?	5,09	2,17
5.İlişkiniz ne kadar tutkulu?	4,91	1,99
6.İlişkinizde partnerinizi ne kadar seviyorsunuz?	5,78	1,79

Yapılan bu çalışmada öğrencilerin algıladıkları romantik ilişki kalitesinin tespiti için, öğrencilerin cevapladıkları algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçek sorularının ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır.

Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeğinde ortalama puanlar arasında en yüksek puan $\bar{x}=5,78\pm 1,78$ ile “İlişkinizde partnerinizi ne kadar seviyorsunuz?” sorusunda; en düşük puan ise $\bar{x}=4,88\pm 1,97$ ile “İlişkinizden ne kadar doyum alıyorsunuz?” sorusunda bulunmuştur.

3.5. Öğrencilerin Evlilik İlişkisi İnançları

Kızıl ve Nazlı (2018), yetişkinlerin evliliğe yönelik işlevsel olmayan bazı inançlarını belirlemeye yönelik ‘Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği’ adında bir ölçme aracı geliştirmişlerdir. 21 maddeden oluşturulan bu sorular ‘kök aileye bağlılık’, ‘ben-biz dengesi’, ‘duygu yönetimi’, ‘cinsel hayat’ alt boyutlara ayrılmakla beraber, soruların nasıl alt boyutlara ayrıldığı belirtilmemiştir. Kızıl ve Nazlı’nın yapmış olduğu değerlendirme sonucunda ölçeğin alt boyutları için iç tutarlılık katsayılarının 0.48-0.76 arasında değiştiği, ölçeğin tümü için hesaplanan iç tutarlılık katsayısının ise 0.82 olarak belirtmişlerdir. 5’li likert tipindeki bu ölçek ‘hiç katılmıyorum’ 1 puan, ‘katılmıyorum’ 2 puan ‘kararsızım’ 3 puan, ‘katılıyorum’ 4 puan, ‘tamamen katılıyorum’ ise 5 puan alacak

şekilde puanlandırılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 21, en yüksek puan 105'tir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksekliği, bireyin evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlarının fazlalığını göstermektedir.

Tablo 8. Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Değerleri

Ölçek İsmi	Ort±ss	Min	Max	Güvenirlilik Katsayısı
Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği	50,63±10,5	21	80	0,810
Kök Aileye Bağlılık Alt Boyutu	17,82±5,34	8	34	0,782
Ben-Biz Dengesi Alt Boyutu	10,40±3,44	5	23	0,678
Duygu Yönetimi Alt Boyutu	13,01±2,83	4	20	0,399
Cinsel Hayat Alt Boyutu	9,41±3,09	4	20	0,608

Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği toplam puan ortalamasından 50,63±10,50; Kök Aileye Bağlılık alt boyutundan 17,82±5,34; Ben-Biz Dengesi alt boyutundan 10,40±3,44; Duygu Yönetimi alt boyutundan 13,01±2,83 ve Cinsel Hayat alt boyutundan 9,41±3,09 puan aldıkları ve toplam ölçek puanından minimum 21 maksimum 80 puan aldıkları saptanmıştır. Yapılan çalışmada öğrencilerin aldıkları puan ortalamasının ölçekte belirtilen maksimum puandan (105 puan) bariz bir farkla düşük olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerde, evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançların az olduğu söylenebilir. Ayrıca bu ölçek için güvenirlilik katsayısı 0,399-0,810 olarak hesaplanmıştır.

Yapılan bu çalışmada öğrencilerin evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlarının tespiti için, öğrencilerin cevapladıkları evlilik ilişkisi inançları ölçek sorularının ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır.

Tablo 9. Öğrencilerin Evlilik İlişkisi İnançları Ortalamaları

İfadeler	Ortalama	SS
1.Ailem, eşim ile aldığımız kararlara müdahale etme hakkına sahiptir.	2,41	1,15
2.Eşimin beni sevmesi ve değer vermesi için her dediğini yapmalıyım.	1,85	0,96
3.Evlenmeden önce cinsellik hakkında konuşmak utanç vericidir.	2,67	1,30
4.Eşimin ailesinden çok benim ailemle görüşmemiz gerekir.	1,99	0,96
5.Eşimin istekleri benim için makul olmasa bile yerine getirmeliyim.	2,07	1,00
6.Eşim, duygularımı ben söylemesem de anlamalıdır.	3,88	1,08
7.Eşıme cinsellikle ilgili beklentilerimi (zamanı, yeri, sıklığı, süresi, tekniği ve ilişki sırasındaki davranışlar vb.) söylemem ayıp olur.	2,10	1,13
8. Eşimi seçerken kendimden çok ailemin düşünceleri önemlidir.	2,16	1,02
9. Cinsel ilişkiye girmek istemesem de eşime hayır demem yanlıştır.	2,08	1,14
10. Eşlerin birbirini kıskanması sevgilerinin bir göstergesidir.	3,27	1,13
11. Mutlu bir evlilik için cinsel doyum şart değildir.	2,49	1,12
12. Evlendiğim zaman, aileme çok yakın bir yerde oturmalıyız.	2,24	1,02
13. Eşimle tartışmaktan korkarım, çünkü onu kaybedebilirim.	2,12	1,01
14. Boş zamanlarımız ve tatillerimizde benim ailemle birlikte vakit geçirmeliyiz.	2,15	0,97
15. Eşim, her zaman beni sevdiğini söylemelidir.	3,29	1,23
16. Eşler, cinsel anlamda uyumlu olmasalar da olur.	2,15	0,99
17. Evlendiğim zaman, evimizin ekonomik yönetimi konusunda ailemin fikirleri önemlidir.	2,37	1,18
18. Eşıme karşı hissettiğim olumsuz duygularımı eşimle paylaşırsam onu üzerim.	2,28	1,09
19. Gelecekte doğacak çocuklarımızla ilgili kararlarda ailemin isteklerini yerine getirmeliyiz.	2,07	1,02
20. Öfkeli olduğum anlarda eşime sesimi yükseltmek en doğal hakkımdır.	2,57	1,28
21. Ailem, evliliğimle ilgili her şeyi bilmelidir.	2,41	1,15

Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinde ortalama puanlar arasında en yüksek puan $\bar{x}=3,88 \pm 1,08$ ile “Eşim, duygularımı ben söylemesem de anlamalıdır.” ifadesinde; en düşük puan ise $\bar{x}=1,85 \pm 0,96$ ile “Eşimin beni sevmesi ve değer vermesi için her dediğini yapmalıyım.” ifadesinde bulunmuştur.

3.6. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ile Evliliğe İlişkisi İnançları Korelasyonu

Yapılan araştırma sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin algıladıkları romantik ilişki kalitesi ile evliliğe olan inançları arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek için değerlendirme yapılmıştır. Buna göre öğrencilerin algılanan romantik ilişki kalitesi

ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği ve alt boyutlarının puanlarını karşılaştırıp arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığını bulmak için korelasyon analizi yapılmıştır.

Tablo 10. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evliliğe İlişkisi İnançları Ölçeğinin Korelasyon Analizi

	EİİÖ	Kök Aileye Bağlılık	Ben Biz Dengesi	Duygu Yönetimi	Cinsel Hayat
ARİKÖ	-0,022 0,654	-0,086 0,080	0,091 0,065	0,020 0,689	-0,045 0,359
EİİÖ		0,848 <0,001	0,723 <0,001	0,554 <0,001	0,619 <0,001
Kök Aileye Bağlılık			0,489 <0,001	0,295 <0,001	0,338 <0,001
Ben Biz Dengesi				0,224 <0,001	0,294 <0,001
Duygu Yönetimi					0,209 <0,001

Tablo 10’da ölçekler arası ilişkiler incelenmiştir. ARİKÖ ile EİİÖ toplam ve alt boyut puanları arasında herhangi bir anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). EİİÖ toplam puanı ile Kök Aileye Bağlılık ve Ben Biz Dengesi alt boyutları puanları arasında pozitif yönde kuvvetli düzeyde, Duygu Yönetimi ve Cinsel Hayat alt boyut puanları arasında yine pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0,05$).

3.7. Demografik Özelliklere Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ile Evlilik İlişkisi İnançları Karşılaştırması

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, okunan bölüm, ailevi özellikleri, ilişki durumları ve sosyal medya kullanım sürelerine dair farklılığın kaynağını belirlemek üzere Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği ve alt boyutları arasında ANOVA- Tukey HSD ve Dunnett T3 testi uygulanmıştır. Yapılan araştırma sonuçları aşağıdaki gibidir:

Tablo 11. Cinsiyet, Yaş, Eğitime Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Karşılaştırması

Özellikler	ARİKÖ	EİİÖ	Kök Aileye Bağlılık	Ben Biz Dengesi	Duygu Yönetimi	Cinsel Hayat
Cinsiyet						
Kadın	31,62±9,80	49,90±10,21	17,23±5,14	9,74±3,17	13,38±2,68	9,56±2,98
Erkek	30,57±10,43	52,28±11,00	19,14±5,58	11,89±3,56	12,17±2,98	9,08±3,30
<i>Test değeri</i>	0,988	-2,146	-3,409	-6,152	-4,080	1462
<i>p değeri</i>	0,324	0,032	0,001	<0,001	<0,001	0,145
Yaş						
Ortalama ve altı	30,67±10,51	50,72±10,58	17,74±5,38	10,30±3,37	13,06±2,83	9,61±3,20
Ortalama üzeri	32,46±8,89	50,47±10,41	17,95±5,31	10,58±3,57	12,90±2,84	9,04±2,85
<i>Test değeri</i>	-1,824	0,230	-0,376	-0,778	0,571	1,784
<i>p değeri</i>	0,069	0,818	0,707	0,437	0,568	0,075
Öğrenim Görülen Fakülte						
Sağlık Bilimleri ¹	31,71±9,80	48,73±9,96	16,95±5,22	9,54±3,04	13,22±2,73	9,02±2,84
Fen ²	26,85±12,71	54,00±10,11	18,76±4,78	11,44±4,21	13,12±2,90	10,68±2,65
Edebiyat ³	30,66±11,00	51,23±9,70	18,07±5,26	11,23±3,30	13,33±2,67	9,60±3,09
Mühendislik ⁴	31,94±8,61	51,18±12,26	18,40±5,94	11,12±3,75	12,57±2,93	9,09±3,40
İİBF ⁵	33,05±7,78	50,87±10,84	17,93±5,34	11,00±3,33	12,47±3,06	9,47±3,28
<i>Test değeri</i>	2,535	2,070	1,355	4,235	1,652	2,255
<i>p değeri</i>	0,040	0,084	0,249	0,002	0,160	0,063
	2<5*			1<2,4,5		

*Tukey HSD **Dunnett T3

Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyetler arasında evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık, ben-biz dengesi ve duygu yönetimi alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu; algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ve evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda ise anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Araştırma kapsamında, erkeklerin evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık, ben-biz dengesi alt boyut puan ortalamaları kadınlara göre fazla olduğu görülürken; kadınların evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin duygu yönetimi alt boyut puan ortalaması erkeklere göre fazla olduğu görülmektedir. Buna göre evlilik ilişkisi inançları ölçeğinden erkeklerin kadınlardan daha fazla puan alması, erkeklerin evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlarının kadınlardan fazla olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde Gizir (2013) tarafından yapılan çalışmada da, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik fonksiyonel olmayan inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki içinde olma durumlarına göre, erkeklerin kızlara oranla daha çok fonksiyonel olmayan inançlara sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında yaş faktörünün algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteler arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ve evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin ben-biz dengesi alt boyut puan ortalamalarında anlamlı farklılık olduğu; evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık ve duygu yönetimi alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. İİBF öğrencilerinin algılanan romantik ilişki kalitesi ölçek puan ortalamasının Fen fakültesindeki öğrencilerden daha fazla olduğu dolayısıyla İİBF öğrencilerinin diğer fakültelerdeki öğrencilere göre (özellikle Fen fakültesi öğrencileri) algıladıkları romantik ilişki kalitesinin daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteler arasında, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin ben-biz dengesi alt boyut puan ortalamalarında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin, diğer fakültelerde öğrenim görmekte olan öğrencilere göre evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin ben-biz dengesi alt boyut puan ortalamasının düşük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Sağlık Bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilere göre evliliğe yönelik daha az evliliğe yönelik işlevsel inançlara sahip olduğu kanısına varılabilir.

Tablo 12. Aile Özelliklerine Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Karşılaştırması

Özellikler	ARİKÖ	EİİÖ	Kök Aileye Bağlılık	Ben Biz Dengesi	Duygu Yönetimi	Cinsel Hayat
Aile Tipi						
Çekirdek	31,02±10,1	50,85±10,4	17,90±5,33	10,42±3,46	13,06±2,84	9,46±3,08
Geniş	32,58±9,80	50,70±10,8	17,94±5,70	10,50±3,47	12,80±2,76	9,46±3,22
Parçalanmış	33,06±6,14	46,17±10,3	15,78±4,61	9,72±3,04	12,44±2,91	8,22±2,84
<i>Test değeri</i>	0,822	1,709	1,370	0,376	0,557	1,392
<i>p değeri</i>	0,440	0,182	0,255	0,687	0,573	0,250
Öğrencinin Barınma Durumu						
Anne ve baba ile birlikte ¹	31,21±10,0	50,89±10,3	17,90±5,27	10,42±3,45	13,05±2,76	9,51±3,09
Sadece anne ya da sadece baba ile birlikte ²	32,45±10,7	44,91±12,1	15,68±6,36	9,45±3,07	11,73±3,40	8,05±2,77
Akrabalarla birlikte ³	32,00±7,62	53,30±9,40	19,20±5,35	11,80±3,61	14,10±3,48	8,40±3,10
<i>Test değeri</i>	0,185	3,798	2,148	1,669	3,070	2,925
<i>p değeri</i>	0,831	0,023	0,118	0,190	0,047	0,055
		1>2*			2<1,3*	
Anne-Baba Birlikteliği (n=414)						
Birlikte	31,25±10,1	50,85±10,3	17,87±5,29	10,41±3,45	13,05±2,75	9,51±3,13
Boşanmışlar	32,32±8,78	46,36±12,7	16,24±6,02	10,20±3,57	12,04±3,56	7,88±2,70
Biri ya da her ikisi hayatta değil	30,45±9,90	51,35±9,46	18,70±5,67	10,30±3,20	13,10±3,19	9,25±2,36
<i>Test değeri</i>	0,204	2,206	1,376	0,052	1,526	3,339
<i>p değeri</i>	0,815	0,111	0,254	0,949	0,219	0,036
						1>3*

Anne Öğrenim Durumu (n=413)						
İlkokul mezunu ya da daha az eğitim seviyesi ¹	30,93±10,4	51,02±9,72	18,03±5,14	10,40±3,46	12,95±2,65	9,65±2,89
Ortaokul mezunu ²	31,57±9,89	51,56±11,2	18,04±5,70	10,41±3,33	13,42±2,95	9,69±3,40
Lise veya üzeri eğitim seviyesi ³	31,84±9,14	48,67±11,2	17,03±5,39	10,43±3,54	12,69±3,05	8,52±3,03
<i>Test değeri</i>	0,318	2,227	1,273	0,002	1,815	5,054
<i>p değeri</i>	0,727	0,109	0,281	0,998	0,164	0,007
						3<1,2*
Baba Öğrenim Durumu (n=413)						
İlkokul mezunu ya da daha az eğitim seviyesi ¹	31,08±10,4	51,89±9,30	18,53±5,18	10,46±3,45	13,04±2,49	9,86±3,00
Ortaokul mezunu ²	30,85±9,23	52,08±11,1	18,60±5,77	10,63±3,44	13,21±2,84	9,65±3,09
Lise veya üzeri eğitim seviyesi ³	31,73±10,1	48,95±10,7	16,86±5,12	10,25±3,44	12,90±3,07	8,95±3,12
<i>Test değeri</i>	0,298	4,281	5,257	0,426	0,397	3,707
<i>p değeri</i>	0,742	0,014	0,006	0,654	0,673	0,025
		3<1,2*	3<1,2*			1>3*
Anne Çalışma Durumu (n=412)						
Çalışmıyor	31,02±10,0	50,99±10,3	17,93±5,29	10,38±3,34	13,11±2,85	9,57±3,05
Çalışıyor/Emekli	31,97±10,0	49,61±11,0	17,54±5,55	10,53±3,75	12,67±2,78	8,87±3,20
<i>Test değeri</i>	-0,823	1,134	0,634	-0,373	1,337	1,960
<i>p değeri</i>	0,411	0,257	0,527	0,710	0,182	0,051
Ailenin Gelir Durumu (n=384)						
900-2019 TL ¹	30,94±9,46	50,77±10,2	17,67±5,11	10,37±3,27	12,74±2,96	10,01±3,0
2020-4000 TL ²	30,50±10,3	50,79±10,5	17,87±5,53	10,27±3,31	13,12±2,75	9,53±3,20
4001-6000 TL ³	34,65±7,90	49,59±10,3	17,28±5,07	10,68±3,73	12,86±2,81	8,77±2,73
6001 TL ve üzeri ⁴	31,49±10,0	50,94±11,9	18,09±5,37	10,86±4,37	13,23±3,13	8,77±3,01
<i>Test değeri</i>	3,366	0,261	0,271	0,449	0,454	2,682
<i>p değeri</i>	0,019	0,853	0,847	0,718	0,715	0,047
	3>2**					1,2>3,4*

Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu

Evet	29,73±10,0	50,50±9,63	17,85±5,10	10,85±3,44	13,05±3,05	8,75±2,80
Hayır	31,58±9,93	50,72±10,64	17,88±5,39	10,48±3,46	12,99±2,80	9,47±3,17
<i>Test değeri</i>	-1,118	-0,125	-0,034	0,821	0,130	-1,406
<i>p değeri</i>	0,264	0,900	0,973	0,412	0,897	0,160

Aile Kavramının Önemi

Daha az önemli gören	28,33±10,31	44,24±11,	13,43±4,41	19,10±3,46	12,67±3,72	7,95±3,43
Çok önemli gören	31,45±9,97	50,97±10,	18,05±5,30	10,41±3,44	13,02±2,78	9,49±3,06
<i>Test değeri</i>	-1,395	-2,887	-3,924	-0,286	-0,432	-2,229
<i>p değeri</i>	0,164	0,004	<0,001	0,775	0,670	0,026

*Tukey HSD **Dunnett T3

Araştırma sonuçlarına göre, aile tipleri arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin barınma durumları arasında evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin duygu yönetimi alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu; algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık, ben-biz dengesi, cinsel hayat alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Araştırma kapsamında, öğrencinin barınma durumlarından anne-baba ile birlikte yaşayan öğrencilerin sadece anne veya sadece baba ile birlikte yaşayan öğrencilere göre evlilik ilişkisi inançları ölçeği puan ortalamasının daha fazla olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla anne-baba ile birlikte yaşayan öğrenciler, sadece anne veya sadece baba ile birlikte yaşayan öğrencilere göre evliliğe yönelik daha fazla işlevsel olmayan inançlara sahip olduğu sonucu çıkarılabilir. Ayrıca evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin duygu yönetimi alt boyutunda da anne-baba ile birlikte ve akrabalarla birlikte yaşayan öğrencilerin, sadece anne veya sadece baba ile birlikte yaşayan öğrencilere göre puan ortalamalarının yüksek olduğu bulunmuştur. Bu da gösteriyor ki evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin duygu yönetimi alt boyutunda anne-baba ile birlikte ve akrabalarla birlikte yaşayan öğrenciler, sadece anne veya sadece baba ile birlikte yaşayan öğrencilere göre daha fazla evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlara sahip olduğu sonucu çıkarılabilir.

Öğrencilerin anne-baba birliktelik durumları arasında evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu; algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık, ben-biz dengesi ve duygu yönetimi alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Anne-babası birlikte olan öğrencilerin, anne-babanın biri ya da ikisi hayatta olmayan öğrencilere göre evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda anne-babası birlikte olan öğrencilerin, anne-babanın biri ya da ikisi hayatta olmayan öğrencilere göre daha fazla evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlara sahip olduğu sonucu çıkarılabilir.

Öğrencilerin anne eğitim durumları arasında evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu; algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık, ben-biz dengesi ve duygu yönetimi alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Anne eğitim durumları ilkokul mezunu ya da daha az eğitim seviyesi olan ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin, lise veya üzeri eğitim seviyesi olan öğrencilere göre evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda anne eğitim durumu ilkokul mezunu ya da daha az eğitim seviyesi olan ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin, lise veya üzeri eğitim seviyesi olan öğrencilere göre daha fazla evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlara sahip olduğu sonucu çıkarılabilir.

Öğrencilerin baba eğitim durumları arasında evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık ve cinsel hayat alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu; algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin ben-biz dengesi ve duygu yönetimi alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Baba eğitim durumları ilkokul mezunu ya da daha az eğitim seviyesi olan ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin, lise veya üzeri eğitim seviyesi olan öğrencilere göre evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aile ve cinsel hayat alt boyutlarında puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık ve cinsel hayat alt boyutunda baba eğitim durumu ilkokul mezunu ya da daha az eğitim seviyesi olan ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin, lise veya üzeri eğitim seviyesi olan öğrencilere göre daha fazla evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlara sahip olduğu sonucu çıkarılabilir.

Araştırma sonuçlarına göre, anne çalışma durumu arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin aile gelir durumları arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu; evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık,

ben-biz dengesi, duygu yönetimi alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Aile geliri 4001-6000 TL olan öğrencilerin, 2020-4000 TL olan öğrencilere göre algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla aile gelir durumu 4001-6000 TL olan öğrencilerin, algıladıkları romantik ilişki kalitesinin aile gelir durumu 2020-4000 TL olan öğrencilere göre daha fazla olduğu sonucu çıkarılabilir. Ayrıca evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda, aile gelir durumu 4001-6000 TL ve 6001 TL ve üzeri olan öğrencilerin puan ortalaması 900-2019 TL ve 2020-4000 TL olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda, aile gelir durumu 4001-6000 TL ve 6001 TL ve üzeri olan öğrencilerin, 900-2019 TL ve 2020-4000 TL olan öğrencilere göre daha fazla evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlara sahip olduğu sonucu çıkarılabilir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin gelir getirici bir işte çalışma durumları arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Aile kavramının önemi durumlarından daha az önemli gören öğrencilerle çok önemli gören öğrenciler arasında evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık ve cinsel hayat alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu; algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin ben-biz dengesi ve duygu yönetimi alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Buna göre, ailesini çok önemli gören öğrenciler ailesini daha az önemli gören öğrencilere göre evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık ve cinsel hayat alt boyutlarında puan ortalaması daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla ailesini çok önemli gören öğrencilerin, ailesini daha az önemli gören öğrencilere göre daha fazla evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlara sahip olduğu sonucu çıkarılabilir.

3.8. Romantik İlişki Durumlarına Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ile Evlilik İlişkisi İnançları Karşılaştırması

Bu çalışmada öğrencilerin geçmişten günümüze kadar yaşadıkları romantik ilişki durumlarının, algıladıkları romantik ilişki kalitesi ve evliliğe olan inançlarını etkileyip

etkilemediğini tespit etmek için değerlendirme yapılmıştır. Buna göre öğrencilerin romantik ilişki durumları, algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği ve alt boyutlarının puanlarıyla karşılaştırarak anket verilerine ANOVA-Tukey HSD ve Dunnett T3 testi yapılmıştır.

Tablo 13. Öğrencilerin Romantik İlişki Durumuna Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Karşılaştırması

Özellikler	ARİKÖ	EİİÖ	Kök Aileye Bağlılık	Ben Biz Dengesi	Duygu Yönetimi	Cinsel Hayat
İlişki Durumu						
Flört/Sevgili var ya da vardı	30,71±9,99	50,64±10,	17,84±5,	10,39±3,46	12,99±2,8	9,42±3,0
Sözlü/Nişanlı var ya da vardı	39,07±6,27	50,48±9,7	17,48±6,	10,59±3,18	13,17±2,9	9,24±3,1
<i>Test değeri</i>	-6,580	0,079	0,348	-0,302	-0,330	0,304
<i>p değeri</i>	<0,001	0,937	0,728	0,763	0,741	0,761
Tanışma Şekli (n=410)						
İnternet/Sosyal medya	30,00±10,	51,45±10,4	17,89±5,3	10,89±3,1	12,76±2,79	9,89±3,1
Arkadaş ortamı	32,03±9,3	50,13±10,6	17,60±5,4	10,11±3,4	13,07±2,80	9,35±3,1
Aile ortamı	32,74±11,	54,05±12,4	18,74±6,2	11,84±4,5	14,37±3,13	9,11±2,4
Kendi imkânı	30,53±10,	50,20±9,81	17,85±4,9	10,41±3,3	12,72±2,90	9,23±3,1
<i>Test değeri</i>	1,139	1,033	0,301	2,200	1,999	0,810
<i>p değeri</i>	0,333	0,378	0,825	0,088	0,114	0,489
Toplam Birliktelik Yılı (n=393)						
Ortalama ve altı	28,68±10,	50,65±10,8	17,94±5,5	10,37±3,3	12,74±2,87	9,59±3,0
Ortalama üzeri	35,02±7,2	50,01±10,2	17,39±5,1	10,31±3,5	13,20±2,83	9,11±3,0
<i>Test değeri</i>	-7,046	0,599	1,012	0,197	-1,585	1,545
<i>p değeri</i>	<0,001	0,549	0,312	0,844	0,114	0,123
İlk Romantik İlişki Yaşı (n=404)						
Ortalama ve altı	31,70±9,3	50,64±10,8	17,75±5,2	10,42±3,6	13,17±2,88	9,28±3,1

Ortalama üzeri	31,20±10,	50,47±10,3	17,75±5,4	10,38±3,2	12,91±2,80	9,44±3,0
<i>Test değeri</i>	0,501	0,157	0,043	0,135	0,914	-0,529
<i>p değeri</i>	0,617	0,875	0,966	0,892	0,361	0,597
İlişki Bitme Durumu (n=407)						
İlişkisi devam eden ¹	35,19±8,8	51,91±10,7	17,92±5,5	10,72±3,7	13,26±2,62	10,02±2,
Terkedilen ²	29,13±10,	50,65±10,2	18,14±5,2	10,27±3,3	12,96±2,85	9,29±3,0
Kendisi bitiren ³	30,46±9,8	48,29±10,7	16,70±5,3	10,12±3,2	12,66±3,13	8,82±3,1
<i>Test değeri</i>	15,205	2,784	2,066	0,891	1,069	3,947
<i>p değeri</i>	<0,001	0,063	0,128	0,411	0,344	0,020
	2<1,3**					1>2*

*Tukey HSD **Dunnett T3

Öğrencilerin ilişki durumları arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile anlamlı farklılık olduğu; evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık, ben-biz dengesi, duygu yönetimi, cinsel hayat alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Buna göre ‘sözlü/nişanlı var ya da vardı’ ilişki durumunda olan öğrencilerin ‘flört/sevgili var ya da vardı’ ilişki durumunda olan öğrencilere göre algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçek puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla ilişkide ciddiyet arttıkça bireylerin algıladıkları romantik ilişki kalitesinin de arttığı söylenebilir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin ilişkilerindeki bireylerle tanışma durumları arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Gizir’in yaptığı araştırmada, ‘daha önce ilişkisi olan ama şimdi bir ilişkisi olmayan’ öğrencilerin romantik ilişki inançlarının, ‘şimdi romantik bir ilişkisi olan’ gruptan daha az seviyede bulunması, bu kişilerin ilişkilerinin devam etmemesine bağlı olarak geçmişteki deneyimlerden yaşadıkları anlaşmazlıklarla ilgili sonuçlar üretebilirler. Baştaki grup, diğer gruplara oranla romantik ilişkilere daha gerçekçi yaklaşabildikleri tespit edilmiştir. Ayrıca biten ilişkilere yönelik daha uyumlu davranışlar gösterdikleri saptanmıştır. Veriler, ‘bugüne kadar hiç romantik bir ilişkisi olmamış’ kişiler yönünden bakıldığında romantik ilişkilere olan inançların, gelecekteki muhtemel ilişkiler açısından pozitif ya da negatif yönde etkileri hususunda kesin bir hükme ulaşmamış oldukları ve buna bağlı diğer gruplara göre puanlarının daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır (Gizir,2013,380).

Sprecher ve Metts’in (1999) yaptığı araştırmalar doğrultusunda da, romantik ilişki inançları kişiye göre farklılık göstermektedir. Zor değişen davranış ve yapıları olan bireyler mevcut romantik ilişki değerlerini, ilişkilerinin başlama noktasında sürdürmektedirler. İlerleyen zamanlarda ise ilişkide yaşanan deneyimler ile mevcut ilişki inançları arasında meydana gelen uyumsuzluklar fark edilmeye başlandığında kişiler, ilişkilerini bitirmek ya da mevcut bilişsel şemalarını ilişkiye uyarlamak için değiştirmek zorunda kalmaktadır. İlk kez romantik ilişki deneyimleyen kişilerin ilişkilerinde daha önce sorumluluk almadıkları düşünülerek, öznel davranış ve değerler kapsamında ilişkide meydana gelebilen sorunların yaşanması sonucu, fonksiyonel olmayan romantik ilişkiye dair inançlar geliştirebilirler. İlk kez romantik bir ilişki

deneyimleyen kişilerin romantik ilişki inançları yönünden farklı gruptakilere göre daha mükemmeliyetçi bir davranış göstermeleri muhtemeldir. Ayrıca, romantik bir ilişki içinde olan kişilerin olmayanlara göre aşkla her şeyi atlabileceği gibi fonksiyonel olmayan ilişki inançlarının olduğu belirtilmektedir (Sprecher ve Metss, 1999).

Öğrencilerin yaşamlarındaki toplam birliktelik yıl durumları arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile anlamlı farklılık olduğu; evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık, ben-biz dengesi, duygu yönetimi, cinsel hayat alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Buna göre toplam birliktelik yılı (ortalama 2,88 yıl) ortalama üstünde olan öğrencilerin algılanan romantik ilişki kalitesi puan ortalamasının, toplam birliktelik yılı ortalamasının altında olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla öğrencilerin birliktelik yılı arttıkça algıladıkları romantik ilişki kalitesinin de arttığı sonucuna varılabilir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin ilk romantik ilişki yaş (ortalama 17,30 yaş) durumları arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin ilişkilerinin devam durumları arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu; evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık, ben-biz dengesi, duygu yönetimi alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Araştırmaya göre, ilişkisi devam eden ve ilişkisini kendisi bitiren öğrencilerin, terk edilen öğrencilere göre algıladıkları romantik ilişki kalitesinin daha fazla olduğu puan ortalamalarıyla bulunmuştur. Ayrıca evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda ilişkisi devam eden öğrencilerin, terk edilen öğrencilere göre puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ilişkisi devam eden öğrencilerin, terk edilen öğrencilere göre daha fazla evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlara sahip olduğu sonucu çıkarılabilir.

3.9. Medya Kullanım Sürelerine Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ile Evlilik İlişkisi İnançları Karşılaştırması

Bu çalışmada öğrencilerin sosyal medyada geçirdikleri sürenin değişmesinin, algıladıkları romantik ilişki kalitesi ve evliliğe olan inançlarını etkileyip etkilemediğini

tespit etmek için değerlendirme yapılmıştır. Buna göre öğrencilerin sosyal medya kullanım süreleri, algılanan romantik ilişki kalitesi leęi ile evlilik ilişkisi inançları leęi ve alt boyutlarının puanlarıyla karşılaştırarak anket verilerine ANOVA- Tukey HSD ve Dunnett T3 testi yapılmıştır.

Tablo 14. Sosyal Medya Kullanım Sürelerine Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğinin Karşılaştırması

Özellikler	ARİKÖ	EİİÖ	Kök Aileye Bağlılık	Ben Biz Dengesi	Duygu Yönetimi	Cinsel Hayat
Televizyon İzleme Süresi (n=403)						
Hiç izlemeyen	31,08±9,72	50,07±11,09	17,50±5,51	10,40±3,71	12,82±2,81	9,35±3,34
1 saat izleyen	32,06±9,70	51,74±8,48	18,27±4,83	10,26±2,62	13,46±2,70	9,74±2,71
2 saat ve üzeri izleyen	31,51±10,94	50,58±11,34	18,30±5,73	10,48±3,55	12,83±3,12	8,97±2,57
<i>Test değeri</i>	0,347	0,867	1,035	0,089	1,915	1,294
<i>p değeri</i>	0,707	0,421	0,356	0,915	0,149	0,275
İnternet Kullanım Süresi (n=396)						
Hiç kullanmayan ¹	30,31±9,45	53,47±10,85	18,49±5,45	10,87±3,88	13,82±2,60	10,29±3,13
Ortalama ve altında süre zarfında kullanan ²	31,71±9,96	50,42±10,38	17,63±5,37	10,30±3,36	12,91±2,94	9,59±3,08
Ortalama süre üzerinde kullanan ³	31,25±10,14	50,02±10,31	17,92±5,23	10,34±3,38	12,87±2,76	8,89±2,93
<i>Test değeri</i>	0,380	1,987	0,511	0,520	2,175	4,598
<i>p değeri</i>	0,684	0,138	0,600	0,595	0,115	0,011 2<1*
Akıllı Telefon Kullanım Süresi						
Hiç kullanmayan ¹	33,33±7,83	56,89±15,31	21,33±5,87	12,11±4,51	12,78±2,86	10,67±3,81
Ortalama ve altında süre zarfında kullanan ²	31,20±10,31	46,89±10,78	17,57±5,51	10,31±3,46	12,60±2,96	9,41±3,18
Ortalama süre üzerinde kullanan ³	31,76±9,48	51,00±9,92	17,92±5,12	10,43±3,35	13,39±2,72	9,26±2,91
<i>Test değeri</i>	0,312	2,197	2,205	1,188	3,652	0,932
<i>p değeri</i>	0,732	0,113	0,112	0,306	0,027 3>2*	0,395
*Tukey HSD **Dunnett T3						

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin televizyon izleme süreleri arasında algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin internet kullanım süreleri (saat bazında) arasında evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu; algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık, ben-biz dengesi, duygu yönetimi alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Araştırmaya göre, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin cinsel hayat alt boyutunda internet hiç kullanmayan öğrencilerin, ortalama (3,44 saat) ve altında kullanan öğrencilere göre ortalama puanları yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla internet hiç kullanmayan öğrenciler, ortalama (3,44 saat) ve altında kullanan öğrencilere göre daha fazla evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançlara sahip olduğu sonucu çıkarılabilir.

Öğrencilerin akıllı telefon kullanım süreleri (saat bazında) arasında evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin duygu yönetimi alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu; algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin kök aileye bağlılık, ben-biz dengesi, cinsel hayat alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Araştırmaya göre, evlilik ilişkisi inançları ölçeğinin duygu yönetimi alt boyutunda akıllı telefonu ortalamanın üstünde kullanan öğrencilerin, ortalama (4,70 saat) ve altında kullanan öğrencilere göre ortalama puanları yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla akıllı telefon kullanım süresi arttıkça evliliğe yönelik işlevsel olmayan inançların da arttığı sonucu çıkarılabilir.

3.10. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi ve Evlilik İlişkisi İnançlarına İlişkin Regresyon Analizi

Yapılan araştırma sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin demografik verilerinin algıladıkları romantik ilişki kalitesi ve evliliğe olan inançlarını etkileyip etkilemediğini tespit etmek için değerlendirme yapılmıştır. Buna göre öğrencilerin bazı demografik verilerin algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği ve alt boyutlarının puanlarıyla karşılaştırıldığında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılığın görüldüğü demografik bulgular yaş, öğrencinin toplam birliktelik yılı, öğrencinin ilk romantik ilişki yaşı, sosyal medya araçlarının kullanım süreleri olup korelasyon analiziyle bulunmuştur.

Tablo 15. Farklı Değişkenlere Göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ve Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeğini Korelasyon Analizi Bulguları

	ARİKÖ	EİİÖ	Kök Aileye	Ben-Biz Dengesi	Duygu Yönetimi	Cinsel Hayat
Yaş	r=0,099 p=0,044	r=-0,44 p=0,371	r=-0,030 p=0,548	r=0,024 p=0,627	r=-0,081 p=0,101	r=-0,051 p=0,298
Toplam birliktelik yılı	r=0,310 p=0,000	r=0,041 p=0,412	r=0,008 p=0,874	r=0,071 p=0,161	r=0,095 p=0,060	r=-0,039 p=0,438
İlk romantik ilişki yaşı	r=-0,017 p=0,731	r=0,023 p=0,639	r=0,007 p=0,887	r=-0,014 p=0,783	r=0,003 p=0,947	r=0,086 p=0,084
Televizyon izleme süresi	r=-0,018 p=0,715	r=0,028 p=0,569	r=0,045 p=0,371	r=0,022 p=0,659	r=0,041 p=0,406	r=-0,044 p=0,382
İnternet kullanım süresi	r=-0,072 p=0,153	r=0,050 p=0,320	r=0,066 p=0,191	r=0,056 p=0,268	r=0,028 p=0,581	r=-0,032 p=0,523
Akıllı telefon kullanım süresi	r=-0,055 p=0,280	r=0,019 p=0,703	r=0,001 p=0,983	r=-0,024 p=0,644	r=0,160 p=0,002	r=-0,059 p=0,250

Öğrencilerin demografik verileriyle ölçekler ve alt boyutları ile anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için korelasyon analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 15'te belirtilmiştir. Buna göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile yaş arasında pozitif yönde çok zayıf kuvvette, toplam birliktelik yılı arasında pozitif yönde zayıf kuvvette ilişki saptanırken ($p < 0,05$) ilk romantik ilişki yaşı, televizyon izleme süresi, internet kullanım süresi ve akıllı telefon kullanım süresi arasında sayısal değerlendirmelerde anlamda bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği toplam, Kök Aileye Bağlılık alt boyutu, Ben-Biz Dengesi alt boyutu ve Cinsel Hayat alt boyutu puanları ile yaş, toplam birliktelik yılı, ilk romantik ilişki yaşı, televizyon izleme süresi, internet kullanım süresi ve akıllı telefon kullanım süresi arasında sayısal değerlendirmelerde anlamda bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Duygu Yönetimi alt boyutu ile akıllı telefon kullanım süresi arasında pozitif yönde çok zayıf kuvvette anlamlı ilişki saptanırken ($p < 0,05$); yaş, toplam birliktelik yılı, ilk

romantik ilişki yaşı, televizyon izleme süresi ve internet kullanım süresi arasında sayısal değerlendirmelerde anlamda bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$).

Yapılan araştırma sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin demografik verilerinin algıladıkları romantik ilişki kalitesi ve evliliğe olan inançlarını etkileyip etkilemediğini tespit etmek için değerlendirme yapılmıştır. Buna göre öğrencilerin bazı demografik verilerin algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği ve alt boyutlarının puanlarıyla karşılaştırıldığında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılığın görüldüğü demografik bulgular yaş, öğrencinin toplam birliktelik yılı, sosyal medya araçlarından akıllı telefon kullanım süreleri olup regresyon analiziyle bulunmuştur.

Tablo 16. Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ve Evlilik İlişkisi İnançlarına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Std Hata	T	F	p	R ²
ARİKÖ	Sabit	17,597	6,787	2,593	4,095	0,044	0,010
	Yaş	0,699	0,306	2,024			
ARİKÖ	Sabit	27,565	0,794	34,698	41,464	0,000	0,096
	Birliktelik Yılı	1,453	0,226	6,439			
Duygu Yönetimi Alt Boyutu	Sabit	12,282	0,260	47,309	10,130	0,002	0,026
	Akıllı Telefon Kullanım Süresi	0,146	0,046	3,183			

Tablo 16’da görüldüğü üzere ARİKÖ ile Yaş arasında yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Analize göre Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeğinde gerçekleşen değişimin %1’i Yaş tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,22$). Yaşta gerçekleşen artış Kişisel Gelişim Yönelimi seviyesine yansımaktadır ($B= 0,699$). ARİKÖ ile toplam birliktelik yılı arasında yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeğinde gerçekleşen değişimin %9’u toplam birliktelik yılı tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,096$). Toplam birliktelik yılında gerçekleşen artış Algılanan Romantik İlişki Kalitesi seviyesine yansımaktadır ($B= 1,453$). EİİÖ Duygu Yönetimi alt boyutu ile akıllı telefon kullanım süresi arasında regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Duygu Yönetimi alt

boyutunda gerekleŒen deęiŒimin %2'si akıllı telefon kullanım süresi ile açıklanmaktadır ($R^2=0,026$). Akıllı telefon kullanım süresinde gerekleŒen artış Duygu Yönetimi alt boyutuna yansımaktadır ($B= 0,146$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Üniversite dönemine kadar öğrencinin yaşadığı ilişki tecrübesi ve yaşının getirdiği zihinsel olgunluk romantik ilişkilere ve evliliğe olan bakış açılarını etkileyebilmektedir. Bireyler kendi yapıları ve seçimleri yönünden evleneceği kişinin hangi özelliklerde olmasını veya olmamasını istediğini tanımlayarak romantik eş tercihini de bu ölçütlere göre gerçekleştirmelidir. Yapılan bu araştırma ile üniversite öğrencilerinin kendilerine yönelik farkındalıklarının arttığı, öğrencilerin evlilik ve aile olgusuna dair farklı bakış açılarının kazandıkları düşünülmektedir.

Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği ile; ilişki durumu, öğrenim gördüğü fakülte, gelir durumu, toplam birliktelik yılı, ilişki bitme durumu arasında anlamlılık saptanırken ($p < 0,05$) cinsiyet, yaş, aile tipi, barınma durumu, anne-baba birlikteliği, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu, gelir getiren bir işte çalışma durumu, tanışma şekli, ilk romantik ilişki yaşı, aile kavramının önemi, televizyon izleme süresi, internet kullanım süresi ve akıllı telefon kullanım süresi arasında istatistiksel açıdan anlamlılık bulunamamıştır ($p > 0,05$). Sözlü/Nişanlı var ya da daha önce var olanların flört/sevgili var ya da daha önce var olanlara göre; İİBF’de öğrenim gören öğrencilerin Fen fakültesinde öğrenim gören öğrencilere göre, 4001-6000 TL arasında gelire sahip olanların 2020-400 TL arasında gelire sahip olanlara göre, toplam birliktelik yılı ortalama üzerinde olanların ortalama altında olanlara göre yüksek iken, ilişki sürecinde terk edilenlerin ilişkisi devam eden ve kendisi bitirenlere göre daha düşük olduğu bulunmuştur.

Sonuçlar doğrultusunda: ikinci soruda belirtilen “Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin cinsiyetler ile algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçeği arasında anlamlı ilişki var mıdır?”; üçüncü soruda belirtilen “Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik değerleri ile algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” alt sorularından ‘kök ailenin tipi, annelerin çalışma durumu ile anlamlı ilişki var mıdır?’; beşinci soruda belirtilen “Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin, kullandıkları medya araçlarının süresi ile algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçeği arasında anlamlı ilişki var mıdır?” ifadelerinden anlamlı bir ilişki olmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Dördüncü soruda belirtilen “Romantik ilişki

yaşayan üniversite öğrencilerinin okudukları bölümlere göre algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçeği arasında anlamlı ilişki var mıdır?"; üçüncü soruda belirtilen "Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik değerleri ile algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçeği arasında bir ilişki var mıdır?" alt sorularından 'ailenin gelir durumu ile anlamlı ilişki var mıdır?' ifadelerin ise anlamlı bir ilişkinin olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Evlilik İlişkisi İnançları Ölçeği ile cinsiyet, barınma durumu, baba öğrenim durumu ve aile kavramının önemi arasında anlamlılık saptanırken ($p < 0,05$), ilişki durumu, yaş, öğrenim görülen fakülte, aile tipi, anne-baba birlikteliği, anne öğrenim durumu, anne çalışma durumu, gelir durumu, gelir getiren bir işte çalışma durumu, tanışma şekli, toplam birliktelik yılı, ilk romantik ilişki yaşı, ilişki bitme durumu, televizyon izleme süresi, internet kullanım süresi ve akıllı telefon kullanım süresi arasında istatistiksel anlamlılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). Erkeklerin kadınlara göre, anne ve baba ile birlikte yaşayanların sadece anne ya da sadece baba ile birlikte olanlara göre, aile kavramını çok önemli görenlerin daha az önemli görenlere göre aldıkları puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanırken, baba öğrenim durumu lise veya daha üzeri eğitim seviyesi olanların ilkökul mezunu ya da daha az eğitim seviyesi ve ortaokul mezunu olanlara göre daha düşük olduğu bulunmuştur.

Kök Aileye Bağlılık alt boyutu ile cinsiyet, baba öğrenim durumu, aile kavramının önemi arasında anlamlı ilişki saptanırken ($p < 0,05$); ilişki durumu, yaş, öğrenim görülen fakülte, aile tipi, barınma durumu, anne-baba birlikteliği, anne öğrenim durumu, anne çalışma durumu, gelir durumu, gelir getiren bir işte çalışma durumu, tanışma şekli, toplam birliktelik yılı, ilk romantik ilişki yaşı, ilişki bitme durumu, televizyon izleme süresi, internet kullanım süresi ve akıllı telefon kullanım süresi arasında istatistiksel anlamlılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). Erkeklerin kadınlara göre, aile kavramını çok önemli görenlerin daha az önemli görenlere göre daha yüksek puan, baba öğrenim durumu lise veya daha üzeri eğitim seviyesi olanların ilkökul mezunu ya da daha az eğitim seviyesi ve ortaokul mezunu olanlara göre daha düşük puan aldıkları bulunmuştur.

Ben-Biz Dengesi alt boyutu ile cinsiyet ve öğrenim görülen fakülte arasında anlamlı ilişki saptanırken; ilişki durumu, yaş, öğrenim görülen fakülte, aile tipi, barınma

durumu, anne-baba birlikteliği, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu, gelir durumu, gelir getiren bir işte çalışma durumu, tanışma şekli, toplam birliktelik yılı, ilk romantik ilişki yaşı, aile kavramının önemi, ilişki bitme durumu, televizyon izleme süresi, internet kullanım süresi ve akıllı telefon kullanım süresi arasında istatistiksel anlamlılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Kadınların erkeklere göre, Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim görenlerin Fen, Mühendislik ve İİBF Fakültelerinde öğrenim görenlere göre daha düşük puan aldıkları bulunmuştur.

Duygu Yönetimi alt boyutu ile cinsiyet, barınma durumu ve akıllı telefon kullanım süresi arasında anlamlılık saptanırken ($p<0,05$); ilişki durumu, yaş, öğrenim görülen fakülte, aile tipi, anne-baba birlikteliği, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu, gelir durumu, gelir getiren bir işte çalışma durumu, tanışma şekli, toplam birliktelik yılı, ilk romantik ilişki yaşı, ilişki bitme durumu, aile kavramının önemi, televizyon izleme süresi ve internet kullanım süresi arasında sayısal anlamda bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Akıllı telefon kullanım süresi ortalama süre üzerinde olanların, ortalama ve altında sürede kullananlara göre, kadınların erkeklere göre puan ortalaması daha yüksek bulunurken, sadece anne ya da sadece baba ile birlikte kalanların aldıkları puan diğer iki gruba göre anlamlı derecede düşük bulunmuştur.

Cinsel Hayat alt boyutu ile anne-baba birlikteliği, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, gelir durumu, ilişki bitme durumu, aile kavramının önemi ve internet kullanım süresi arasında istatistiksel olarak anlamlılık saptanırken ($p<0,05$); ilişki durumu, cinsiyet, yaş, öğrenim görülen fakülte, aile tipi, barınma durumu, anne çalışma durumu, gelir getiren bir işte çalışma durumu, tanışma şekli, toplam birliktelik yılı, ilk romantik ilişki yaşı, televizyon izleme süresi ve akıllı telefon kullanım süresi arasında sayısal anlamda bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Anne-babası birlikte olanların, anne ya da babasından biri ya da her ikisi hayatta olmayanlara göre, baba eğitim durumu ilkökul mezunu ya da daha az eğitim seviyesinde olanların lise veya üzeri eğitim seviyesinde olanlara göre, gelir durumu 4000 TL ve altında olanların 4001 TL üstünde olanlara, ilişkisi devam edenlerin terk edilenlere göre daha yüksek puan ortalamasına sahipken, anne öğrenim durumu lise veya üzeri eğitim seviyesinde olanların ortaokul mezunu ve ilkökul mezunu ya da daha az eğitim seviyesinde olanlara göre daha düşük puan aldıkları bulunmuştur.

Sonuçlar doğrultusunda: üçüncü soruda belirtilen “Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik değerleri ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” alt sorularından ‘kök ailenin tipi, ailenin gelir durumu, annenin çalışma durumu’; dördüncü soruda belirtilen “Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin okudukları bölümlere göre evlilik ilişkisi inançları ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”; beşinci soruda belirtilen “Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin, kullandıkları medya araçlarının süresi ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” ifadelerinden anlamlı bir ilişki olmadığı bulgularına ulaşılmıştır. İkinci soruda belirtilen “Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin cinsiyetler ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” ifadelerinin ise anlamlı bir ilişki olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Araştırmanın temelini oluşturan algıladıkları romantik ilişki kalitesi ölçeği ile evlilik ilişkisi inançları ölçeği arasında toplam ve alt boyut puanları arasında herhangi bir anlamlı ilişki saptanmamıştır. Buna göre araştırmanın birinci sorusunda belirtilen “Romantik ilişki yaşayan üniversite öğrencilerinin algıladıkları romantik ilişki kalitesiyle evliliğe olan inançları arasında anlamlı ilişki var mıdır?” ifadesinden anlamlı bir ilişki olmadığı bulgularına ulaşılmıştır.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı bazı öneriler ileri sürülebilir;

- Araştırmanın anket sorularında ilişki durum seçeneklerine ‘daha önce ilişkisi olmadı’ ifadesi eklenerek araştırma soruları kapsamında daha geniş bir değerlendirme yapılabilir. Ayrıca anket sorularında belirtilen ‘sevgili/flört var ya da vardı’ ve ‘sözlü/nişanlı var ya da vardı’ ilişki durum ifadeleri de; ‘sevgili/flört şuan var’, ‘sevgili/flört şuanda yok, daha önce vardı’ ve ‘sözlü/nişanlı şuan var’, ‘sözlü/nişanlı şuanda yok, daha önce vardı’ şeklinde ayrılarak araştırma soruları kapsamında daha geniş bir değerlendirme yapılabilir.
- Üniversite öğrencilerinin yaş faktörünün araştırma sorularında etkili olup olmadığını bulmak için araştırma genişletilerek, farklı sınıflar arasında yapılabilir.
- Araştırma başka bölüm, fakülte ve üniversitelere de uygulanarak daha kapsamlı hale getirilebilir.

- Araştırmaya ‘Okuduğunuz yerde mi yaşadınız?’ ifadesi eklenip öğrencilerin yaşadıkları şehirde öğrenim görmeleriyle şehir dışından gelip öğrenim görmelerinin araştırma soruları kapsamında etkili bir faktör olup olmadığına dair değerlendirme yapılabilir.
- Araştırmanın anket soruları üniversite son sınıf öğrencilerine uygulanırken anlamadıklarını belirttikleri soru, algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeğinin sorusu olan ‘İlişkinizden ne kadar doyum alıyorsunuz?’ ifadesidir. Algılanan İlişki Kalitesi Envanteri’nin alt boyutlarını en iyi temsil eden sorulardan oluşan algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeğindeki bu ifade, daha açıklayıcı olursa veya temsilen seçilen alt boyuttan farklı bir soru sorulursa, ölçeğin ve araştırmanın daha kayda değer veriler ortaya çıkaracağı düşünülmektedir.
- Üniversite öğrencilerin evlilik ve aile hayatı konusunda bilinçlenmeleri için evliliğe hazırlık programları gibi psiko-eğitim programları hazırlanabilir. Ayrıca bu programlar kapsamında ‘evlilik okulları’ açılabilir, yaygınlaştırılabilir. Bu eğitim kapsamında evlenecek olan bireyin evliliğe dair işlevsel olmayan inançları değiştirilebilir.
- Gençlerin ve ailelerin, evlilik öncesi danışmanlık merkezlerine giderek kendilerini ve yönelimlerini tanımaları hem bireysel hem de toplum ilişkilerine katkı sağlayacaktır. Evlenmeden önce kişilerin, hem bireysel hem de aile grup terapileri almaları ileride oluşabilecek herhangi bir sorunun önüne geçebilir.
- Ailede bütünlük ve beraberliğin devam ettirilebilmesi için evlilik öncesi dönemde; evlilik oluşumundaki temel konularda formal ve informel eğitim kapsamında aileleri bilinçlendirici eğitim programlarının hazırlanması; bu programların konferans, seminer gibi teknikler ve film, slayt, kaset, kitap, afiş, broşür, bülten gibi basın yayın organlarıyla katkı sağlanması, informel eğitim hizmeti sunabilecek merkezlerin kurulması, hatta bu hedefle işin uzmanlardan, televizyon ve radyo gibi kitle iletişim organlarından da faydalanarak evlilik ilişkileri ve aile hayatı hakkında farklı programlar oluşturulmalıdır.
- Toplumumuzda genel olarak kadınların eğitim seviyesi, erkeklerden daha düşük olması nedeniyle kadınlara verilen eğitimlere titizlik gösterilmesi ve eğitim seviyelerinin artırılmasıyla alakalı gerekli çalışmaların yürütülmesi,

- Ailelerdeki ister kadının çalışmadığı isterse emekli olduğu durumlarda hem serbest vakitlerini daha üretken ve mutlu edici etkinliklerle geçirilmesine olanak sağlayacak toplumsal imkânların verilmesi; hem de emeklilikle beraber oluşan gelirler düşüşlerini azaltabileceği, iş olanaklarının sağlanması ve çoğaltılması gerekmektedir.

Üniversite döneminin bitmesiyle birlikte genç birey, kazandığı tecrübeler doğrultusunda yeni hayatına adım atar. Kişilerin üniversite döneminde kurdukları romantik ilişki kapsamındaki arkadaşlıklar hem evliliklerinde hem de sosyal yaşantılarında etkili olmaktadır. Kişinin arkadaşlarına ve aile üyelerine gösterdiği davranışlar gelecekteki aile yaşantısında eşine ve eşinin ailesine göstereceği davranışlarla aşağı yukarı aynı olacaktır. Bu nedenle bireyler bu dönemde kurdukları arkadaşlıklara dikkat etmeli, kendilerini ve arkadaşlarını tanıyıp ona göre arkadaş seçimi yapmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açikel, Miray. *Üniversite Öğrencilerinin Aşk Biçimleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2013.
- Aktaş, Selin. *Durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin evlilik uyumuna etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, 2009.
- Atak, Hasan-Taştan, Nuray. “Romantik İlişkiler ve Aşk”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 4/4 (2012): 520-546.
- Bahadır, Şengül. *Romantik İlişkilerde Bağlanma Stilleri, Çatışma Çözme Stratejileri ve Olumsuz Duygu Durumu Düzeltme Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- Balaman, Ali Rıza. *Evlilik Akrabalık Türleri, Sosyal Antropolojik Yaklaşımlar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.
- Bacanlı, Hasan. *Psikolojik Kavram Analizleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2002.
- Baruch, Dorothy Walter-Miller, Hyman. *Evlilikte Cinsellik*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 1996.
- Bauman, Zygmunt. *Akışkan Aşk*. İstanbul: Versus Kitap, 2012.
- Berger, Lauren- McMakin, Dana- Furman, Wyndol (Eds.) *The Language of Love: Romantic Relationships in Adolescence. Talking Adolescence: Perspectives on Communication in the Teenage Years*. New York: Peter Lang Publishing, 2005.
- Beştav, Gülşah. *Romantik İlişki Doyumu İle Cinsiyet, Bağlanma Stilleri, Rasyonel Olmayan İnançlar ve Aşka İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2007.
- Bilen, Mürrüvet. *Ailede Kurumlarda ve Toplumda Sağlıklı İnsan İlişkileri*. Ankara: Teknik Basım Sanayi Matbaası, 1983.

- Bilen, Mürrüvet. *Sağlıklı İnsan İlişkileri*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2009.
- Bilgin, Nuri. *Kimlik İnşası*. İzmir: Aşina kitaplar, 2007.
- Blaine, J. Fowers. “The Limits of a Technical Concept of a Good Marriage: Exploring The Role of Virtue in Communication Skills”. *Journal of Marital and Family Therapy Upland*, 27/3 (2001): 327-340.
- Burleson, Brant R.- Denton Wayne H. “The Relationship Between Communication Skill and Marital Satisfaction: Some Moderating Effects”. *Journal of Marriage and the Family*, 59 (1997): 884-902.
- Buss, David M. *Mate Selection Criteria: An Evolutionary Perspective*. *Sociobiology and Psychology: Ideas, Issues and Applications*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1987.
- Buss, David M. “Sex Differences in Human Mate Preferences: Evolutionary Hypotheses Tested in 37 Cultures”. *Behavioral and Brain Sciences*, 12 (1989): 1-49.
- Buss, David M. *The Evolution of Desire: Strategies of Human Mating*. New York: Basic Books, 1994.
- Buss, David M. *Psychological Sex Differences: Origins Through Sexual Selection*. *The Gender and Psychology Reader*. New York: New York University Press, 1998.
- Buss, David M.- Schmitt, David P. “Sexual Strategies Theory: An Evolutionary Perspective on Human Mating”. *Psychological Review*, 100 (1993): 204-232.
- Büyükbayraktar Girgin, Çağla. *Evli Çiftlerin Evlilikteki Bağlılıkları ve Bağlanma Stillerinin Çift Uyumunu Yordaması*, Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2015.
- Can, İslam. Tarih, Toplum ve Kültür Bağlamında Aile ve Kadın. Mustafa Aydın (ed.), *Sistemantik Aile Sosyolojisi*. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları, 2013.

- Canel, Azize Nilgün. *Evlilik ve Aile Hayatı*. İstanbul: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012.
- Curun, Ferzan. *Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2006.
- Creasey, Gary- Kershaw, Kathy- Boston, Ada. “Conflict Management With Friends and Romantic Partners: Therole of Attachment and Negative Mood Regulation Expectancies”. *Journal of Youth and Adolescence*, 28 (1999): 523–543.
- Creasey, Gary- Ladd, Aimee. “Negative Mood Regulation Expectancies and Conflict Behaviors in Late Adolescent College Student Romantic Relationships: The Moderating Role of Generalized Attachment Representations”. *Journal of Research on Adolescence*, 14/2 (2004): 235–255.
- Cüceloğlu, Doğan. *Evlenden Önce*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2017.
- Çalışır, Manolya. “Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1 (2009): 240-255.
- Çankırlı, Ali. *Herkes İçin Evlilik Okulu*. İstanbul: Zafer Yayınları, 2013.
- Çınar, Lütfiye. *Evlilik Doyumu; Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2008.
- Çoraklı, Selim. *Mutluluk ve Aile Bağları*. İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları, 2008.
- Doğan, Candemir. *Aile Yönetim Sanatı*. İstanbul: Kaldırım Yayınları, 2013.
- Doğan, Türkan. “A Long-Term Study of The Counseling Needs of Turkish University Students”. *Journal of Counseling and Development*, 90 (2012): 91-96.
- Doğaner, Burcu. *Romantik İlişkileri Olan Üniversite Öğrencilerinin Narsistik Kişilik Eğilimi Düzeylerine Göre; İlişki Bağlanımı, İlişki Doyumu ve Benlik*

Saygılarının İncelenmesi: İstanbul İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, 2014.

Dökmen, Üstün. *Yüz İfadeleri Konusunda Verilen Eğitimin Duygusal Yüz İfadelerini Teşhis Becerisi ve İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimi Üzerindeki Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 1986.

Efe, Esin. *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Eğilimleri*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2013.

Ellis, Bruce J.- Jackson, J. James- Boyce, W. Thomas. “The Stress Response Systems: Universality and Adaptive Individual Differences”. *Developmental Review*, 26 (2006): 175-212.

Erbek, Evrim- Beştepe, Emrem- Akar, Hülya- Eradamlar, Nezh- Alpkın, R. Latif. “Evlilik uyumu”. *Düşünen Adam*, 18/1 (2005): 39-47.

Erikson, Erik H. *Identity: Youth and Crisis*. New York: Norton, 1968.

Feldman, S. Shirley- Gowen, L. Kris. “Conflict Negotiation Tactics in Romantic Relationships in High School Students”. *Journal of Youth and Adolescence*, 27 (1998): 691-717.

Fletcher, Garth J. O.- Simpson, Jeffrey A.- Thomas, Geoff. “The Measurement of Perceived Relationship Quality Components: A Confirmatory Factor Analytic Approach”. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26/3 (2000): 340-354.

Furman, Wyndol- Buhrmester, Duane. “Age and Sex Differences in Perceptions of Networks of Personal Relationships”. *Child Development*, 63 (1992): 103-115.

Galvin, Kathleen M.- Brommel Bernard J. *Family Communication: Cohesion and Change*. USA: Harper-Collins College Publishers, 1996.

Giddens, Anthony. *Mahremiyetin Dönüşümü*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2010.

- Gizir, Cem Ali. “Üniversite Öğrencilerinin İlişki İnançlarının Cinsiyet ve Romantik İlişki Yaşama Durumlarına Göre İncelenmesi”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38/170 (2013): 372-383.
- Golden, Annis G. “Speaking of Work and Family: Spousal Collaboration on Defining Role-Identities and Developing Shared Meanings”. *The Southern Communication Journal Memphis*, 67/2 (2002): 122-141.
- Göka, Erol- Beyazyüz, Murat. *Geçimsizler*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2011.
- Göknar, Özcan. *Aşk ve Evlilik*. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 2011.
- Güngör, Hüdayar Cihan. *Evlilik Doyumunu Açıklamaya Yönelik Bir Model Geliştirme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2007.
- Günindi Ersöz, Aysel. *Cinsiyet Rollerine İlişkin Beklenti, Tutum, Davranışlar ve Eşler Arası Sorumluluk Paylaşımı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Başvuru Eserleri, 1999.
- Günindi Ersöz, Aysel. *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2016.
- Hamamcı, Zeynep - Esen Çoban, Aysel. “Dysfunctional Relationship Beliefs of Late Adolescence in Adjustment to University”. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2 (2010): 300–304.
- Hendrick, Susan S.- Hendrick, Clyde. “Measuring Respect in Close Relationships”. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23/6 (2006): 881-899.
- Hojjat Mahzad. “Sex Differences and Perceptions of Conflict in Romantic Relationships”. *J Soc Pers Relat*, 17 (2000): 4-5.
- Honeycutt, James - Cantrill, James. *Cognition, Communication and Romantic Relationships*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 2001.
- Hovardaoğlu, Selim–Büyükşahin, Ayda. “Çiftlerin Aşka İlişkin Tutumlarının Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Biçimleri Kapsamında İncelenmesi”. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19 /54 (2004): 59-72.

- Kağıtçıbaşı, Çiğdem. *Kültürel Psikoloji: Kültür Bağlamında İnsan ve Aile*. İstanbul: Evrim Yayınevi, 2000.
- Kalkan, Melek – Hamamcı, Zeynep. *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2012.
- Kansız, Makbule - Akar, Haluk. “Mizaç ve Karakter Özelliklerinin Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi”. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2011), 24-29.
- Karabacak, Aynur – Çiftçi, Muhammed. “Üniversite Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumları İle Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Dergipark Dergisi*, 36/2 (2016): 25-43.
- Karip, Emin. *Çatışma Yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 1999.
- Kasatura, İlkay. *Okul Başarisından Hayat Başarisina*. İstanbul: Altın Kitaplar, 1990.
- Kasatura, İlkay. *Eş Seçiminden Evliliğe Yaşam Döngüsü*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2014.
- Kaya, Alim (ed.). *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2014.
- Knox, David - Schacht, Caroline - Zusman, Marty. “Love relationships among college students”. *College Student Journal*, 33/1 (1999): 149-151.
- Kızıl, Zeynep–Nazlı, Serap. “Evlilik İnançları Ölçeği’nin Geliştirilmesi: Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması”. *Başkent University Journal Of Education* 5/2 (2018): 198-211.
- Kul, Hasan. *Kuşaklara Göre Yakın İlişkilerde Yaşantılar, Romantizm ve Eş Seçimi Tutumları Arasındaki İlişkilerin Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, 2019.
- Küçükarslan, Müzeyyen. *Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Cinsiyet, Sınıf ve Romantik İlişki Yaşama Durumu*

Değişkenlerine Göre İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, 2011.

Lee, John Alan. *The Colors of Love*. Don Mills, Ontario: New Press, 1973.

Lee, John Alan (ed.). *Love Styles. The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press, 1988.

Martı, Huriye (ed.). *Yuva Kurmak Aile Olmak*. Ankara: Diyanet İşleri Bakanlığı Yayınları, 2018.

Mavili Aktaş, Aliye. *Evlilik ve Sadakatsizlik*. Ankara: Kanguru Yayınları, 2009.

Mavili Aktaş, Aliye. *Ben ve Ailem*. Konya: Atlas Akademi, 2013.

Moss Barry S.- Schwebel Andrew I. "Marriage and Romantic Relationship: The Fining Intimacy in Romantic Relations". *Fam Relat*, 42 (1993): 7-31.

Nazlı, Serap. *Aile Danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2014.

Ömüriş, Elif. *İşyerinde Romantik İlişkiler: Güdüler, Yönetim Müdahaleleri ve Çalışan Algulamaları Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2007.

Özden, Melis Seray. *Önceden Edinilmiş ve Sonradan Kazanılmış Gelişim Özelliklerinin Evlilikte Çift Uyumu ile İlişkisi*, Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi, 2013.

Özgüven, İbrahim Ethem. *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Eş Seçmeye İlişkin Tercihleri*. Ankara: 1. Aile Kurultayı kitabı, 1994.

Özgüven, İbrahim Ethem. *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDR Yayınları, 2009.

Özgüven, İbrahim Ethem. *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDR Derneği Yayınları, 2000.

Özgüven, İbrahim Ethem. *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık, 2014.

- Özüğurlu, Kurban. *Karı-Koca İlişkilerinden Doğan Sorunlar, Ana-Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 1992.
- Paludi, Michele Antoinette (ed.). *The Psychology Of Love*. California: ABC-CLIO, 2012.
- Perilloux, Carin- Fleischman, Diana- Buss, David M. “The Daughter Guarding Hypothesis: Parental Influence on Children’s Mating Behavior”. *Evolutionary Psychology*, 6 (2008): 217-233.
- Pinker, Steven. *The Blank Slate*. New York, NY: Norton, 2002.
- Rothbard, J.C- Shaver Phillip R. *Continuity of Attachment Across The Life Span. Attachment in Adults: Clinical and Developmental Perspectives*. New York: The Guilford Press, 1994.
- Russell, Bertrand. *Evlilik ve Ahlak*. İstanbul: Say Kitap Pazarlama, 1983.
- Sağkal, Ali Serdar-Özdemir, Yalçın. “Algılanan Romantik İlişki Kalitesi Ölçeği’nin (ARİKÖ) Türkçe’ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 46 (2018): 22-40.
- Satir, Virginia. *Temel Aile Terapisi*. İstanbul: Beyaz Yayınları, 2016.
- Saraç, Ayça-Hamamcı, Zeynep – Güçray, Sonay. “Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişki Doyumunun Yordanması”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 5/43 (2015): 69-81.
- Sayın, Önal. *Aile Sosyolojisi. Ailenin Toplumdaki Yeri*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 1990.
- Schachner, Dory A.- Shaver, Phillip R.- Mikulincer, Mario. *Adult Attachment Theory, Psychodynamics and Couple Relationships: An Overview*. Attachment Processes in Couple and Family Therapy, New York: Guilford Press, 2003, 18-42.
- Sezai, İhsan. *Aile Nedir*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, 1992.

- Şener, Arzu – Terzioğlu, R. Günsel. *Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2002.
- Shollenberger, Matthew Alan. *Increasing marital adjustment in graduate students and their spouses through relationship enhancement*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Virginia Polytechnic Institute and State University, 2001.
- Sprecher, Susan - Metts, Sandra. “Romantic beliefs: Their influence on relationships and patterns of change over time”. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16 (1999): 834– 851.
- Sternberg, Robert J. (ed.). *Triangulating Love. The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press, 1988.
- Sternberg, Robert J. *Cupid’s Arrow*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
- Symons, Donald. *The Evolution of Human Sexuality*. New York: Oxford University Press, 1979.
- Színovacz, M.E. “Marital Adjustment and Satisfaction With Marital Decision Making”. *International Journal of Sociology of the Family* , 9 (1979): 67-94.
- Tarhan, Nevzat. *Evlilik Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2008.
- Taylan, Hasan Hüseyin. “Türkiye’de Köy Ailesinde Aile İçi İlişkiler”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22 (2009): 117-138.
- Taylan, Hasan Hüseyin. “Sakarya Üniversitesi Öğrencileri Penceresinden Türkiye’de Aile İçi Sorunlar”. ICPESS Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi (24-26 Ağustos, 2016). ed. Fatih SAVAŞAN- Şakir GÖRMÜŞ- Fatih YARDIMCIOĞLU- Furkan BEŞEL. 1: 459- 474. Sakarya: Beşiz Yayınları, 2016.
- TÜİK. *Evllenme ve Boşanma İstatistikleri*. Türkiye İstatistik Kurumu, 2016.
- TÜİK. *Evllenme ve Boşanma İstatistikleri*. Türkiye İstatistik Kurumu, 2017.

Türk Medeni Kanunu, 2001.

Todosijevic, Bojan- Ljubinkovic, Snezana - Arancic, Aleksandra. "Mate Selection Criteria: A Trait Desirability Assessment Study of Sex Differences in Serbia". *Evolutionary Psychology*, 1 (2003): 116-126.

Townsend, John Marshall- Levy, Gary D. "Effects of Potential Partners' Physical Attractiveness and Socioeconomic Status on Sexuality and Partner Selection". *Archives of Sexual Behavior*, 19 (1990): 149- 164.

Tüfekçi, Sümeyra. *Romantik İlişkilerde Genç Yetişkinlerin Aşka İlişkin Tutumları ve Kişilik Özellikleri: Transaksiyonel Analiz Ego Durumları Açısından Bir Değerlendirme*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2008.

Türk, Eylem Gökçe– Demirli Yıldız, Aylin. "Aşk Biçemleri, İlişki Doyumu ve Yalnızlık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7/48 (Ekim 2017): 0-0.

Türküm, Ayşe Sibel.- Kızıлтаş, Ayşe- Sarıyer, Ayşen. "Anadolu Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi'nin Hedef Kitlesinin Psikolojik İhtiyaçlarına İlişkin Ön Çalışma". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (2004): 15-29.

Yalçın, İlhan– Ersever, Oya G. "İlişki Geliştirme Programının Üniversite Öğrencilerinin İlişki Doyum Düzeylerine Etkisi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30/2 (Nisan 2015): 185-201.

Yarkın, Eda. *Temel Psikolojik İhtiyaçların Karşılama Düzeyinin İlişki Doyum ve Yaşam Doyum Düzeyine Katkısının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, 2013.

Yavuzer, Haluk (ed.). *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2009.

Yelsma, Paul. "Couples Affective Orientations and Their Verbal Abusiveness Communication". *Quarterly University Park*, 43/1 (1995): 100.

Yıldırım, İbrahim. “Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Kriterleri”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3/27 (2007): 15-30.

EKLER

EK 1: ANKET SORULARI

Sevgili Öğrenciler,

Katılmak üzere olduğunuz bu çalışma, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencisi Nur Seven'in araştırma konusudur. Bu çalışmaya katılması planlanan kişiler, **sevgili/flört veya sözlü/nişanlı durumlarından herhangi birinin şimdi ya da daha önce olduğu** üniversite son sınıf öğrencileridir. Araştırmanın verimli sonuçlanması açısından **HER SORUNUN** cevaplanması önemlidir. Katıldığınız bu ankette bilgileriniz diğer kişilerle paylaşılmayacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

- 1) İlişki durumunuz?
  - Sevgili/Flört var ya da vardı [ ]
  - Sözlü/Nişanlı var ya da vardı [ ]
- 2) Cinsiyetiniz
  - Kadın [ ]
  - Erkek [ ]
- 3) Yaşınız? [.....]
- 4) Okuduğunuz bölüm? [.....]
- 5) Aile tipiniz aşağıdakilerden hangisiyle uyumlu?
  - Çekirdek aile (Anne, baba ve/veya kardeşlerin birlikte yaşadığı aile) [ ]
  - Geniş aile (Anne, baba, kardeşler, dede, anneanne ve diğer birinci derece akrabaların birlikte yaşadığı aile) [ ]
  - Parçalanmış aile (Anne veya baba ile yaşayan/Yurt veya koruyucu aileyle yaşayan) [ ]
- 6) 18 yaşına kadar evde kimlerle birlikte yaşadınız?
  - Anne-baba ile birlikte [ ]
  - Sadece annem ile birlikte [ ]
  - Sadece babam ile birlikte [ ]
  - Akrabalarım ile birlikte [ ]
  - Yurtta veya koruyucu aile ile birlikte [ ]
- 7) Anne ve babanız ile ilgili aşağıdaki seçeneklerden uygun olanını işaretleyiniz.
  - Anne-baba birlikteler [ ]
  - Anne-baba boşanmışlar [ ]
  - Anne-babadan biri ya da her ikisi de hayatta değil [ ]

8) Anne ve babanızın öğrenim durumunu belirtiniz.

Öğrenim Durumu	8.1) Anne	8.2) Baba
1) Okur-yazar değil		
2) Sadece okur-yazar diploma yok		
3) İlkokul mezunu		
4) Ortaokul/İlköğretim mezunu		
5) Lise mezunu		
6) Üniversite mezunu		

9) Anneniz ne iş yapıyor?

- Çalışmıyor [ ]
- Gelir getirici bir işte çalışıyor ya da emekli oldu [ ]

10) Ailenizin aylık gelirini yaklaşık olarak belirtiniz? [.....TL]

11) Herhangi gelir getirici bir işte çalışıyor musunuz?

- Evet [ ]
- Hayır [ ]

12) Şimdiki ya da önceki sevgili/flört veya sözlü/nişanlınız ile nasıl tanıştınız?

- İnternet/sosyal medya yoluyla [ ]
- Arkadaş ortamından ya da arkadaşlar aracılığıyla [ ]
- Aile ortamında ya da aile aracılığıyla [ ]
- Kendi imkânlarımızla anlaşarak, tanışarak [ ]
- Diğer (lütfen belirtiniz.....) [ ]

13) Kaç yıllık toplam birlikteliğiniz var? [önceki şimdiki, hepsi toplam.....yıl]

14) İlk romantik ilişkinizde kaç yaşındaydınız? [.....yaş]

15) Daha önce birlikteliğinizin bitme durumu?

- Daha önce terk etme/terkedilme durumum olmadı [ ]
- İlişkiyi ben bitirdim [ ]
- Terkedildim [ ]

16) Aileniz sizin için ne kadar önemlidir?

- Çok önemli [ ]
- Biraz önemli [ ]
- Pek önemli değil [ ]
- Hiç önemi yok [ ]

17) Aşağıdaki medya ürünlerini günlük ortalama hangi sürelerle takip etmektesiniz?

	Saat
17.1. Televizyon	
17.2. İnternet	
17.4. Akıllı telefon kullanımı (konuşma, mesajlaşma, sosyal medya dâhil)	

18) Cümlelerin karşısındaki yerlere kendinize uygun olan kutuyu işaretleyiniz ve **lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi** unutmayınız.

ALGILANAN ROMANTİK İLİŞKİ KALİTESİ ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadelere ne düzeyde katıldığınızı belirtirken, lütfen ŞU AN KI YA DA DAHA ÖNCEKİ partneriniz ve ilişkiniz hakkında dikkatlice düşününüz. Her bir ifadeye sadece tek bir sayıyı daire içerisine alınız.

18.1. İlişkinizden ne kadar doyum alıyorsunuz?

<i>HİÇ</i>	1	2	3	4	5	6	7	<i>ÇOK</i>
------------	---	---	---	---	---	---	---	------------

18.2. İlişkinize kendinizi ne kadar adadınız?

<i>HİÇ</i>	1	2	3	4	5	6	7	<i>ÇOK</i>
------------	---	---	---	---	---	---	---	------------

18.3. İlişkinizde birbirinize karşı ne kadar yakınlık hissediyorsunuz?

<i>HİÇ</i>	1	2	3	4	5	6	7	<i>ÇOK</i>
------------	---	---	---	---	---	---	---	------------

18.4. İlişkinizde partnerinize ne kadar güveniyorsunuz?

<i>HİÇ</i>	1	2	3	4	5	6	7	<i>ÇOK</i>
------------	---	---	---	---	---	---	---	------------

18.5. İlişkiniz ne kadar tutkulu?

<i>HİÇ</i>	1	2	3	4	5	6	7	<i>ÇOK</i>
------------	---	---	---	---	---	---	---	------------

18.6. İlişkinizde partnerinizi ne kadar seviyorsunuz?

<i>HİÇ</i>	1	2	3	4	5	6	7	<i>ÇOK</i>
------------	---	---	---	---	---	---	---	------------

19) Cümlenin karşısındaki yerlere kendinize uygun olan kutuyu işaretleyiniz ve **lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.**

EVLİLİK İLİŞKİSİ İNANÇLARI ÖLÇEĞİ		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
19.1	Ailem, eşim ile aldığımız kararlara müdahale etme hakkına sahiptir.					
19.2	Eşimin beni sevmesi ve değer vermesi için her dediğini yapmalıyım.					
19.3	Evlenmeden önce cinsellik hakkında konuşmak utanç vericidir.					
19.4	Eşimin ailesinden çok benim ailemle görüşmemiz gerekir.					
19.5	Eşimin istekleri benim için makul olmasa bile yerine getirmeliyim.					
19.6	Eşim, duygularımı ben söylemesem de anlamalıdır.					
19.7	Eşime cinsellikle ilgili beklentilerimi (zamanı, yeri, sıklığı, süresi, tekniği ve ilişki sırasındaki davranışlar vb.) söylemem ayıp olur.					
19.8	Eşimi seçerken kendimden çok ailemin düşünceleri önemlidir.					
19.9	Cinsel ilişkiye girmek istemesem de eşime hayır demem yanlıştır.					
19.10	Eşlerin birbirini kıskanması sevgilerinin bir göstergesidir.					
19.11	Mutlu bir evlilik için cinsel doyum şart değildir.					
19.12	Evlendiğim zaman, aileme çok yakın bir yerde oturmalıyız.					
19.13	Eşimle tartışmaktan korkarım, çünkü onu kaybedebilirim.					
19.14	Boş zamanlarımız ve tatillerimizde benim ailemle birlikte vakit geçirmeliyiz.					
19.15	Eşim, her zaman beni sevdiğini söylemelidir.					
19.16	Eşler, cinsel anlamda uyumlu olmasalar da olur.					
19.17	Evlendiğim zaman, evimizin ekonomik yönetimi konusunda ailemin fikirleri önemlidir.					
19.18	Eşime karşı hissettiğim olumsuz duygularımı eşimle paylaşırsam onu üzerim.					
19.19	Gelecekte doğacak çocuklarımızla ilgili kararlarda ailemin isteklerini yerine getirmeliyiz.					
19.20	Öfkeli olduğum anlarda eşime sesimi yükseltmek en doğal hakkımdır.					
19.21	Ailem, evliliğimle ilgili her şeyi bilmelidir.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER: Adı-Soyadı: Nur Seven

e-posta: nurseven42@gmail.com

Doğum Tarihi/Yeri: 1993/Samsun

EĞİTİM BİLGİLERİ:

2011-2015 Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü-
Lisans mezunu.

Staj Deneyimleri:

2014-2015 Güz Dönemi: Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hasta Hakları Biriminde
staj yapmıştır.

2014-2015 Bahar Dönemi: Meram Sosyal Hizmet Merkezi Başvuru Tespit İzleme
Biriminde staj yapmıştır.

Sertifika ve Eğitim Programları:

2015 yılı bahar döneminde Selçuk Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma
Merkezi- 450 saatlik Aile Danışmanlığı Sertifikası almıştır.

2015 yılında Aile Eğitim Programı- ‘Sağlıklı Bir Evlilik İçin’ konulu Seminer almıştır.

2016 yılında MEB Halk Eğitim Merkezinde İngilizce Seviye A1 almıştır.

2016 yılında MEB Halk Eğitim Merkezinde Keman Eğitimi almıştır.

2017 yılında Sürekli Eğitim ve Kalite Derneğinin yapmış olduğu NLP ile Liderlik ve
Zaman Yönetimi eğitimi katılım belgesi almıştır.

2018 yılında MEB Halk Eğitim Merkezinde Türk İşaret Dili programı almıştır.

Bilgisayar Bilgisi: MS Windows (Orta Düzey), MS Office (Orta Düzey), SPSS
programı (Başlangıç Düzeyi)